

BIBLIOTECA NAZ.

Vittorio Emanuele III

LXIV

A

11

NAPOLI

LXIV. A. 11

257. B. 6

Jacobus dei. po. In.

Hubertus Vincent. sculp.

LXIV. A. 115. 8

P. THOMÆ
STROZÆ
NEAPOLITANI
E Soc. JESU.

POËMATA VARIA.

SERENISSIMO PRINCIPI
JO: GASTONI MEDICEO
Magni Hetruriæ Ducis Filio.

NEAPOLI 1689. Ex nova Officina
Dom. Ant. Parrino, & Michaelis Aloysii Mutii.

SVPERIORVM PERMISSV.

3
T R O N
MONT
NEAPOLITANI
1800

TOMATA VARIA.

TO GASTRONOMICO
1800

LIBRARY

DEPT. OF AGRICULTURE

WASHINGTON, D. C.

H. V.

SERENISSIMO PRINCIPI
IOANNI GASTONI
 M E D I C E O

Magni Hetruriæ Ducis Filio .

*Q*bstupuit Terrarum Orbis, GA-
 STO Princeps Serenissime, quùm
 Galileus, nova tui machinà,
 Mortalium oculis Cœlum propiùs ad-

movit. Par Italiam omnem invadit
stupor, cum fama index Hetruscam Au-
lanz eminens contemplandam explicat. Idē
quippe utrobique spectaculum: Medicea
nimirum sydera, quæ splendido veluti sa-
tellitio Jovem suum ambiunt; adeo ut vel
Cælum terris, vel terras Cælo transcrip-
tas autumet. Et verò si numerum spe-
ctes; quatuor utrumque Jovem stipant
lumina: si Sedem, suggestumque; ut illa
altiori in sphaera, hæc Italiae in culmine:
si majestatem; Illis natura, his regnum
non natura duntaxat, sed virtus detu-
lit. Par utrisque nitor, paria in homi-
nes beneficia, par omnium cultus, & ad-
miratio. Fuerit hætenus fabula, ma-
gnas

gnas Heroum animas in stellas verti;
credet Orbis vel sydera in Mediceos
Principes, vel Principes in Medicea sy-
dera transisse. Equidem ut felicem hunc
Italiae horoscopon venerabundus suspi-
cio; ita Te mihi in primis contemplan-
dum proposui, Gasto; vel quòd tantulà
in etate tantum virtutis robur admi-
rationem magis excitet; vel quòd ex in-
genii tui luce, propitium Te literis sydus
auguror; vel demùm quòd laudes tuæ
in domestici sâguinis venam æstu velut
reciproco altiùs refluant. Qui adole-
scentibus libros inscribunt, satis habent,
si spem in ipsis, atque indolem, ac primas
virtutum gemmulas commendent, &

prætextatis veluti laudibus ornēt; adeò-
que in Majorum, ac familiæ decora latiùs
excurrunt; ut surculum vix flosculo com-
ptum, totà gentilitiæ arboris sylvâ æsti-
mandum proferant. Amplum Tu mihi
Theatrũ unus explicas, quò Tibi nõ alie-
nas laudes appingam, sed tuas deferam.
Patere, Princeps humanissime, ut modest-
tiam tuam vulnerem; & quando Te non
tam Tibi, quàm Orbi dedit natura, liceat
mihi, suffuso genis tuis sanguine, Orbi pro-
desse; ut ingenito hoc virtutis colore, vitiiis
vel pudorem inferam, vel conviciũ. Haud
sanè in Te laudes cōgero, ut laudem; sed
ut Principum adolescentiæ, Principem
Juventutis exemplar statuam: publici
præ-

*prævaricator boni, si taceam. Naturæ
in Te, ac virtutis decora famæ noscenda
propono; quæ cum Tibi Deo. auctore con-
tigerint, injurius profecto sit Numini, qui
ea silentio premat: haud illi impar, qui
dicatum Numini simulacrum infodiat.
Habeat igitur fama, quæ vulget ex vero
Principis decora; quando vel arcana, vel
ficta Principum probra pronis hominum
auribus insusurrat.*

*Contendit planè Virtus, ac Natura;
ut fortunam tuam, vel æquarent, vel
vincerent, ac Te hujus fastigio altiùs
efferrent. Et verò utriusque non cona-
tum modò, sed votum, opus implevit.
Fortunæ indulgentiam occupavit Na-*

tura : hæc te prior Principem finxit ;
adeò ut peccasse illam censeremus ;
nisi Principis in Te insignia contulisset .
Eum scilicet corporis habitum , eam Te
præferre mentis indolem voluit , ut om-
nium animos facile in servitium asseras ,
nativoque imperii jure , omnibus impe-
res . Nam quis adeò truncus , ac stipes
sit , quem vel primo aspectu ad Tui obse-
quium non cogat elegans iste oris cum
majestate lepos , cum lepore majestas , ac
numeris omnibus absoluta totius corpo-
ris forma ? Quid excelsa animi indoles ,
ac blandè vivax ingenium ? Hominum
animos ; aureos alios , ad imperium ; alios
argenteos , ad obsequium ; ferreos alios , ad
ser-

servitium à Natura factos non inscitè
finxit Plato . Tibi planè ex aureà, eàque
splendidiore venà animum contigisse,
mentis index vultus prodit; hìc enim ve-
lut è throno eminet suo. Quò se Tibi vel
ad obsequium, vel ad servitium facile
subdant, qui Te sibi Naturæ vel munere,
vel suffragio præesse intelligunt.

Quæ omnia, & si planè abessent, satis
Tibi ad formam, satis ad animorum au-
ctoramentum, Virtutis decor . Nam
quantus in genis pudor! quāta exporre-
ctà in fronte Serenitas ! quanta in su-
percilio lenitas ! quanta in oculis mode-
stia ! quanta in toto vultu liberalitas !
Ut planè videaris Mediceum Sydus totū
hau-

hausisse Jovem. Quæ quidem corporis,
animique decora, & si ipsorum censu
mira sint; vel ipsam sanè admirationem
vincunt, quòd in Te nec Fortuna, nec
Adolescentiæ confinio læduntur. Et ve-
rò quàm facilè Naturæ muneribus abu-
titur adolescentia! Hæc enim suo veluti
æstro vivax Juvenum ingenium, vel in
illecebras, nugasque, vel in levissima stu-
dia, voluptatis lenocinio, abripit; Quin-
& egregiam quoque indolem transver-
sam agit, & ingenitæ virtutis igniculos
vel fervidi sanguinis aspergine, vel affla-
to alieni oris contagio extinguit. Quid-
quod & vitia non rarò æstuans illa ætas
despumat, quæ fœcundiori naturæ fundo
ube-

uberius profluunt ; tum maximè cum
plures adsunt ; qui ea ætatis patrocini-
tuentur , & positum à natura sceleribus
aggerem auferunt: Verecundiam. At Te
Juvenem nemo, nisi qui è genarum flore
ætatis tuæ ver æstimet, facile sibi persua-
deat. Quæ enim vel canitiè ipsam deco-
rant, in consiliis prudentia, in animi
motibus moderatio, in verbis maturitas,
in incessu gravitas, exactus denique ad
decori normam rebus in omnibus modus
Te unicè exornant; adeò, ut quod non
nisi rarè Orbis suspicit, id. palam omni-
bus præferas: senilem adolescentiam;
Non illam quidem, quæ Naturæ potiùs
vitio, quàm virtutis robore, levem sese
in

in frugem intempestivè induit, ut celerius marcescat; sed quam severior institutio, Patris exemplum, excelsa Fratris, & planè Imperio facta indoles educant; quæque futurum inter homines Heroem initiet: ut ex ipsa, quemadmodum è nitidiori aurorà splendidiorē diē, non nisi uberiora decorum incrementa, per ætatis gradus, liceat augurari.

Quod ut oppidò magnum; illud tamen altiùs, quòd non supra ætatē modò, sed supra fortunā emines. Rarū illud in adolescente præsertim Principe, ut Fortunā suā sub potestate habeat, ut ejus indulgentiā ad licentiam non abutatur. De Alexandro, cæteroqui Magno, proditum; fortunā
Illum

*Illum suà minorem fuisse; Omnium scilicet potens, sui impotens visus. Quod si absit licētia, vix aberit à fortuna supercilium; quo fastigium suū, ut excelsiūs effert, ita ad obsequiū alios demissius abii-
cit. At Tibi quàm hæc ignota superbientis fortunæ crimina! syderis in morē emines, cui altior statio lucē in tuto locat, atque à terrestris umbræ confinio longiūs amovet. Emines quidem, sed ut humanitate omnibus pateas, facili omnibus nutu cōniveas, beneficentiā omnibus prosis. Hoc uno syderibus dispar: quòd Te ad omnes demittis: fastigii tui securus; nam dignitatē, comitatemque ita temperas, ut quod comitati tribuis, haud decedat digni*

gnitati. Blando ōnes affatu, leni omnes ſu-
percilio excipis; adeò ut nemo Te propiùs
norit; quin, Italiæ delicias, prædicet.
Principem exuere videris; ſed tùm ma-
xime Principem induis; Nam, quod de
Gallico Hercule dictum, aureas ex ore,
catenas evolvis, quibus non aures modò,
ſed hominum animos nectis: Amoris ſcili-
cet vinculo, quo ut nihil leniùs, nihil etiã
robustiùs alligat.

Illud verò præclariffimum, quòd non
homines modo, ſed Superos Tibi in primis
religione, ac pietate devincis, eòque ex-
cellis maxime, quòd Te Deo unicè ſubii-
cis. Id planè Mediceum Te ſyduſ probat;
nam Cælo mente, animoque inheres, ac
Pie-

Pietatis officia æquabili semper cursu
sedulus explēs . Debes hoc Numini, qui
luce Te afflat suā: debes Parēti Optimo,
quem ut Jovem tuum splendidus affec-
la non sequeris modo, sed æmularis . Com-
plexus ille animo est virtutes omnes,
vel quæ hominem decent, vel quæ Princi-
pē ornant; atque ad earum normam,
& sibi, & Populis imperat . At omni-
bus excellit Pietas : hæc illi è vultu :
hæc è moribus , atque assiduo Superum
cultu emicat , ut spirans in eo Numinis
simulacrum agnoscas , quo vel ipsam de-
dicari aulam credas ; abiecta que veteri
Parcemiā certiùs asseras : Hetruscā su-
beat Aulam qui vult esse Pius . Illum Tu
assi-

*assiduè intueris. Gasto, & non admonita
quidem; namque ea prævenis: non ad
nutus; namque hos etiam anticipas; sed
ad Sanctos, castosque mores Te ipsum
fingis, ut quemadmodum cum Fortuna,
ita & inter se certare Natura, ac Vir-
tus videantur: Utra in Te Patrem ma-
gis exprimat; sed planè conseruere ma-
nus, nam quod altera adumbravit, per-
ficit altera. Adeò ut qui laudes tuas
paucis complecti voluerit, hac una om-
nes efferat: si Te absolutum Patris exem-
plum dixerit.*

*Ad hæc animi, corporisque ornamen-
ta, literarum decus accedit, quod vel
Reges supra Regium ipsum stemma au-
gu-*

gustius eruebit . Et vero quis efferat satis , quanto in illas amore æstuas ? Plane Alphonſi Aragonii in Te mentem animadvertò , qui regno quàm literis carere maluiſſet ; Fortunà etenim tuà potius , quàm iis exui velles . Critolai ſcilicet lance humanæ mentis decora expendis , eaque tantò cæteris hominum bonis præſtare intelligis , quantò rebus omnibus , Diuinitatis faſtigio accedens , animus excellit . Hinc ardens ille in Magiſtros tuos ſtudio , quibus vel Seneca aliquis , vel Burrus inuideat ; maximum ſcilicet illis minerval obtigit : Amortuus . Hinc illa ſapientium viròrum laus atque æſtimatio , qui abs Te honeſtiſſimè habiti , ſtoi-

co illo in aulas convivio abstinent, quod
in iis scurræ potius, quam sapientes
in pretio sint. Equidem Salomonis Te-
indolem præferre dixerim; sapientiæ ni-
mirum amore captus; hanc unice depe-
ris: cætera omnia præ illâ splendido con-
temptu despicias. Hoc dispar, quod
Salomoni quidem per somnium otianti
obtigit, Tu illam Tibi vigiliis, laboribus-
que, dotali veluti censu despondes. Nam,
quod in Adolescente, ac Principe inso-
lens, & mirum, dies omnes, eosque so-
lidos literis impendis, & modò chartis
impallescere, modò viros eruditione præ-
stantes alloqui, modò Præceptores audire
Tibi ludus est. Adeò ut domesticos ipsos
non

*non nisi bonis artibus egregiè imbutos
velis ; qui ingenio potiùs , quàm corpori
famulentur ; quò Musas omnes non pe-
regrè exquiras , sed veluti servitio addic-
tas domi concludas . Inde felix ille , at-
que expeditus in disciplinarum omnium
stadio progressus ; lauta eruditionis è sa-
cræ prophanæque historiæ , ac Sanctorum
Patrum lectione supellex : firmior , ea-
que altior è cultioris Philosophiæ , ac Ma-
theseos penetrabilibus doctrina : exacta non
latini modo sermonis , sed exterarum etiã
linguarum peritia : optimorũ , primæque
notæ auctorum non cognitio duntaxat ,
sed crisis . Quibus omnibus ita emines ;
ut superbire aliquando potuerit Italia ,*

quum vel exterarum gentes in Tui admirationem defixas vidit . Extulit se quidem Illa, quum nuper Hetruscam aulam Britannici Regis Legatus à Te exceptus subiit . Licet enim omnia ad maiestatem splendide composita suspexerit, nihil adeo anglicum supercilium defixit , ac Tui conspectus . Ut enim in unionibus miraculo est, in arctum contracta, naturæ Majestas ; ita veluti contracta sapientiæ Majestas , & maximum exigua in ætate virtutum decus admirationem extorsit . Audiit Ille abs te Anglicos hujus ævi Auctores non recenseri dumtaxat , sed censeri ; eorumque characterem, stylum, sententiam , philosophica præsertim inven-

venta ad exactæ mētis trutinam expen-
di. Quod impensè miratus, non illepi-
dè dixit: optandum planè, ut delicatu-
lus Princeps eò ad conficiendos cibos va-
leret stomacho, quo ad concoquendas li-
teras pollet ingenio; mirum scilicet vi-
deri sibi, Te quùm tam multa, eaque ar-
dua congeras, omnia ad nutritium doc-
trinae succum tam probè digerere. Quod
sanè, cum sine valetudinis tuæ dispendio
fieri nequeat; tam enixè rogandus oppi-
dò es, ut tibi à literis temperes, quàm
acriter cæteros adolescentes ad literarum
studia exstimulamus. Quò fit, ut ipsum,
quod unum splendide præfers, vitium,
etiam cum arguimus, laudare cogamur;

Sapientiae scilicet intemperantiam; quàm
tamen factum, ut Serenissimus Parens
tuus Pisanam Academiam, sub patrocini-
ii tui umbrà locarit; quùm enim in-
dies scientiae luce adolescas; è tanti syde-
ris aspectu ampliora Sapientiae incre-
menta magno illi Atheno afflari in po-
sterum posse, meritò credidit.

Porro ex his omnibus augurari haud
ex vano licet, quantum Te maturiori
in aetate Orbis suspiciet, quem tantum
in adolescentia miratur. Jam exteras
Gentes tui nominis famà sollicitas, &
quando Medicea sydera peregrinari Suo
e Iove norunt, sperant aliquando fore,
ut oculos vultu expleant tuo; nec post-
mo-

modum famæ de Te, sed sibi credât; Ino,
¶ & famam arguant, quòd licet magna,
vero tamen minora vulgarit. Fallor,
an spes suas demum impleri, sibi gratula-
tur Italia? Jam hæc prælo vulganda de-
deram; quùm Te Italas plerasque Urbes,
quà pietatis in Laurétanum Virginem,
quà officii causà obire audio. Est plane
quod mihi ex hisce nunciis gratuler. Jam
enim me nullo adulationis fucò Prin-
cipem adumbrasse, noscet Italia, quùm Te
famam præsentia vicisse animadvertit.
Plus enim de Te, tuo ex aspectu, didi-
cit, quàm ex rudi hac tuæ mentis, corpo-
risque imagine. Habent hoc suà è luce
sydera, ut se eloquentiùs prædicent, dum

videntur, quàm cum ea exaggeratis ad
laudem præconiis vel fama effert, vel
eloquentia; auctiùs igitur Te laudas,
cum ostendis: auctiùs spem excitas,
dum prodis. Et quando è syderum
aspectu, posituque potissimum divina-
mus. Jam Roma, dum Te propiùs aspicit,
ex animi tui magnitudine augustius
aliquando Vaticanæ purpuræ decus au-
guratur. Jam alterum sibi Clementem,
Leonem alterumadolescere gaudet, ac
Religionis, bonarumque artium incre-
menta tanto auspice vaticinatur. Jam
sibi quantus est Terrarum Orbis plau-
dit, tuo enim exitinere, non unius regio-
nis angulo, sed regnis omnibus natum.
splen-

splendidum primæ magnitudinis sydus
credit.

Nec vanus ipse mihi sim augur: quum
enim me Tibi supplex sistam, ut patrocini-
um tuum implorẽ, haud vereor, ne mihi ad
decus lux tua desit, quæ omnibus prostat;
vel humanitas ad gratiam, qua arrides
omnibus. Principum Flori collectos è
Pindo fesculos dico. Ne florum fato
una illos dies aperiat, una conficiat; tui
syderis afflatu indigent. Si respexeris,
amaranthos credam. Patere igitur ut
tuo sub nomine in lucem prodeant; Jam
Oedipo non erit opus, ut omnes intelli-
gant, quibus in terris, inscripti nomina,
Regum, nascatur flores. Suum, & ipsos habere

ge-

genium libros novi; ne huic desit, geniali illum sub sydere statuo. Quin, & observatię pignus meę literario hoc munusculo Tibi defero: tenue illud quidem, at tenuis etiam auctor; illum tamen benigno sepe aspectu, atque affatu dignatus es; quid ni eandem opusculo suo gratiā impertias? Hoc Magni Principis fastigium est; ut nihil illi magnum inferre ad obsequium possis; At hęc etiam humanitas, qua Deo accedit, ut magnum ducat, quod paupere dat manu dives voluntas. Exiguas olim ille aquę guttulas magno Regi carā obtulit manu: at Regiam plane gratiam retulit; tenuem Ego hunc Hippocrenis iaticem defero: abund-

abunde est mihi, si non ex censu, sed ex
animo estimates; idque unum, Mediceum
mihi sydus indulgeat, ut respiciat. Hoc
rogat.

Seremit. Vestre

Humillimus, atque omni obsequio

addictissimus Servus

Thomas Stroza.

ILLVSTRISS. E REVERENDISS. SIG.
I L P. Tomaso Strozzi della Compagnia di Giesù espone à V.S. Ill. co-
me desidera dare alle Stampe un'opera intitolata *Poëmata Varia*
per tanto la supplica di commetterla alla solita revisione, che l'haverà
à gl'atia us Deus.

R. P. Dominicus Iameus Soc. Iesu videat, & referat in scriptis hac die
29. Maii 1688.

Sebastianus Perissius Vic. Gen.

Illustrissime, & Reverendissime Domine.

I Vssu Dom. Vestre Illustrissimæ vidi librum qui inscribitur *Poëmata*
Varia à P. Thoma Stroza è Soc. Iesu elegantissimo stylo exaratum;
& nihil in eo reperi, quod sanè Fidei, vel bonis Moribus refragetur, im-
mò eo pollet nitore, ut Castalidas verè castas, & Poëticea sincère can-
didam offerat: dignissimum itaque censeo, qui typis, & Immortalitati
mandetur; si & fuerit Illustriss. Dom. V. Mens Neapoli 12. Augusti 1688.

Domin. Vestre Illustriss.

Omni Obsequio Addictiss. Famulus.

Dominicus Iameus è Soc. Iesu.

Imprimatur. hac die 14. Augusti. 1688.

Sebastianus Perissius Vic. Generalis.

ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

IL P. Tomaso Strozzi della Compagnia di Gesù supplicando espone
à V.E. come desidera dare alla luce un Operetta sotto il titolo *Poë-
mata varia*, per tanto supplica V.E. ordinare, che si commetta la revisio-
ne di quella à chi meglio le parerà, che l'haverà à gratia ut Deus.

R. P. D. Franciscus Maria de Aste videat, & in scriptis referat.

Carillo Reg. Soria Reg. Moles Reg. Miroballus Reg. Iacca Reg.

Excellentissime Domine,

Librum R. P. Thomæ Strozzi è Soc. Iesu qui inscribitur *Poëma
varia*, Excellentiz vestrz mandatis obtemperans attentè per-
currit, nil regimini Politico, aut Regiæ Iurisdictioni adversans ani-
madverti: imò ita cum ingenio, & pietate congruere, ut non parum
utilem fore arbitret poetiæ artis studiosus; ideo typis dignum au-
tumo. Datum Neapoli in Aedibus Sanctæ Mariæ Lauretanæ Kalendis
Septembris 1688.

Excellentiz Tuz.

Adiutissimus Servus.

D. Franciscus Maria de Aste.

Regii Collateralis Theologus.

Visa superscripta Relatione imprimatur, verum in publicatione servetur

Regia Pragmatica.

Soria Reg. Moles Reg. Miroballus Reg. Iacca Reg.

Spectabilis Regens Carillo non interfuit.

Anastasiu.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS.

CUm Opus cui titulus : *Poëmata varia* à
P. Thoma Stroza Societ. nostræ com-
positum, aliquot Societatis Theologi reco-
gnoverint, atque in lucem edi posse proba-
verint, potestate ad id nobis facta à R.P.N.
Thyrso Gonzalez Præposito Generali, fa-
cultatem concedimus, ut Typis mandetur si
iis ad quos spectat ità videbitur. Datum
Neap. 22. Kal. Octob. 1688.

Octavius Caracciolus.

D E
MENTIS POTV

S I V E
DE COCOLATIS OPIFICIO

Libri Tres .

IN HEXAMETRIS.

Errata

Corrige.

Pag. 18	cedite	cædite
18	pallesque	vallesque
24	incendio	incendia
37	ethereus	æthereus
38	erithræi	erythræi
54	rauces	fauces
62	querelum	querulum
63	intextina	intestina
107	quis promicat	quæ promicat
109	Gharites	Charites

IN ELEGIACIS.

Errata

Corrigè.

Pag. 25	sustinere	sustinuere
27	exijt	exilijt
63	absinthia	absynthia
67	æoo	coo
89	onix	onyx
175	inacesso	inaccesso

DE COCOLATIS
O P I F I C I O
L I B E R P R I M U S .

Q Væ pariat glandes arbor, quo semine tellus
Fæta, peregrinas læto ferat ubere fruges;
Queis tumido spumant Cocolatis pocula succo:
Quo sint hæc miscenda metro, qua lege paranda,
Et quos Mexiacum servetur Nectar in usus,
Hinc canere incipiam . depexum insternite Vati
Alipedem, musæ, quo vectus, litora, & omnem
Oceanî tractum, fremitusque, & monstra per auras
Exuperem, terrasque alio sub sole calentes
Correptus Phæbi non vano Numine lustrem .
Intentatum alijs stat opus tentare ; reposto

A

Pan-

Pandite in orbe sinus , ac cæptum flectite cursum.

Hûc ades, ò, gravida Magnæ quem Matris ab alvo
 Exceperè sinu Charites, cui lactea Virtus
 Pabula, & æthereos infudit pectore rores ,
 Magne Puer, magno prognatus sanguine Regum ;
 Queis satus, Ipse Tibi, potiori fædere, Hetruscos
 Francigenum socias augustis floribus Orbes ,
 Huc ades ò, GASTO, & nostris bonus annue cæptis.
 Nam quis Te potior trepidis sit Vatibus auspex:
 Scilicet excelso gestas sub pectore Magnos
 LAVRENTES, COSMOSQVE, & celsa mente LEONES,
 Quorum felici sub sidere serior ætas
 Fudit & ipsa novos, Phæbo plaudente, Marones .
 Quin & Te multa radiorum aspergine Phœbus,
 Te multo indulgens fæcundat Numine Pallas,
 Musarumque chorus merita Tibi tempora lauro
 Implicat, ac tanto gaudens se jactat alumno .
 Illicet ingenio præcox, & moribus annos
 Prævertis; nec spe tantùm Te suspicit Orbis .
 Ergo age, sepositi quando Tibi culmina Pindi ,
 Pieridumque patent aditus, Vatumque recessus,
 Tu faciles Vati meditata ad carmina musas
 Allice; si nutu præcas, te ponè sequetur ,

Seque novo duci gaudebit Apolline Clio .

Quòd mihi majori tumeat si pectus ab æstro ,
Ausim grandiloqua seris tua prodere seclis
Gesta tuba, & famæ vires augere canendo ;
Seu te castra vocent; spoliisque instructus opimis ,
Laurigeros referas Othomano ex hoste triumphos;
Seu Vaticani præcinctum firmatis ostro,
Te septemgeminis tollant ad sidera colles.

Interea gracili deductum carmen avena
Excipe, nam tenui gaudent vel munere Reges,
Cœlicolasque canit, vel agrestis fistula Divos .

Quà Sol emeritas, devexus ab axe, quadrigas
Solvit , & occidua languens se lampade mergit ;
Bisgeminis præcincta mari procul eminet , Isthmo
Imposita, & lætis aperit se Mexicus arvis ;
Litoreo curvata sinu, cui plurima circum
Insula, sepositos obvallans aggere fines,
Oceanum tumidis equitantem fluctibus arcet .
Hic nostro procul orbe, & nostris cognita nusquam
Hactenus Agricolis exotica provenit arbor ,
Vna, sed effusos prætexit germine campos .
Illa refert citream ramis, ac stipite Malum ;
Ast sibi majori porrectas margine frondes

Explicat, atque aliis vernans se floribus ornat,
Educatque alio prognatos semine fœtus.

Olli curvatis pendent vegrandia ramis
Poma, pari pepones quæ mole, nec impare ductu,
Et multis referunt rugoso cortice sulcis.
Hæc simul inciso diffindas tubere, plexis (a)
Ceū pepones, inserta dabunt sua semina fibris;
Dispare sed forma; nam longè crassior illis
Nucleus est, tenuique latet sub tegmine pellis;
Haud secūs ac duro lectæ de robore glandes,
Queis gracilis modico tenuatur acumine mucro.
Quin color & peponi dispar; nam murice cortex
Imbuitur, vivo saturantur murice fibræ;
At pulla baccæ livent ferrugine; postquam
In scrobe, multiplici divisum segmine, pomum
Marcuit, & fuscum leviter duxere colorem;
Hæc porrò leni pinguescunt unguine, qualis
Appula, quæ lætis adolescit amygdala campis;
Vsq̃ue adcò, ut tenerum pressò de semine florem
Eliciant, scabrum quo mulcent furfure vultum.
Iam fructus aqueo targent humore; sub umbris
Progenitos, pleno lactat quos ubere radix,

Hu-

(a) *Ex Franc. Hernandez relationib, apud Recchum.*

Humentesque foveant limosa uligine glebæ .
 Omnibus est idem, libes si fragmina, succi
 Et sapor, & genius; nam cortex, semina, fibræ
 Tuberis austero perstringunt guttura morfu
 Hispida, nec molli sapiunt subamara palato .

Indica vox, Italas turpi quæ polluit aures
 Fæda sono , plantam, pomumque, & condita signat
 Semina, deliciasque gulæ dixere Cacaum ;
 Aucto seu potiùs, Cacavatem , nomine . Sic est
 Haud rarò imponunt vòcum ludibria: turpi
 Optima sæpe latent fædi sub nominis umbra :
 Sæpe alias operit speciosum turpia nomen .

Nomen idem, multo sed se discriminat ortu (a)
 Luxuriatque arbor pompa sibi compare dispar .
 Scilicet, aut alio positum sub sidere; certo
 Aut potiùs terræ ingenio, genus omne Cacaï
 Bis geminam præfert variato germine formam .
 Prima suos gravido profert quæ stipite fetus
 Progenies, trunco potior, ramisque superbit
 Altiùs, & fructu turgens se jactat obæso ,
 Majoresque fovet pomi sub cortice glandes .
 Altera nec ramis primam, nec frondibus æquat ;

A 3

Et

(a) *Ex Nardo Reccho rer. med. nov. Hisp. l. 3. c. 46.*

Et nucleis pomisque minor, sed proxima surgit .
Provenit huic propior demisso mensa gradatim
Ordine, purpureas sed gignit tertia baccas .
Ultima vix humili tollit se pumila trunco ,
Collectamque brevi fundit de caudice pompam ;
Ast longè sociis præstat, nam semine fæta
Præcipuo, tenuis pensat dispendia molis .
Scilicet huic potior nativi gratia succi est ,
Quo genuina uno Cocolatis pocula gaudent .
Sæpe adèd major parvo latet abdita virtus
Corpore, & ingentes torpent sine viribus artus .
Omnibus est eadem facies, atque omnibus idem
Gentis honor plantis, & eodem fidere lætæ
Luxuriant, umbrisque tegunt felicibus hortos .
Ceū prognatæ una quatuor de Matre Sorores,
Disparibusque pares formis, quas gratia vultus,
Quas color, & fusus per lactea colla capillus,
Et geminæ jungunt vestes; sed moribus omnes
Ingenium, ac variis ætas discriminat annis ,
Et dat inæquales evolvere corporis artus .
Hinc parili gaudent cultu, paribusque beatæ
Proveniunt agris; omnes namque humidus aer ,
Vmbrosæque juvant valles, ac pingua terræ

Vbera, & undoso prægnantia jugera limo .

Est aliud, nulla cultum quod provenit arte ,
Degeneri de stirpe , genus Sylvestre Cacai .
Scilicet è spurio plantis gens plurima foetu
Obvenit , ingenuam simulat quæ germine prolem.
Hinc parit agrestes tenuis labrusca racemos,
Prætextitque nemus baccis oleaster amaris,
Et neglecta notha pendent ex arbore mala :
Propudium generis deserti dedecus arvi .
Sic mentita genus soboles infausta Cacai,
Agrestes ramos, agrestia tubera, semen
Agreste emittit, nullo cui dulcia flore
Admixto, immitem commendent sacchara succum ;
Ni forte excisum felici ex arbore ramum
Sylvestri adjungant , sectoque in caudice fixum ,
Ut mos est, udo doceant inolescere libro ;
Nam tum forte suos cognato fœdere mores
Dediscet, natosque novo de germine fœtus
Dum nutrit , potiore dabit mitescere succo .

Nunc quæ prima solo radicibus hæserit arbor ,
Et qua fixa manu, lætis adoleverit agris
Expediam, nam lapsa polo dum panderet Eos
Prima diem , vero cecinit mihi carmine Clio .

Post Asiam bello domitam, post rapta Tyrannis
Stemmata, post centum Gentesque, Vrbesque sepultas,
Bizantj imperium, Europę lugente Theatro,
Ille hominum, regnorumque insatiata charybdis
Hauferat, insano Mahometes impius ęstu,
Totaque Bistonidum parebat Gręcia sceptro.
Quęm subito scythicis inuēta phalangibus, omnes
Barbaries latę peruasit inhospita fines,
Evertitque omnem, nativa ę stirpe revulsum,
Quo gens, quo regio jam floruit inclyta cultum.

Qualis, ubi hybernis Torrensex imbribus, alveo
Exundat, campisque ruens insultat apertis:
Continuò tumidarum præcipiti agmine aquarum
Irruit in segetes, frugesque, ac funditus omnes
Eversę statim Cereris populatur honores,
Evoluitque haustas violento gurgite glebas.
Mox, ubi flava Ceres, vel pingui pampinus uva;
Aut læto pridem risere novalia cultu:
Squalida luget agri facies, aggestaque limo
Glarea, & humentes latę dominantur arenę.
Haud secus argolicas quęm barbarus obruit Vrbes
Turca: ruunt graję passim dejecta Minervę
Atria, musarumque lares; latet obsita dumis

Invia Parnassi rupes: fastigia Pindi,
Cyrhæumque nemus, dejectis undique lauris;
Triste horrent; totis Aganippe deficit undis,
Atque ejurati jacet omnis Regia Phæbi .

Cynthius hæc summo despectans æthere, ab altis
Imperat auricomam descendere nubibus Irim ,
Cogat in augustum phæbeo ut nomine Musas
Concilium; teneris Eos ubi nascida gemmis,
Pandit odorato perfusas lumine sedes
Haud mora : tergeminis fucata coloribus, atque
Rorantes succincta sinus, nova jussa Parentis
Exequitur trepidans Iris : vocat ordine Musas,
Advolvitque solo dejectis cornibus arcum,
Vt picto subeant Auroræ limina curru .
Pieridum subito chorus astitit, aurea cælo
Dum matutinus revocaret Phosphorus astra .
Advenere simul, nexis per mutua palmis ,
Calliope, Clioque, Thaliaque, Terpsichoreque,
Arma ducum, magnosque canunt quæ carmine Reges.
Adfuit Euterpe, & numeris quæ sidera flectit
Vranie, tenerosque Erato quæ ludit amores ,
Carminibusque frequens Polihymnia, Melpomeneque :
Virgineo insignes peplo, cui stamina Pallas ,

Ne-

Nexuit, Heroum cui grandia gesta, Parentis
Mnemosinæ imperio, phrygiis animata figuris
Addidit, atque oras auro distinxit Arachne.

Haud eadem cunctis facies, sed gratia vultus,
Et lepor, & Veneres, atque emula lumina frontis
Ambiguo certant censu, Paridemque requirunt.
Crinibus haud eadem lex; namque his vertice summo
Defluit exundans per lactea colla, humerosque
Crispatus varia calamistri lege capillus;
His vittæ undantem cohibent, multoque retorquent
In spiras plexu, niveum cui fibula velum
Innectit, zephyris placidè ludentibus aptum.

Omnibus est auro gemmisque illusa supellex
Musica: lemniscis humero devincta decoris,
Nabliaque, & litui pendent, cytharæque, lyræque,
Vocalesque tubæ, atque arguto barbita plectro:
Queis volucres sistunt auras; sylvasque sequaces;
Auritasque trahunt, magico ceu carmine, rupes.

Ergo arcu innectæ, liquidum per inane, curuli,
Auroræ subeunt ædes: pellucida puro
Limina rore patent, revoluta cardine, & ingens
Sese aperit roseis instrata tapetibus aula,
Quam molles circum zephyri, placideque pererrant
Ani-

Animulæ, ac tremulis afflant opobalsama pennis.

Phœbus adest, viridi redimitus tempora lauro ,
Insignis pharetra, cytharaque insignis eburna.

Olli,perpetuo vernal quæ flore,juventus

Ambrosias flava pingit lanugine malas ,

Crispat, & auricomos elato in vertice crines ;

Intertexta aureo regalis purpura limbo,

Gemmea, quam morsu substringit fibula, summo

Crure tenuis ludens, sinuatis flexibus artus ,

Contegit:aurato præfulget fura cothurno ;

Dextraque crispata blandè subfulgurat hasta.

Majestate decor, majestas aucta decore,

Ac toto latè radians lux aurea vultu

Immortale docent mortali in corpore Numen .

Laurigero sedet ille throno,cui dædala Chloris

Lilia, vernantesque rosas, mollesque hyacinthos,

Narcissumque, crocumque, ac purpureos amaranthos

Addidit, ac varia ver textile nexuit arte .

Demisso tacitæ venerantur poplite Numen,

Ac jussis inhiant,pendentque ex ore Camænæ.

Tunc roseo irradians vultu, sic orsus Apollo est:

Pierides , mea cura, gravis mihi pectora sensus

Solicitat;nostro sacros dum Numine cerno

De-

Defluxisse lares, tanto quos Græcia cultu
Iam tenuit, fama que omnem vulgavit in orbem.
Gens inimica mihi, doctæque infensa Minervæ:
Naturæ, generisque pudor, cognata gigantum
Progenies, vomitu quam tellus expuit atro
Orbis in exitium, nostris se collibus altè
Intulit, ac sædo assurgens tenet omnia ferro.
Exosa ingenuas artes, è sedibus illas
Exigit usque suis: Parnassi culmina: vatum
Delicias, Pindumque, ac Thespia culta pudenda
Obruit illuvie, tantis nec nomina liquit
Collibus, extrusæ quas alto è gutture voces,
Horribilique notant modò verba incondita hiatu.
Iam nemora hæc trepidi fugiunt impervia vates,
Barbariem exosi agrestem: non thessala Tempe,
Addictumque Heliconæ feris: non antra, recessusque,
Umbrasque, fontesque sacros, non enthea quærunt
Otia, nec tacitis captant mea somnia fibris.
Ah pudet huc vestros, me præside, cogere, cætus.
Horridus hæc habeat sibi Mavors prædia: torvi
Hic Steropes, Brontesque atris ignita caminis
Fulminaque, & currus, atque arma minantia cudent.
Ergo alias alio sub sidere quærere terras,

Et

Et Iovis auspicio certas defigere sedes ,
Præcipio. immotæ sedet hæc sententia menti .

Dixerat hæc; fremitu simul assensere secundo
Pierides, subitoque afflatæ Numinis æstro,
Præcipitare moras, zephyrisque insistere certant .

Tum Phæbus : geminum præpes jam Fama per orbem
Centeno tulit ore decus, nomenque Columbi,
Et facinus, vestris sacro quod carmine cedris
Inscriptum, tacito mirentur sæcula vultu .

Hic prior Herculeas, Abilam, Calpemque, columnas,
Nec sibi defixas, toti nec censuit orbi ;

Alcidenque animo exuperans, ubi fixerat ille,
Extulit ipse gradum ; ignotisque audacia ventis
Carbasa, & oceano gemini spem credidit orbis :

Ipse sibi Pollux, sibi Castor & ipse, suamque
Pro geminis Vrsis, certa pro pyxide mentem
Explorans, terris alias ostendere terras ,

Astra astris potuit, mundumque adjungere mundo ;
Quòdque novo pateat rerum Natura theatro
Se major, magno debet detecta Columbo .

Hos mihi, quos, domitis pelagi terroribus, agros
Vidit, & hispana tenuit jam classe Columbus,
Incolere est animus, vestris, hic sedibus apta

Et

Et spatia, & lato diffusos æquore fines
 Constituam, nobis alter Parnassus, & alter
 Hic surget, vernans potiori vertice Pindus.

Vix ea fatus erat; celeres simul advocat horas,
 Et jubet instratum Matutæ ad limina currum
 Sistere, quo Musas, potiori luce, diemque
 Invehat occiduas auriga superior oras.
 Exiliunt stabulis, vivosque è naribus efflant;
 Inde Phlegon, Pyroisque ignes; hinc Xanthus, & Ethon;
 Et jam fræna vocat, tacitam quæ concutit Aethram,
 Vngula: depectunt radios per colla comantes,
 Ac trepidæ phaleris ornant flammantibus Horæ
 Ignipedes, currumque edicta ad limina sistunt.

Phosphorus interea tacito vaga sidera cœlo
 Exigit, invec̃toque jubet decedere Phæbo.
 Antevolat currum Zephyrus, trepidansque flabello
 Alarum, toto nubes eventilat axe;
 Pura serenato procurrat ut orbita campo;
 Splendidiorque dies redivivo affulgeat Orbi.
 Infilat in currum Phæbus, dextraque rubentes,
 Pierides dum sede locat, remoratur habenas;
 Excussas tùm laxat equis, volat æthere præceps
 Carceribus, quadriga suis effusa, rotisque

Alta premit. muto pallescunt ore Camænx;
 Et phaëton teos tetractant pectore casus.
 Mox erectæ animis aurigæ ad verba monentis,
 Insuetum mirantur iter, lucemque, diemque.
 Europæ, atque Asiæ, Libyæque affundere gaudent;
 Atque auriganti pangunt nova carmina Phæbo.

Iamque iter emensi occiduo se mergere ponto
 Ignipedes properant; laxas adducit habenas
 Mexiacoque rotas sistens in litore, Musas
 Exponit Ductor, seque alto proripit axe.
 Mergitur Oceano currus, sed fluctibus extat
 Non dum merfa dies, celso quam vertice fundit;
 Cæsariem excutiens, radijs crinitus Apollo.

Tum subita, gradiens tacitis Neptunus in undis;
 Lætitia incaluit, stratoque ad litora ponto,
 Glaucique Phorcique choros, è sedibus imis,
 Tritonum cornu excitos se sistere Phæbo
 Præcipit, edictisque aures advertere jussis.
 Quin, & Nereidas densis corallia ramis,
 Et gemmis gravidas, & pictas murice conchas
 Fundere, & illi mi litus prætexere musco.

Vix dum Mexiaco vestigia fixerat Isthmo
 Pleridum Phæbique chorus; cum tota repente

Vere novo Tellus pubescens gestijt, omnis
Gramine risit ager, risere arbuſta; novosque
Intempeſtivo fuderunt germine flores.
Advenisse Deos ſenſerunt flumina, & ipsi
Senſerunt colles; collesque, & flumina saltu
Exiliere: ſuis feſto ſimul agmine ſeptis
Approperant, ſerto redimitæ, occurrere Divis
Et Dryades Nymphæ, & rorantes crine Napeæ,
Faunique, Satyrique, & ſetigeri Sylvani;
Omnes ad numerum ludentes cornibus, omnes
Festivas hilari neſcentes orbe choreas.

Tum Phœbus: noſtris hæc debita ſedibus, inquit,
Eſt regio; hos nobis ſaltus, has Iuppiter umbras
Contulit: hîc noſtri captabunt otia vates,
Quos vehet extremis Europæ è finibus; orbem
Alite qui penna propè Pegafus admovet orbi.
Hîc Ego caſtalias vincat qui nomine lymphas,
Arboris æterno manantem ex ubere fontem
Sedulus eliciam, quo poti largiûs; æſtu
Concita appollineo caleant ad carmina vates,
Excutiantque omnem ſæcundo è pectore venam
Ingenij, lingua verbis undante reſuſam

Hæc ait, atqueabilem dextra mox corripit haſtam,
Quam

Quam multò quondam confossus vulnere Python
 Imbuit, (obscuris Python emissus ab antris ;
 Vt gravidæ, insidians, Latonæ adreperet alvo ;
 Ne Phœbum connixa, Ducem, Numenque Camænis
 Funderet) : hanc notà Pythonis cæde superbam
 Contorquens defigit humo: mirabile dictu .
 Illa solo, jactis subito radicibus, hæsit ,
 Humoremque imo fugens ex ubere, plantæ
 In truncum intumuit, patulos tum vertice ramos
 Floresque, ac frondes, inopino vere, comantes
 Fudit; & enatis autumnoprecoce pomis ,
 Mirata est plantam, quæ se modo noverat hastam ;
 Mox Phœbus, secto pomi de cortice baccas
 Excerpens: vescas, inquit, ne credite, Musæ;
 Nectarea hæ tantum crescent ad pocula glandes ;
 Namque ubi detritas liquor additus excoquat, igni
 Appositus, dulci condent carchesia succo .
 Hinc fontem peperit, dum plantam protulit, hasta;
 Namque una arboreo permisceet semine potum .
 Hic fons, hic vestros, Divæ, servatur in usus;
 Vatibus hinc haustus infundite; pectoris æstro
 Vt caleant, totumque vocent ad carmina Phœbum ,
 Pegaseos posthac latices ne querite; cedit

Frigida nam liquido Permessi lympha Cacaō;
 Cedit apollineę ceu pegasis ungula dextrę .
 Ergo agite: exsecto pomi de tubere semen
 Carpite, & undanti passim per jugera dextrę,
 Guatimalę in fulcos, & frugiferę Guahacę
 Spargite; ut arboreo proles mihi plurima fętu
 Surgat, & effusis adolescat vivida campis .

Vosque, ò, præproperę Fauni, Satyrique bipenni
 Cedite, io, sylvas, umbrantia cedite ferro,
 Robora; apollinę pateant ut prædia plantę .
 Scilicet his tantum fęcunda hæc germina tertis
 Iuppiter indulgens, alio sub sidere nasci
 Noluit: hinc aurum, pretiosę hinc merce Cacaum
 Implorare jubet celsis è navibus orbem .

Imperium trepidę excipiunt, ac murmure plaudunt
 Pierides, curvosque sinus, & candida lectis
 Lintea seminibus cumulado pondere complent .
 Mox passim per agros, nemorumque per avia, pallesque
 Effusę, partita serunt per jugera glandes ;
 Atque operi choreas, & musica carmina miscent .
 Excipit ima suis felicia munera sulcis,
 Et fovet alma sinu Tellus, glebęque feraci
 Educat arboream fęcundo germine prolem .

Illa agròs latè, lucosque, atque undique valles
Prætexit; lætà jactat se Mexicus umbrà .

Hæc soboles, atque hæc plantæ nascentis origo ,
Quam modo barbaricà dixerunt voce Cacaum .
Tantæ molis erat peregrinum educere germen ,
Quod succo attritæ reparet dispendia mentis .

Non ego Mexiacæ hìc memorem præcepta colendæ
Arboris; aut cultæ referam compendia sylvæ .
Scilicet in nostras nec furculus immigrat oras ,
Qui patrium servet nativæ frondis honorem ;
Invectumque undis Europæ in litora, semen,
Vel sæcunda satum, navoque in jugera cultu
Defossum, nullo redivivum germine surgit .
Quòd si fortè animam vivax calor uberis agri
Accendat, tenui tantum se cespite prodit ;
Qui nostri impatiens cœli, mox vertice languet
Exanimi, lapsusque suà se funerat umbrà :
Spem generis vanà mentitus imagine frondis .

At quæ mira magis, nostrisque insueta colonis
Haud tacitus fileam . Solem defendere plantæ;
Ne ramos feriat radiorum verbere, primus
Agricolis labor est; tenerà namque indole, sævos
Haud dudum patitur væfani luminis æstus .

Scilicet exhaustis exfugunt pabula fibris ;
Marcentemque brevi cogunt arefcere truncum .
Quare ubi fœcundo Cacavatis germina campo
Proveniunt, geminam procero ftipite plantam ;
Explicit umbrofam denfo quæ vertice fylvam ,
Hinc atque hinc ftatuunt; fubiectis utraque ramis
Incubat, ac teneros geniali protegit umbrâ .
Quin & ventorum rabiem, ne fœva Cacao
Ingruat, ac molles divexet flamine fœtus,
Frangit, & obiectis latè ramalibus arcet .
Fronde fub hac firmas vernans arbufcula vires
Contrahit, ac læto gaudens fe flore coronat .
Has Indi plantas, Patrem, Matremque Cacaï
Iure vocant, alio namque ortam femine, adoptant,
Officiis que fœvent ambæ, ftudioque parentum .

At, miro Phœbi quæ munere floruit, arbor
Cum Phœbum fugit, ac fe tegmine protegit umbræ ,
Nec vivo gaudet Phœbeæ lampadis igne ?
Scilicet antiqui foboles non immemor ortus ,
Nunc timet ipfa fibi, feque abdit cautiùs; altâ
Ne Phœbi correpta manu, fe rurfus in haftam
Induat, evulfis tabefcat & arida fibris .

Mirum etiam; cœco quòd frigida carpitur igni ,

Ac

Ac teneros præfert vel duro in stipite mores.
Est & amor plantis, tacito quem pronuba nexu
Conciliat natura; suis namque altera ramis
Fertur in alterius nativo pondere ramos:
Altera; & afflatu alterius felicior exit,
Ac poma uberiùs nutrit, dum nutrit amores.
Ficus amat vitem: viti gratissima ficus;
Et ficum vitemque reciprocus ardor olivæ
Nectit; ut aspectu sese propiore maritent,
Lætior & geminis subeat radicibus humor.
Haud alio vernans adolefcit more Cacaï
Germen, & arcano patrijs calet igne sub umbris.
Scilicet & blandos illi Vaginula sensus
Afflat, & ipsa pares afflatu excipit, & se
A teneris jungunt cognato fœdere fibris;
Atque suos tacitis fœtus ardoribus augent.
Hunc geminæ morem plantæ novere coloni;
Atque ad eò nativa suis ut vota secundent:
Officiis, teneram per consita rura Cacaum;
Vaginamque student alternis condere sulcis;
Ut simul admoto se largiùs ubere lactent.
Hinc rami ramis, & frondes frondibus, umbræque
Umbris, ac stirpes genitales stirpibus auras

Adspirant, auctoque hilares per mutua sætu,
Mexiaci cumulant felicia gaudia ruris.

Fertur Hamadryades inter pulcherrima Nymphas
Callirhoe, castæ dudum dilecta Dianæ,
Impensis olim studiis coluisse Cacaï
Præstantem ramis, præstantem robore plantam.
Hanc Virgo è multis lectam, magis omnibus unam
Deperiit, toto qua nulla superbior agro
Explicuit viridem procero è stipite pompam;
Garrula ubi vario miscent certamina lusu
Hinc dulces avium cantus, hinc sibilus auræ;
Innocuo teneras crispat dum flamine frondes.
Illam Callirhoe puri modo fluminis undâ
Irrigat: intextas picto modo flore corollas
Innectit ramis, ac frondibus oscula figit;
Enodique suos in caudice sculpit amores.
Hic medio gradiens dum sol exestuat axe,
Strata solo tenerum captat sibi frigus ad umbram:
Hic Illi, lepto fallit dum tempora cantu,
Insidens ramis arguto Psittacus ore
Certat, & auditas Echo canit æmula voces.
Impatiens dolet hæc Satyrus, quem spernit amantem
Callirhoe, ac totis fugitat castissima sylvis.

Ac

Ac secum, infrendens, deformi siccine trunco
Posthabeat me Nympha Deum? quem Iuppiter axe
Sæpe locat, mensaque Pater dignatus amicâ,
Proluit ambrosio spumantia nectare labra,
Concilioque jubet majorum adstistere Divum?
Haud impunè meum lædes nequissima Numen,
Nympha; nec ipsa tuo dudum lætabere trunco.
Heu! nîmiùm plantæ tulimus rivalis amores.
Occidat opprobrium contempti Numinis, & te
Delicias furdo quæsisse in stipite ploret
Perfida: dejecti verrent dum jugera ramî,
Marcentesque atro sordescant pulvere frondes.
Dixit, & ingentem dextrâ indignante bipennem
Corripit, egressusque adytis frondentibus, Euro
Ocyor, in miseram toto ruit impete plantam,
Irruit, & frendens cæditque, secatque, foditque
Vulnera vulneribus geminans: tremunt omnibus illa
Artubus, excusso gemitum dant caudice frondes
Exciso donec dejecta è stipite, præceps
Corruit, exanimisque in pulvere stegnitur arbor.
Accipit hæc oculis diræ spectacula cladis,
Dum legit auricomos vicino in gramine flores,
Callirhoe, subitisque ferit clamoribus astra:

Lancinat ungue genas: divulsos ungue capillos
 Lancinat, & crebris contundens pectora palmis;
 Devovet infandis Satyri caput, incita, diris.
 Mox ubi capripedem campis deflectere cursum
 Cernit, & obscurâ sese altius abdere sylvâ:
 Fusa comas, lacrymisque madens undantibus, altoque
 Ilia singultu quatiens accedit; & arcto
 Excisæ fovet amplexu lacrymabile funus.
 Arboris, exanimi defigit & oscula trunco:
 Ac simul: hanc ego te, mea quondam vita, meæque
 Dudum deliciæ aspicio! sed verba refuso
 Altiùs exundans æstu dolor interrumpit.
 Deficiunt animo vires: exanguia pallor.
 Ora subit: marcent oculi: lacrymæque rigescunt;
 Affusæque genis, ac passis crinibus hærent.
 Ipsa ruit lapsa tabescens languida collo,
 Exanimisque sua superincubat arbore. Phœbus
 Hæc miserans tenero redivivam in germine Nympham
 Excitat; effusæ pedibus vestigia firmant
 Actutum fibræ: viridi se cortice tectum
 Colligit, & gracili tenuatur caudice corpus.
 In ramos abeunt dissectis brachia nervis:
 E cyrthis alii, diffuso margine, sese

In frondes pandunt: alii, queis undique rotant
Lacrymulæ, in siliquas turgent, roresque decoros
Follihus excipiunt; quorum sub tegmine, odoras
Vertitur in baccas densatis lacryma guttis.

Hæc frutici soboles; atque hinc, Vaginula, nomen;
Phaseolum siliquâ referens Vaginula; sed quæ
Tantum phaseolo præstet, gratissima quantum
Exuperant pretio pallentes cinnama cannas:
Delicium Auroræ, lecto quam rore tenellam
Illecebras inter, redolentis & ubera Floræ
Educat, & grato donat pinguescere succo.
Dixeris enatam, quâ cornua deiicit Iris;
Gleba ubi sidereo felicius halat odore.
Illam languiduli circum zephyrique, jocantesque
Aurillæ allambunt, dulci que per oscula furto,
Fragrantem rapiunt animam, vectamque volucris
Remigio alarum vicina per avia fundunt.
Hanc tenera arcano Cacaï virgula fectu
Haurit, & extinctæ illecebras, ac munera Nymphæ
Agnosens, læto vegetat sua germina succo.

Hæc Cocolatis erunt tibi bina elementa parandi.
At porro superest, dulci quod sidera fœtu
Parturiunt, brasilo pressum de cortice sacchar.

Hoc

Hoc, age, quæ calamis, operoso machina nisu,
Exprimat, & notæ solertia construat artis,
Accipe: sacchareas Vernæ per jugera cannas
Maturo jam rore metunt, sectisque manipulis
Ingentes onerant currus: furit incita campis,
Itque, reditque viam celeri levis orbita plaustro.
Pars calamos in frustra secant, refecantque minutim:
Pars operi sectos aptant, saxoque molari
Vndique substernunt impactâ mole terendos.
Saxea descripto sese explicat area gyro,
Cui mediæ laxo stipes versatilis orbe:
Figitur, elato sursum qui vertice prodit.
Nectitur huic, vinclis adstricta trabalibus, ingens
Orbita, dissecto scopuli cœsa orbita dorso;
Quæ verso circûm, multâ vi, stipite, raptim
Ipsa etiam multos ôcysima circumat orbes.
Hinc molles subigit calamos, tenuatque subactos;
Comminuitque, molitque; inito nec fervida cursu
Abstistit; donec cumulum se mutua in unum
Constipent, presso coalentia frustula visco.
Protinus hæc alii, partito pondere, laxis
Corbis excipiunt, ac torcularibus aptant.
Exertis alii cochleas torquere lacertis

Approperant, totoque obnixi pectore anhelant.

Interea assi duo stridentia præla rotatu,

Exudant udo nigrantes margine succos,

Spumat, & expletis ingens vindemia labris.

Haud procul hinc clausos alii fornacibus ignes

Follibus exsufflant crebris, ac plurima anhelis

Pabula sufficiunt dissecto è robore flammis.

Exudant denso vesana incendio fumo

Fulmineasque sinu jaculantur in astra favillas;

Vt multam credas erumpere cominus Aetnam.

Hic ternos alii statuunt ex ære lebetes,

Mella sinu ut foveant, multo quæ fervidus æstu

Excoquat ad purum, deterfis fœcibus, ignis.

Fervet opus. primo primi demittere ahenis

Impuros properant, quos præla dedere, liquores.

Hos circum multo crepitant incendia bombo,

Defæcatque atram violentior ignis amurcam.

Excoctos alii vicino infundere labro

Certatim rores satagunt, quos purius ardor

Eliquat; & fæces cogit deponere fundo.

Hinc super excretis invectus fordibus humor

Extrahitur, fumante lebes quem tertius ore

Excipit, ac paribus purgat vis ignea flammis;

Dum

Dum posita, tandem superest quæ fæce, liquenti
 Nil reliquum, nisi mel, deterso in melle supersit.
 Hûc aliquis, veteri Luculli è stirpe, superstes
 Ganeo, cui teneram irritant mellita salivam,
 Aut dudùm pingui lactentem abdomine capum,
 Aut tenerum, ac binis præreptum matribus agnum
 Advehit, & dulces raptim demergit in æstus:
 Demersosque iterum fumanti educit ahenò.
 (Ni faciat; raptos sibi devoret ocyûs æstus)
 Hic simul incoctas blandè mitescere carnes
 Edocet, & multo conditas melle saginat:
 Blandimenta gulæ, dubiisque cupedia mensis,
 Queis, luxu regnante, popina superbiat, & se
 Ingenium jactet vicisse epulantis Apici.

Plurimus interea detersâ cantharus alvo
 Promitur; hunc vernæ purgato nectare complent,
 Stipatumque sinunt denso concrefcere succo;
 Induit hic vasis formam, concretaque surgit
 Meta, laboratam vario, quam protinûs artis
 Ingenio, niveis cogunt candescere floccis:
 Sacchareumque vocant, posito ceu furfure, florem.
 Hunc ego Mæonii jactatum carmine Vatis
 Crediderim nectar, quo potus Iuppiter, hausit

Pocula digna Deo ; sed jam mortalibus illud
Indulſiſſe canant vates ; celeſtia dona
Vt libent, animumque alacres ad ſidera tollant .
Id pridem munus noſtris indulſerat oris
Iuppiter ; at poſtquam hispano de litore claſſes
Ammericen tenuere , novum tranſmiſit in orbem .
Non dum quæ tellus , quis ager foret aptus alendis
Sacchariſaërei calamis , novus incola norat .
Quùm poſito , ad Iovis imperium , Iovis armiger igne
Fulmineo , lætis ſeſe ocyùs intulit arvis ,
Quæ labens riguà Bætis præterfluit undà ;
Atque hìc ſacchaream potiori è jugere cannam
Deligit , & roſtro vulſam ſuſpendit adunco .
Mox celeri terras , ac Thetyos æquora pennà
Pervolitans , Braſilos ſeſe demittit in agros ;
Et quà limoſo turgent ex ubere glebæ ,
Quàque ſub ardenti laxantur Sole , reſixum
Deſigit , multo ſœcundum neſtare , germen .
Hoc fortè hispanus Braſilis in finibus errans
Agricola , ut læto vidit pubeſcere culmo :
Salve , ait , ò decus arvorum , Bipedumque voluptas ,
Te Deus in noſtras , aliò procul extulit orbe ,
Delicias ; nec plura ; omnem ſimul expedit artem ,
Cu-

Curamque, cultumque omnem, quò plurima campis
Proveniat seges, & calamis tegat arva beatis,
Respondent operi cumulado jugera fructu;
Et vota Agricolæ superant; namque omnia messes
Vberiùs multò, potjori & fruge, fatigant
Horrea; quàm riguis quas Bæticus educat arvis.
Vsq; adeò ut magnas immenso saccharæ naves
Ammerice cumulet, nostrasque emittat in oras:
Illatam referens ingenti scenore cannam,

Libri primi finis ;

H. V. sc.
DE COCOLATIS
O P I F I C I O
L I B E R S E C U N D U S .

H Actenùs agresti mihi carmine dicta Cacaï
Germina , & ambrosio pinguis Vaginula succo;
Nec non, & Brasilo turgent quæ sacchare cannæ .
Nunc Te, Diva, cano, largi quæ plurima Phœbi
Munera quæsitos, Pallas, despectis in usus .
Mexiacas Tu prima doces ad pocula fruges
Artifici miscere manu : Tu solvere ad ignem
Prima doces tritas concreti Nectaris offas .
Invectumque tuâ Cocolates constitit arte.
Hæc Tibi dejectæ Mortales pharmaca mentis :
Hæc Tibi labentis debent opobalsama Vitæ .

Er-

Ergo age, Diva, tuo præsens mihi Numine pectus
 Concute: Te veri prognatam mente Tonantis :
 Fæcundam Ingenii altricem, numerique parentem
 Advoco; da facili carmen deducere plectro.

Tuque adeò, teneris rapuit quem nuper ab ulnis
 Parthenopes Libitina, & funere merfit acerbo,
 Turriadum Dux Ascanide, cui mæsta parentat (a)
 Italia, extinctum lugent quem Palladis artes,
 Et Pudor, & Pietas, & digni Principe mores:
 Delicium Patriæ, ac nostri flos integer ævi .

Tu mihi, quando ardens Te vexit ad æthera virtus,
 Palladis afflatus, & casti pectoris ignes
 Concilia; si sæpe tuo de munere Vates
 Mexiaco caluere scypho, Phœbique repente
 Afflatus œstro, sacris furor intulit antris
 Pieridum; quacunque poli de sede vocatus
 Aspice; dum tua dona cano, dum tristia læto
 Permiscere dolor cogit suspiria versu ,

Si

- (a) *Ascanius Philomarinus, Ascanij Cardinalis Nepos ex fratre, Turris Dux.* (b) *Amaranthum immortalitatis tesseram pro insigni symbolico Ascanius Cardinalis Patruus pratulit, cum hoc lemmate : nomen familia amantis immortalitatem.*

Si mihi Phœbus adest:claro quem stemmate præfers, (b)
Haud frustra æternum Tibi flos Amaranthus honorem
Spondet; nec vano te luserit omine Vates ,
Pollicitus, fati post surdâ silentia, famam :
Forſan & iſta tuos revocent hûc barbata Manes .
Interea has tumulo inferias, fuſumque, ſolutis
Ad cytharæ numerum lacrymis , hunc excipe leſſum :
Pignus amicitia, & monumentum flebile amoris ,
Quem, vel poſt cineres, memori ſub pectore ſervet
AEvo cana fides, & vivo nutriat igni .
Nam benè nexa animis, animorum ætate perennant
Fœdera, & iſtantes deſpectant forcipe Parcas .

Principiò:geminum Cacavatis ſemina in uſum
Indica gens flexit; nam quas procerior effert
Turgentes, Arbor, majori tubere glandes,
Erogat in pretium: quibus emptas quærere merces ;
Atque agitare, Patrum ritu, commercia mos eſt .
Aſt tenui profert Arbor quas pumila ramo,
Has grato ſervat, condita ad pocula, ſucco .

Vos Ego felici prognatos ſidere dicam
India quos genuit:vobis ſtant aurea verè
Sæcula, Saturno jaçant quæ Principe, Vates .
Scilicet enatum patriis in finibus aurum

Spernitis, exilioque alium damnatis in orbem,
Signantes lætos nativis glandibus annos:
Glandiferà pastæ dum ducitis arbore vitam,

Ferrea, jam pridem, nostras invexit in oras
Sæcula, fatali dum luce intermicat, aurum.
Namque ubi terrigenà, detersum sordibus, umbrà,
Emicuit: procul acta Fides, procul acta recessit
Et Pax, & Pietas: nostro sese extulit Orbe,
Et geminas alto lances Themis intulit axe.
Quin & disruptis Erebi de faucibus, omnes
Erupere simul, facto velut agmine, fraudes
Insidiæque, dolique, & aduncis usque rapinæ
Vnguibus; ac fœdo manantes sanguine rixæ:
Colluvies scelerum, totas quæ funditûs urbes
Obruit, ac miseris infudit tartara terris,
Hinc mores; hinc jura; imis hinc summa; prophanis
Sacra, Orbemque chaos rursus permiscuit Aurum.
Imperio stant cuncta, caduntque suo. Arbiter urnæ
Imminet, & Curios damnat, solvitque Cethegos.
Impete cuncta suo, bruti ceu fulminis ictu,
Tacta ruunt, nullo Martis licet ariete pulsæ,
Illi reclusis pandunt se postibus urbes,
Regnorumque patent aditus; nec Principis aulæ

Con-

Conſilia, aut cauti latitant arcana Senatus .
 Nulla tegit Danaas vel turris ahenea; in ædes
 Deſluus ex aſtris aureo ſe Iuppiter imbre
 Infert, & ſacræ reſtingvit lampada Veſtæ .
 Nulla ſatis vigili ſervat ſacraria cultu
 Relligio: delubra Simon dum perfidus urget;
 Ipſa Simon delubra illato polluit auro .
 Omnia, ſi coëmas, proſtant venalia: cælum
 Quis ferat,ò, Numenque ipſum jam vendimus auro .
 Ferrea quis neget hæc, Auro ſub principe, ſæcla ?

Aſt quò me Phœbi furor impulit entheus, æſtro
 Abreptum ? Satyræ perfuſum carmen aceto,
 Non ulcus mordet, quod longo obcalluit uſu .
 Ergo age, Apollinei me prolue nectaris hauſtu,
 Calliope; tenui cæptum quò peſtine carmen
 Proſequar, annosæ projectus ad arboris umbram .

Mexiacæ, primò, cum ruſticus incolæ ſylvæ (a)
 Extudit execto Cacayatiſ tubere baccas :
 Vel lento admotas igni, vel ſolis ad æſtum
 Expoſitas, fragili ſiccandas cortice torret .
 Hinc centum è numero, condicta ad pocula, lectas,
 Altiùs impacto piſtilli pondere frangit .

C 2

Mox

(a) *Ex relationib, Franc. Hernand. apud Nardum Recchum;*

Mox & testaceam defracta putamina in ollam
 Injicit, affusaque jubet tabescere lymphà.
 Indica quin etiam frumenti grana (Maizum
 Barbaricà indigenæ designant, voce) capaci
 Quot junctim curvata sinu manus utraque claudit
 In tenuem, saxi attritu, mollita farinam,
 Addit, & admotum ferverescere cogit ad ignem
 Rusticus hac explet liquidà sibi pocula pulte.

Non satis hæc aliis; lectos sed cespite flores,
 Graminaque, & varià decerptos arbore fructus,
 Marmoreæ silicis contusos verberare, miscent
 Hæc mox arboreo versant agitata batillo;
 Incoctis donec jam frugibus, unda colorem
 Traxerit: affusis medicata saporibus unda
 Tum liquor in plures fusus demittitur urnas,
 Inque aliam ex alià per mutua volvitur, acto
 Sæpiùs imbre ruens: donec flos pinguior altam
 Excitet, alterno turgescens impete, spumam
 Hanc, subsidenti demessam sæpe, propinant.

Tertius at superest tritis è glandibus haustus,
 Quem porrò è cunctis Cocolatis nomine dicunt
 Cacao indigenas, æquatà fruge, Pocholti (a)

(a) *Frutex indicus, apud Recchum, de plantis indicis.*

Admiscent baccas, & adacto verbete pressas,
 Fictilis immergunt collectam vasis in undam:
 Hanc multo fustis jactatam turbine miscent,
 Æthereus donec liquor altiùs innatet, & se
 Excitet in bullas, mox lecto flore, cremorem
 Excipiunt, aliàque recondunt cautiùs urnà:
 Quod residet, patrii pugillo pollinis augment:
 Atque ubi subjectis exæstuat ignibus; illi
 Sepositum pridem, spumà florente, cremorem
 Adiiciunt, calidumque, voraci gutture, sorbent.
 Hæc olim Cocolatis erant exordia, & artis
 Prima rudimenta, Hesperium dum condere nectar
 Discit, & ambrosio Reges perfundere mulso.
 Hoc sibi nunc etiam pateras Gens Indica succo
 Spumantes cumulat, læta quas fronde coronans,
 Se certare Iovi credit, nam rustica Pubes
 Fæcundos postquam calices, plaudente coronà,
 Exhaustit; stratis frondentibus exilit, & se
 Protinùs ad choreas, complosis garrula sistris,
 Provocat, atque hilari comit se ludicra cultu.
 Non hìc barbarico turgentia carbasa luxu,
 In manicas laxo sinuata volumine: textas
 Non ostro cyclades, imò non aure videres

Pendula Erythræi pretiosa pericula ponti,
 Sectave muriceo mytræ redimicula limbo,
 Cæteraque attalici operosa crepundia ludis.
 Alituum varis Pubes sibi sedula cultum
 Instruit è spoliis: virides dat Psittacus alas:
 (a) Coccineas Thlauthot; perfusas luce Pipizton:
 Atque Apodes pictæ variata volumina cau læ;
 Iris ubi nitido se discolor explicat arcu:
 Pompaque nudatos operit plumatilis artus.
 Pluma femur cæstu religat: caput ardua cristis
 Pluma tegit: plumas nectunt sub poplite vittæ.
 Quin etiam inventis per litora fortè lapillis,
 Armillas brachiis, nudoque coralia collo
 Aptans, florigerà pectus sibi torque coronat:
 His compti, choreas, ad sinistra sonantia, nectunt:
 Devinctique manus per florea rura, per agros,
 Saltibus exiliunt, & sylvas carmine pulsant:
 Responsant sylvæ, responsant undique colles:
 Tactaque barbaricis reboant clamoribus arva.
 Mox ubi jam choreis, Iuvènum deferbuit ardor,
 Lassatique pedes, & multo languida saltu,

Cru-

(a) *Aves Americana, apud Hernand. & Io. Fabrum Lynceum, in
 hist. avium nova Hispania.*

Crura labant, madidique fluunt sudoribus artus;
Sese iterum ad calices referunt: stratique sub umbra
Arboris, illecebris certant, hilaresque propinant;
Optatos donec revocet nox humida somnos.
Hi dudum mores, hæc dudum pocula Genti.

At postquam certas Hispanus figere sedes
Cæpit, & Hesperio reffloruit India cultu;
Europæ illecebris gula pridem sueta, superbo
Despexit tepidum Cacai embamma palato.
Ingeniumque novas novus incola compulit artes
Quærere, & indigenis potiores addere fruges.
Hoc senior, celebresque inter Fernandus Iberos, (a)
Quà Tagus arva rigat, famâ notissimus, acri
Hoc studio, ac multâ quæsitum indagine, demum
E superis hausit, felici munere, Divis.

Ille ferens tacitos per amæna, per avia gressus,
Naturæ excussit latebras, dubiosque recessus:
Omnia vestigans, perpendens omnia censu
Solicito: ignotas peregrini cespitis herbas:
Arboris omnigenæ fœtus, frondesque, nucesque,
Seminaque, & fruges omnes, atque omnia latè

(a) *Franciscus Hernandez novi Orbis medicus primarius, sub
Philippo 2.*

Gramina; floriferis gignit quæ Mexicus arvis .
 Quin & quadrupedum genus omne, aviumque, ferarumq;
 Ingenia, atque habitus, plumasque, ac tegmina; seu quæ
 Frugiferis spatiantur agris; cicuresve pererrant
 Adsita pagorum tectis pomæria; seu quæ
 Effera sævi ties nemorum altis abdidit antris :
 Omnia perstrinxit, digessit & omnia chartis
 Sedulus, & nostrum pridem transmisit in orbem:
 Postgenitis longo miranda Nepotibus ævo.

Ille per æstivos, Phœbo inclinante, calores,
 Sub viridi fessus confederat arboris umbrâ:
 Multa super poto meditans, agitanque Cacao .
 Cùm dubiam tollens supplex ad sidera mentem:
 O, ait, æterni Pallas prognata Tonantis
 Ingenio: fœcunda tuo si Numine, certas
 Indefessa hominum solertia comperit artes .
 O age, Diva, tuo mentis mihi nubila vultu
 Discute, & indubios animo da figere gressus;
 Ut refugi teneam quæsita cubilia veri .
 Vix hæc, quàm Dea, Nymphæ habitum mentita Napeæ
 Adstitit, ac vultu trepidum compellat amico .
 Solicitum quæ cura agitat ? si prodere fas est,
 Ne preme: consilio mulier sæpe impigra pollet.

Si

Si quid opis possum, tibi Virgo volensque, lubensque
Impendam; mirà præstans nam Pæonis arte,
Præsidio es miseris, & proxima fata moraris.

Dixerat: ille habitum reputans, ac Virginis ora,
Mortalem transgressa gradum, se poplite flexo
Cernuus advolvit genibus; mox talia fatur:
O quam te memorem, Virgo, namque ardua celsi
Oris majestas hominem negat. ò Dea certè
An Triviæ comes, & Nympharum sanguinis una,
Sis felix, tardumque animi precor excute sensum.
Liquimus Hesperiam, largo cui sidera rore,
Omnigenis augent felices frugibus agros.
Illuc nectarcos generosa è vite liquores
Hausimus, & longos usu traduximus annos.
His pridem assueti, revocare in pristina nervos
Artibus, & stomacho firmas arcessere vires:
Contemerata gravi Cacavatis pocula pulte
Despuimus, refugo vix delibata palato.
Ergo age (mexiacis quando tua munera Terris
Bacche negas) alias, Virgo, da carpere fruges,
Federe queis certo rigidi mollita Cacai
Rusticitas, grato fauces demulceat haustu;
Et stomachum læto torpentem exsuscitet ęstu.

Nam

Nam memor usque tuas, pateris fumantibus, aras
Imbuam, & acceptis fundam libamina donis.

Tunc Pallas : nimio dignaris honore puellam,
Assuetam profugos hastà defigere cervos.

Ni mea cunctantem fallit sententia mentem;
Sacchareas, moneo, certo sub sidere, cannas.

Demete, & æthereos, ut mos est, exprime rores :
Hos, ablegato nostri modo pollinis usu,

Cacao adscitos, non equo pondere, misce.
Accedat pingui fragrans Vaginula masse,

Et piperis ramenta, & odoro cynamia libro :
Dilue mox calidà, & pateris spumantia funde.

Hic liquor Hesperiiis, lepidò gratissimus haustu,
Accidet : ad stomachum hic faciet; nec massica posthac,

Aut Cresso invideant stillantia vina racemo.
Hæc ubi dicta, pedem retulit: subitusque refulsit

Ambrosià cervice nitor; simul Illa resectam,
Cycladis obverso, procul extulit egida, limbo,

Atque omnem latè perstrinxit fulgure sylvam
Irradians: nemus omne comis crispantibus ardet,

Et flexo Numen ramorum vertice adorat.
Tum Senior : Pallas, claro mihi Numine, Pallas

Adstitit, ac tanto dignata est munere. Salve, ò,
Cæ-

Cælicòlum decus, ac dubiæ lux inclyta mentis.
Hinc Sociis referens sibi cognita: fallitur, inquit,
Fallitur, hoc Triviam lucò qui forte vagantem
Autumat: his potius Pallas sub frondibus errat,
Illa mihi sese depulsis obtulit umbris
Spectandam, multà venanti indagine Verum.
Eja agite, ò Socii, festas agitate choreas:
Plaudite, io, vestris respondent Numina votis:
Vestraque soliciæ Superis sunt commoda curæ.

Mox secum; quæ Pallas ait; quæ Nympha repente
Visa mihi est? vigili quis Vatum somnia pinxit?
Credo equidem; illa meæ proles fuit ardua mentis:
Sepe suas animus curas in Numina vertit.
Gratulor ipse mihi, nostræ quod mentis in arce,
Vsq; adeo spiret majestas vivida Veri;
Vt mihi conspicuo pandant se Numinis ore
Sensû animi: en nostro prodit quoque vertice Pallas.

Hæc postquam secum: fruges Fernandus odoras;
Vaginæ siliquas, & lecto sacchara flore,
Cynnameosque legit, mordaci cortice, libros;
Ac tosto admiscens pr idem detrita Cacao,
Mexiacum certà Cocolatem perficit arte.
Qui si nosse libet, qua lege, metroque paretur;

Ac-

Accipe quæ, schedulis, idem Fernandius Orbi
Tradidit, & longo simul Hispalis approbat usu:
Hispalis, Europam quæ prima invexit in omnem,
Quicquid ab Ammericis exportat navita sylvis.

Principio lecti glandes secerne Cacaï:

Præcipuum Guachaca dabit, quo Mexicus ullum (a)
Frugiferis nusquam præstantius educat arvis.

Pingue legas, carptumque recens ex arbore: namque
Excusum macie, vel multis ante repostum

Menfibus, exsucto sine vitibus unguine torpet,

Arserit interea moderato clibanus igne,

Torreât ut lectas, afflatu deside, glandes.

Est sapor, est tosto major, mihi crede, Cacao

Gratiâ; nec cyathos dabit exhaurire salubres;

Ni scabrum succi ingenium prius igne retundas.

Tum fragili tostas simul exue cortice baccas;

Ne puram inficiant neglecta putamina massam;

Neve imo vilis fundo subsidat amurca;

Dulcia fumanti sorbes dum pocula nimbo.

Hinc defæcatas partito pondere glandes,

Marmoreo lapidi, quem levior alveus æquet,

Insterne, & duro pressas defringe cylindro.

Mox

(a) India occidentalis provincia ubi Cacaos optime provenit.

Mox attrita cavo simul excipe fragmina labro;
 Atque alias menso superiungere pondere fruges:
 Quod certò ut statuas; solidam tibi pende Cacaï
 Ad lances libram: cui floris congere bessem
 Saccharei, & socio cognatos federe misce:
 Augeat una suis fragrans vaginula frustis;
 Seu gemina indictum Cacaï pondus: odorem
 Si libet ut surdis Cocolates naribus afflet
 Acrius, aut stomacho certas depellere frigus;
 Nam calido pollet gracilis vaginula succo
 Ignea quin etiam cumulado cinnama metro,
 Sextantem adjiciant; piperi sed parce, rubenti
 Quod signant spolio; mittit quas Mexicus, offe;
 Nam nimio fauces, & viscera vellicat estu.
 Quin potius Moschi pulvis, vel messis odora,
 Primus apex, Ambar, minimo sed fragmine mixtum.
 Accedat, capiti questum, ac naribus Ambar
 Hęc ubi pistillo tundens tenuaris ahenò,
 Exagitata diu velum tibi textile cribret;
 Ut mox trajectory cribri per retia, massam
 Imbuat, asperso tenuis pulvisculus imbre.
 Non satis hæc habuit vernantis dedala Florę

Filia.)

Filia, quæ celfo attollens capita ardûa clivo,
 Subiectos fceptro Florentia temperat agros.
 Illam Flora parens, extremum ad jungere florem
 Artibus, erudiit; seu quas folertia mentis;
 Seu quas, deliciis inhians, gula protulit Orbi.
 Ergo edocta, animam delecto carperet flori,
 Mexiaco varios Cocolati affundit odores,
 Et Florę decus omne, leporemque invehit offis.
 Nunc citrini emunctas redolenti è cortice pomi (a)
 Lacrymulas; nunc aut fufpiria odora hyacinthi:
 Aut Indo, quibus acer olet, de Tubere anhelos (b)
 Elicit afflatus; vel amabile Gelfimini
 Deliquium, hispanos qui transfuga deferit hortos.
 Hinc nares longè redolentis anhelitus aurę
 Vellicat, ut vivo credas tibi germine Floram
 Blandiri, atque ori carptos affundere flores.

Ille mihi hæc retulit, cui florea gratius halant
 Verba rofis, lepido vernans Laurentius ore, (c)
 Pars noſtri potior qui pectoris; ille vetuſto,
 Quà rigat Arnus agros, Procerum de ſemine ſanguis,
 Majorum decora, ac titulos ſe colligit uno:
 Vnicus antiqua, palmes de ſtirpe ſuperſtes:

In-

(a) *Cedrato.* (b) *Tuberoſo.* (c) *Comes Laurentius Magalotti.*

Ingenio vivax, jucundus moribus, omni
 Palladis arte potens, ac rerum callidus usu :
 Plurima quem Regio, summi quem Cæsaris aula
 Principibus charum novit, Regumque sequestrum ;
 At Belmontanæ retinent nunc otia villæ ;
 Impia dum calamo proscribit dogmata, & altæ
 Exudanda parat prælo molimina mentis.

Verùm, age, collectas iterum superingere fruges
 Æquato lapidi, modicas cui subjice prunas;
 Vt sensim lentus tibi cuncta coagulet ignis.
 Marmoreum lapidi posthac adverte cylindrum;
 Et fruges luctante manu, luctantibus armis,
 Contere, tunde, agita, multoque repercute nisu;
 Ante nec exsertis parcat, sibi Verna lacertis;
 Quàm totam subigat, contento robore, & udi
 Vnguinis in morem, cogat coalescere massam.
 Hanc aut in teretes demum discesce cylindros;
 Vel sterne in lateres, latumve recollige in orbem.
 Tum clausà tibi conde serà, nec profer in usum:
 Signiferum Titan nisi jam compleverit orbem;
 Vt constipatà durescant frustula micà,
 Et calidà posthac penitus solvantur ab undà.
 Quod meliùs præstes brumæ sub tempora, frigus
 Dum

Dum riget, & vitreis concrescunt flumina crustis.

Nunc quis duratas liquor additus eliquet offas,
Quo maius ingenio spumantia pocula condant:

Dic age Musa; tuo nam si mihi pectus ab æstro

Altiùs haud iterum caleat, quæ copia fandi

Alliget adstricto rerum tot nomina plectro.

Si focus assiduo tibi pervigil excubat igne,

Fictilis ad tacitas præferveat ollula prunas:

Hæc tibi concreti Cocolatis frustula solvat.

Fictilibus major Cocolati gratia, major

Obvenit ad gustum sapor, ipso è vase liquor

Affusus, primò plaudant cui guttura suctu.

Quod si non ullo tibi fumigat igne caminus;

Vel si seposito gaudes te condere lecto;

Vt sine teste tibi tantùm Musisque propines.

Accipe quæ, Sophiæ studiis addictus, in usum

Contulit, ac tabulis pridem descripsit amicis.

Cùm me concubiam stratis exurgere Pallas

Sub noctem jubet, ac tacitis me involvere chartis;

Vel Phœbus, cytharæ pertentans pollice nervos,

Anticipare diem, Musasque admittere, queis mos,

Aurora comitante, suos invisere Vates:

Hoc, ait, ipse mihi Cocolatem condere ritu

Affue-

Assuevi, & vigilem firmare ad carmina mentem.

Principiò: chalybis repetito crebrius ictu,

E gravidæ venâ silicis mihi semina flammæ

Elicio, imbutus quam sulphure fomes in auram

Excitat, & multo satur excipit unguine lychnus,

Appositæ lychnus triplex substernitur urnæ,

Abditus: instabili ne fluctuet ignis ab aurâ,

Abditus: incluso vires ut colligat igne.

Quò lateat, subiecta urnæ stat ahenæ circum,

Turriculæ in speciem, dimenso carcere, fornax:

Multipliçi fornax oculata foramine; flammam

Vt modico sensim spiramine nutriat aer,

Angustoque vomat glomeratum carcere fumum.

Ni pateat; vivum mox deferat halitus ignem:

Ni pateat; vigilem fumus mox obruat ignem.

Tum subitò, Lymphæ semissem infundere in urnam

Impiger adpropero (semissem pondere certo

Hesperii statuunt) ferit imum cuspide ahenum

Ignis, & infusè frigus mihi perdomat undæ.

Interea tenui Cocolatem scindere ferro,

Dives ab occiduo mittit quem Mexicus Orbe,

Vel quem fida manus certâ construxerit arte,

Aggredior: stratâ surgunt præsegmina chartâ

In cumulum: cumuloque modum levis uncia ponit.

Quin & sacchaream decisa in fragmina metam

Comminuo, cumulusque pari mihi pondere surgit:

Mixtaque stat iusto simul uncia, & uncia metro.

Vix opus expedio; mussat simul unda, susurroque
Advocat ipsa suos libamina dulcia in ætus.

Haud mora; fumiferos pretiosa obsonia jacto

In latices; digito relegens vestigia; si qua

Vda vaporato servat sibi chartula fumo.

Sunt & qui geminos, damnato more, vitellos

Adjiciant; liquidum ut cogant embamma vitelli.

Hi potius ventri faciunt. his vecta Liburno

Et vel amygdalinæ, vel sædo sordida quernæ

Glandis adulterio, Cocolatis nomine, gleba,

Ah precor, obveniat, quando tam crassa palato

Arrident, vilemque movent pulmenta salivam.

Sed jam fervet opus, versandaque turbine limpha est.

Est mihi roboreà decerptus ab arbore turbo:

Turbinibus vulgi dispar: nam longius Illi

Haustile assurgit, cui cuspide figitur imâ

Tortilis, ac multis dissectus dentibus orbis.

Ille molam simulat, palmæque inclusus utrâque,

Trudit odoratum, miscetque volumine libum.

Quæ

Quæ mihi quæ gravidis flavo de vortice bullis
Spuma tumet ! lepto nubes quàm roscida labro
Emicat, & fumo nates proritat odore !

Mox ubi multiplici detrita est utraque gyro
Palma, molæ insistent, permixtaque frugibus unda:
Excipit incoctum, mellita ad pocula, nectar,
Ipse etiam patulo sitiens brevis urceus ore :
Urceus illimi vincat qui murrhinâ cretâ.

Ast mihi non uno temerè stant pocula jactu;
Nec simul effusâ cumulantur funditis urnâ.

Funditur ad numerum succus: quæ turgida bullas
Pars agit: inverso perit hæc decerpta labello ;

Quæ superest, multos iterum revocatur in orbes ;
Utque novo spumæ tumet altiùs excita flore:

Ipsa etiam calici, suspenso parcius imbre ,
Additur. alterno mihi terque quaterque, rotatu,

In spumam liquor omnis abit; fususque, capacem
Explet, odorato turgescens fornice , nimbum .

Guttur hiat, cyathumque inhians allambere labro :
Spumea suspenso delibat pocula suctu .

Qui sapor! exsucti quæ roris gratia ! Qui flos !
Auguror: edocto non gratior ulla palato :

Non dedignantis stomachi torporibus ulla
D 2

Blan-

Blandior ambrosia est: Hispani ò dicite: Galli
 Credite; non animos quæ vellicet ulla supinos
 Acrior, & crebro jubeat sibi plaudere saltu.

At non fas, uno siccare tumentia suctu
 Pocula, fumanti prohibent quòd fervida libo;
 Nec lubet: admoto combustas parciùs igne,
 Infudisse juvat spumanti in nectare ofellas
 Panis, & intinctu mollitas frangere morsu.

Quod mihi si fido devinctus amore Sodalis
 Adsit, tunc geminà suffulti sede, recepto
 Germanis ritu, socio dum quisque propinat,
 Et forbillanti decerpit pocula labro,
 Extrahimus letis mixtos sermonibus haustus.
 Vina vorent alii, seu quæ non subdita prælo,
 Injussisque fluens lacrymis, dedit uva, rubenti
 Murice; cretæo seu quæ stillata racemo,
 Nauta peregrinà vexit super æquora cymbà;
 Haud equidem invideo, capitique oculisque nocentem
 Deyoveo, Hesperia lætus promulside, Bacchum.

Hæc mihi literulis nuper descripsit amicis
 Lissus, ingenuà quo non præstantior alter
 Indole: cui magnum modò princeps exedra nomen,
 Atque theatralis meritos tulit orbita plausus:

Tra-

Tradita Socraticis quoties sua dogmata chartis
Propugnans, doctâ retulit spolia ampla palestrâ.
Ille, diù queat ut sacris advertere libris
Ingenium, capitique acres exsuscitet ignes,
Se matutino Cocolatis proluit imbre:
Dedalex quantùm satis est ad munera mentis:
Palladii quantùm satis est ad prælia circi.
Quamuis sæpe, hilari Iuvenum plaudente cachinno,
Immeritum lepido traducat Fabulus ore:
Fabulus, arguto cui plurima fabula denti est:
Immemor ipse sui quoties hypocondricus humor
Vellicat. ingenium, ac tremulum Diaphragma laceffit.

Sed digito Immemorem pervellit Cynthia aurem,
Et monet, ad numeros, emuncto pectine, ritum
Prodere, quo glacie adstrictus liquor Indicus alget;
Frangat ut æstivos jucundo frigore Soles;
Imperioque gulæ, versis, det, legibus anni,
Intempestivam Icaro sub fidere brumam.

In tenuous æquo sectum super assere micas
Fervida more suo Cocolatem diluat unda;
Ast alio confecta metro, tibi pocula condat
Potio, quæ gelido densanda est frigore. pendas,
Ergo oculis, fidæ vel certo examine lancis,

Quicquid in appositum tibi fictile funditur: humor
 Si binas æquet, dimenso pondere, libras;
 Perge, & saccharei semissem congere mellis;
 Tum solidum misce trito è Cocolate trientem;
 His tibi ponderibus concretum embamma liquefeat;
 Vel certum posito è paradiamate conjice pondus.
 Dilutum convolve molà, quà summus, & imus,
 Qua medius, variante manu, versetur in orbem
 Humor, & ingestæ solvantur turbine fruges;
 Donec turbineus bullis exuberet æstus.
 Inde focò abductus, dimoto tegmine, cœlum
 Excipiat, gelidamque liquor frigescat ad auram.
 Est qui dilutum tenui velamine succum
 Percolet; residues lædant ne guttura grumi.
 Interea multo glaciem, in ramenta resectam,
 Sparge sale (admixto glacies sale fortiùs undam
 Afflat, & in geminum cogit concreescere frigus)
 Adsit & arboreo conserta è subere theca:
 Huic nivibus fundum sternas: cui trulla superster
 Stannea, vel tenui splendens argentea vase:
 Hæc tibi delicias, hyemis de munere, promet.
 Ergo age, quùm posito pridem deferbuit æstu
 Ollula, in admotas urnæ devolvere tãuces

Incipe mox rorem; sed ne simul effluat, Alcon
Admonet, illecebris, Alcon, qui pocula complet.
Ille molà in spumas Cocolatem turbinat, & mox
Demeſſum ſummo ſpumantem margine florem
Dejicit ad numerum; multo tùm vortice totum
Quod reſidet, bullis cogit turgere libum:
Et ſpumis ſpumas dimenſis jactibus augens,
Melliſſuo ad fauces explet velut aëre trullam.
Hanc mox aggeſto cumulet nix undique acervo;
Sed neglecta, cave, pateat ne ſubdola vaſi:
Rimula, diducti claudes dum marginis oram.
Nam facile ſalſa glacies aſpergine lympham
Imbuet, ac totum inficiet tibi guttula muſum.
Mox agitare manu, & crebra vertigine thecam
Flectere ne pigeat; quò ſe nix undique vaſi
Affricet, & ſucco citiùs det tabida frigus.
At ne tabeſcens exuberet humôr, & omnem
Quæ reliqua eſt, glaciem maturiùs eliquet; imàm
Ante juvet tenui terebraſſe foramine thecam:
Quò niveam exoneret poſtico è gutture tabem:
Dimoto quoties laxaveris objice guttur.
Vix hæc expedias; quùm jam concreſcere muſum
Cæperit, & vaſi gelidas obducere cruſtas.

Tum cautè removens supremo è margine tegmen;
 Obstipo cochleare incurvum vertice, trullæ;
 Altiùs immerge, hærentesque tenacius alvo
 Elide abrasas hinc, atque hinc undique crustas.
 Hæ reliquum cogent, ceu mixta coagula libum.

Ocyus hoc alii ut præstent, ex assere thecam,
 Octonos firmo in loculos discrimine sectam;
 Octonis implent cyathis; argentea seu quos
 Lamina; tornatum finxit seu stannea in orbem.
 Hos modo dimidios duntaxat nectare complent;
 Scilicet ulterius rores assurgere tegmen,
 Impositum prohibet; summo nam margine vasis,
 In fundum vergit, coram sub schemate, tegmen;
 Conus & ipse sinum pandit, seque incavat altè;
 Vas vasi appositum ut credas; hinc indita in ipsum
 Nix altè cyathum; nivibus quoque cætera septum,
 Ocyus illatos cogit durescere succos.
 Quos egrè fundo excussos ubi traxeris imo,
 Concretam videas Cocolatis plasmate metam:
 Quam, crebros iterans suctus, mox exprime labris;
 Aut, tenera infringens in frustula, divide dente.
 Allatret interea geminato Syrius æstu
 Ipse hyemis dulci suges ex ubere frigus

DE COCOLATIS

OPIFICIO

LIBER TERTIUS.

SED jam Mexiaci quæ vis, quæ commoda succi,
 Quam vitæ ferat, haustus, opem, & quæ creditur, usu
 Inferere assiduo morborum semina fibris,
 Expediam: nostri quæ pars est ultima cæpti.

Extremum hunc facilis Vati concede laborem
 Phœbe; tuo præsens mentem si concutis æstro:
 Auguror: haud vano labor hic cadet irritus ausu:
 Ast mihi non citharà tantùm pharetrâque decorus,
 Qualis Parnassi juga proteris, aut Aracynthi,

Ac

Accedas; solito præeas ut pectine carmen.
 Tu medicà primùm mortales imbuis arte:
 Tu laticum rores: cœso tu balsama trunco,
 Herbarumque doces quæ sint in cespite vires.
 Ergo ades & medico præinctus syrmate: qualem
 Te longo norunt divini Pæones usu.

Vosque ò, Parthenopes columen, quos eruta damnis,
 Iam sibi tergeminum sensit Geriona Syren:
 Impavidi vitæ pugiles, qui forcipe Parcas
 Exuitis, frænumque pati compellitis arte,
 Herculeo quamvis assurgant robore, morbos:
 Carole, facundo ructas qui pectore totum (a)
 Hippocratem: duplex necitit cui laurea crines,
 Et primos medicæ bis contulit artis honores.
 Ingenioque potens leni Cappella, recusa
 Cui se Pergameus transcripsit mente Galenus,
 Acer in adversum febres irrumpere. Tuque ò
 Dissita qui gemini socias dictata Lycei,
 Evolvisque omnes, Bifonne, Macaonis artes.
 Omnigenà Sophiæ præinctus tempora lauro.
 Ignaro vos este Duces; dum limina Vates

Ve-

(a) *Carolus Pignatarus. Antonius Capella. Ianuarius de Bisogno. Primarii Medici quibus auctor obstrictus.*

Vestra tero, medicumque adytis oracula capto .

Nec te præteream, qui pervigil excutis omnes .

Naturæ latebras, rerum dulcissime Rhedi, (a)

Cui Lachesis, cumulans depexo vellere pensa,

Tradidit ipsa cholum, felici ut pollicis arte ;

Longiùs Herrusco deducas stamina Regi.

Te medicà Phœbus; Te Vatùm fronde coronat:

Te decus Italiæ, secundum diuite venà

Ingeniî, & multo novit Gens extera foetu:

Tradere quem sero decertant præla Nepoti.

Hoc mea, quodcumque est operis, Tibi Mûsa reponit ;

Namque ubi prima tuo nectis mea carmina Baccho, (b)

Exstimulas lento torpentem pectine Phœbum;

Vt canat Hesperium meditato carmine libum.

Tu Vates, Medicusque præi, mihi carminis Auctor .

Plurima commendat Cocolatis pocula virtus :

Plurima, quæ creber jam commoda comperit usus ;

Concelebrant; merito credas ut nomine dici:

Ammericum Elixir; vel Mexiacam Panaceam .

Prin-

(a) *Franciscus Rhedi, Magni Hetruria Ducis Archiater, Auctori multis nominib. carus .*

(b) *Dithyrambus ab ipso conscriptus, cui titulus: Baccho in Toscana .*

Principio stomachum moderato confovet haustu ;
Excitat & lapsas infuso robore vires
Ventriculi, ingenitumque fibris vitalibus ignem
Exacuens, pigrum ad sua munera fortiùs urget.
Hinc uno plures arcet medicamine morbos.
Plurima namque, hominum lædit quæ corpora, labes ;
Quùm stomachi è vitio, qui cruda obsonia segnis
Haud coquit, impuro ducat sua semina succo ;
Dum stomacho vires Cocolates comparat; idem
Obterit omnigenas obtrito in semine pestes.
Ergo age; dum sese stratis aurora relictis
Erigit; ipse etiam segni te proripe lecto ;
Atque ubi sollicito torpentem pollice somnum
Terferis; hispano te prolue nectare: sædas.
Hic tibi mox fæces, hesternaque lipsana cænæ,
Et viscosa, imis hærentia phlegmata fibris
Conficiet, pigramque trahet felicius alvum.
Auctior hinc artus calor influet: excidet ore,
Pallor, & igne genas rubor eriget : eriget acer
Membra vigor: ludetque omni vis ignea nervo.
Quin & nativam stimulis compellet orexim;
Et quæsitæ gulæ avertet fastidia: anhelos
Ipsa etiam ut sapiant vel pabula inempta palato.

At

At ne festinà matures prandia mensà;
 Ni priùs epoto exuerint se viscera libo.
 Opsonare famem quintam jubet Opsus in horam;
 Intereaque gulæ querulos contemnere hjatus.
 Tu potius stomachi dimensum consule robur.

Sunt qui sublati Cocolatem sumere mensis,
 Et pleno gaudent pateras infundere ventri.
 Hoc Opsus prohibet medicus, prohibentque querelæ
 Ventriculi, turbata dolet qui prandia; quod si
 Prandenti dederint tibi forte obsonia pisces,
 Queis caro limosà frigescens najade, in imum
 Vix accepta sinum, sædum tabescit in unguen:
 Tunc mixtus calidà Cocolates proderit undà.
 Corriget is sædos imo sub pectore succos,
 Sedabitque atros, queis halant viscera, fumos.
 Hinc vulgo Hispanis protrita Paramia: potum;
 Quæ fert, in carnes Cocolatem vertere pisces.
 Novi ego qui, stomachi genio, sibi noxia dudum
 Sancta quadrageno sensit jejunia sole.
 Quippe olus, atque oleum, & salsi farciminis offas,
 Et fluviis nantes, & nantes æquore pisces
 Haud coqueret: Ventrique graves evolveret omnes,
 Apula rore suo quas lactat amygdala fruges

Et

Quin multà fætum terrestri fece legumen
 Respueret ; ructus hinc fædà è fauce: tumultus
 Inflatæ hinc alvi, capitisque & pectoris ardor,
 Multaque, se læso miscet quæ sanguine, labes,
 Cogebant Miserum jejuni evertere leges,
 Et querelum carnis revocare ad pabula ventrem;
 Ast ubi post epulas pridem, mensasque remotas,
 Ferventem nocuas Cocolatem fudit in escas:
 Ambrosio imbuta, & sensim concocta liquore
 Prandia, non ullo stomachum tor sere latratu:
 Servavitque sacros, indemni corpore, ritus.

E stomacho quid opis capiti ferat indicus humor,
 Conjice; nam socio pariter se fædere nectunt,
 Inque vicem vel lucrâ sibi, vel damna reponunt.
 Quùm, fædo defossa lacu, putris unda mephitim
 Evomit, ac tristi subtexit sidera fumo:
 Languida, fuscato nebulæ sub syrmate, pallet
 Semisepulta dies: languet Natura, situque
 Obsitus, æthereos vix Iuppiter expedit ignes.
 Tunc si vel Boreas crispatis ingruat alis;
 Altior aut Titan potiori dimicet astro,
 Decedunt latè nubes: lux aurea cælo
 Panditur, evictâque polus caligine, vivax

Emi-

Emicat, ac nitidos jaculantur sidera nutus.
Haud aliter nostro res est in corpore: quando
Viva Homines magni gestant compendia Mundi.
Scilicet è stomacho vapor excitus, emicat altè
In caput, ac cerebro nebulas offundit inertes:
Ingenioque gravis, nativos obruit ignes,
Ac mentem in nimbo, ceu lunam nubila, condit.
Tunc si spumanti fervere nascente crater,
Mexiacos altè in stomachum demiserit æstus:
Intextina palus fumos, compressa, resorbet
Ipsa suos; victis se mens è nubibus effert:
Nativaque animus sensim se luce serenat;
Vt puro niteat radiatum lumine Verum,
Acris & obstipo redeat solertia cordi.
Emicat ingenium, atque omnes protinus ignes
Expedi, investumque scyphi sub margine sentit,
Haud grajum Alciden, sed clarum lampade Phoebum.
At feram, moneo, rosci sub vesperis horam,
Quùm molles revocant surgentia sidera somnos
Pocula ne sorbe; presso namque illa vaporum
Fomite, longe abigent, frustratà nocte, soporem;
Sufficit offuso venter cui pabula fumo.
Hinc si sepositum tibi nox vigilanda, Chleantis

Ad

Ad lychnum; aut noctu speculà servandus ab alta
 Hostis, in obsessam ne subdolus ingruat arcem:
 Hoc hoc uberiùs te mulso proluc: vinctes
 Ipsum etiam excubiis custodem pervigil Argum.
 Illi oculos centum, si vera est fabùla, cantu
 Lenè soporatos vafro Cyllenius astu
 Obdidit, & clausam furto prócul abstulit Io.
 Ast tibi vel tacità tangat si tempora virgà
 Morpheus; ac lentis irroret lumina guttis;
 Nec geminam claudet connivens palpebra pupam.
 Hoc tamen hausta dabunt medicati cymbia libi
 Si geminà ternàve scyphos exhauseris hora,
 Ante tibi fessos, quàm culcitra contegat artus.
 Nam si post calices, molli te sternere lecto
 Adpropères: fumos quùm non dum vicerit humor,
 Addat & ipse suos fumanti è rore vapores,
 Componet potius tenero tibi lumina somno.
 Edocet hoc, plures qui plurima condocet, usus.

Quà sese nitída vitrei Crateris in undà
 Spectat, & æquoreis augusto vertice nymphis
 Spectandam late prodit pulcherrima Syren
 Partenope, memini Magni me Nominis olim
 Obsequio coluisse Senem, cui plurima Menti (a)
 (a) *Marcellus Spinellus*.

Plu-

Plurima & erecto majestas indita vultu.
Ille Atavis clarus, Majorum fulta triumphis
Atria, Lojolæ, tecto sub paupere, signis
Posthabuit: magnisque auctus virtutibus, altè
Et decus, & famam contempti stemmatis auxit:
Se major: claro, Sophiæ seu traderet artes
Ingenio: sacrum nutu seu flecteret agmen:
Vtraque suspexit quem Sicelis ora: supremo
Admovitque parem, annuerent si Numina, sceptro:
Huic importuno crebrescens asthmate tussis
Aspera, concubiâ dum latrat nocte; fugarat
Ex oculis somnum; concussi & pectoris æstu
Assiduo, fessis prohibebat & otia membris.
Hinc vigil, & multo jactatus turbine, duro
Irrequieta diù versabat corpora lecto;
Ceum miser alternâ jactatur naufragus undâ.
Ergo animum subiit, tantis adhibere levandis
Præsidium, poti Cocolatis pharmaca, damnis.
Et secum: prohibent, inquit, si fervida somnos
Pocula, quid vigili noceant? at lurida saltem
Compescent extis undantia phlegmata, & arctâ,
Quæ miserum jugulant, luctantes fauce procillas

Forte prement, placidaque insternent membra quiete.
Dixit, & accensis, instructà lampade, lychnis,
Elipuat intritum, turrità in lance, Cacaum,
Exhauritque Scyphum, cubitumque abscedit, ut omni
Traducat, miti vigilem sub sidere, noctem.
Vix se composuit stratis; pituita resedit:
Alta silet tussis: nec fundo obmurmurat imo;
Intextina diu latrans sub fauce charybdis:
Mox tacitus sensim trepidis obrepit ocellis.
Somnulus, ac tenero conspergit tempora rore;
Ante nec obscuro discludit carcere pupas
Palpebra, quam tenui defigens spicula rimà,
Obductam nitido dstringat acumine Titan.
Hoc semel, hoc iterum, hoc & tertius egerat haustus.
Quum secum, addubitans, hæc stratis excitus infit
Anne, soporifero commista papavere, quadra,
Ementita levi Cocolatem cortice, hianti
Imposuit? pressis quando sub pectore rixis,
Sopiit ignoto vigilantia lumina somno?
Quis scit an excubias insueto more soporat
Dum liquor, occultà perfundat viscera labe.
Hæc meditans porrò timuit, nec pocula labris

Admovit; medicà donec Protoxiphus arte (a)
 Præstans, ac toti famà notissimus urbi :
 Sume animos , inquit, tacitas nec commoda fraudes;
 Rere: scypho potius meritas innecte corollas :
 Hic fugat ignavos torpenti è lumine somnos;
 Humor ubi stomachi nebulas absumpsit: illas
 At nisi per spatium solidæ non conficit horæ.
 Hinc tibi qui calices inter, stratumque cubile,
 Inferis exigui vix temporis intervallum,
 Advocat is potius somnos; nam pectore lenes
 Excitat ipse suos, tenuato rore, vapores:
 Et blando, admulcens, consopit lumina nictu;
 Perge igitur, divisque lytrum persolve: petito
 Qui te Nepenthis revocant medicamine, & ægro
 Indulgent faciles mellito pharmaca potu .
 Ille diù morem tenuit: multosque per annos,
 Extraxit, medico firmatam rore, senectam.

Verùm age præcipuum peregrini Nectaris usum
 Dicite Pierides, vestro namque omnia nutu,
 Scabra licet, facili subeunt ad carmina flexu.
 Qui cunctos, Animus, subiecti corporis artus,
 Imperio torquet, vitamque, ac munera rector

E 2

Di

(a) Vincentius Protospatarus Primarius Medicus .

Dividit: is purum potiori è sanguine florem
Assiduo circum præcordia turbine versat ;
Cogit & in tenues, vibrato corde, vapores
Effari, ac vivo succendi puriùs igne .
Pneumata quos noto dixerunt nomine Graji :
His venas præter, nervosque, ac cætera vectis
Spiramenta, omnes nostri Cor eminùs artus
Corporis irradiat, vivà ceu lampade Phœbus
Alter, in exiguum diffundens lumina mundum :
Hi vitam, motusque fibris, ac roborà nêvis
Sufficiunt, volucremque vehunt ad sidera mentem.
Hinc trepidant radiis oculi: manus utraque in omne
Gestit opus: saliuntque pedes: pugnamque lacerti
Expediunt: alacrique ardet sub pectore Virtus.
Scilicet est illis vigor igneus, igneus ardor:
Exiliuntque, micantque , & fervida protinus omni
Se penetrant compage, ac toto corpore miscent .
Hos, porro, artifices operum, vitæque sequestros ,
Pectoris igniculos, nullus foveat ubere fomes
Pinguior; Ammericò, quàm pressi è semine rores.
Nam tota ingenito Cacavatis bacca redundat
Vngvine, sidereis pinguescunt Sacchara guttis;
Cinnama queis calidos afflant admixta vapores .

Hinc

Hinc tenuis, lentusque liquor cocolaticus, apto
 Dulcia spiritibus substernit pabula succo:
 Qui lapsas reparent vires: qui lumina menti
 Accendant, vegetosque animent ad munera sensus.
 Hausisse ut credas meliori è sidere flammæ
 Cœlicolum, subitoque calefcere Numinis œstro.

Fallor? an hæc etiam Superum sunt munera Divum
 Digna penu? roseis en ut delapsus ab astris,
 Aliger æthereus tornatâ in pyxide præfert
 Dulcia Mexiaci Cocolatis munera dextrâ.
 Languebat rigido resupina in stramine Virgo;
 Cui decus, & nomen, superi Rosa transfuga veris,
 Contulerat: tenero (mirum) nam pupula vultu,
 Nata Rosam retulit; retulit rosa pupula natam:
 Aurorâ mirante alieno in cespite nasci,
 Ignotoque virere Rosam sibi germine; nec se
 Sidereas passis guttas adspargere labris.
 Illicet indulgens, potiori ex ubere, rores
 Lacteolos Natæ affudit formosior Eos:
 Divini Mater, Divini Filia Solis.
 Sed jam viva Rosæ marcenti purpura vultu
 Fluxerat, ac toto languebat corpore virtus.
 Scilicet hinc febris vires, hinc cœlicus ardor

Hauserat, abreptam torquet dum Numine mentem.
 Quâlis deciduo pallet rosa languida collo,
 Quæ sortita pares Phœbi cum sidere cunas,
 Par habet, occiduo Phœbi cum sidere, funus.
 Languidulis ergo eluctans suspiria labris:
 O quis, ait, modico Cocolatem misceat haustu
 Deposita, ut lapsas revocem mihi pectore vires,
 Et sistam fugientem animam, vix talia anhelans
 Dixerat: ad superos celeri vox ocyro euro
 Evolat, ac subito servati ad limina tecti,
 Hospes adest, pulsâtque iterato verbere postes
 O' quis adest? excita Parens simul excipit, & se
 Ad limen passis actutum postibus ardens
 Sistit; at ille ferens nitido carchesia nimbo
 Hæc, ait, infirmæ Cocolatis pocula Nata;
 Sollicità modo mixta manu, modo fervida ad ignem
 Defer, & egrotam jubeas salvere puellam
 Obstupuit visu Mulier; nec fata, recurvo
 Poplite, delatum peregrino ex hospite, munus
 Excipit, acceleransque gradus, en Nata, quod optas
 Nectar, ait, nusquam mihi visus id attulit hospes:
 Blanda viri species, roseique modestia vultus,
 Atque supercilio graviter demissa pudic

Lumina, sollicitum afflarunt mihi Numine pectus;
Dixeris, æthereo delapsam culmine terris;
Corporeoque oculis oblectam firmate Mentem:
Ille etiam multà impertit te, Nata, salute.

Audiit hæc ubi Virgo:perge ò protinus,inquit,
Perge, Parens,tantusque,roga,dignetur ut Hospes;
Quò meritas referam grates,succedere tecto.
Illa abit: at foribus jam se subduxerat hospes;
Non ulli post hac visus;nec cognitus ulli.

Tum Virgo illacrymans,versoque ad sidera vultu:
Nosco,ait,hæc submissa mei mihi dulcia sponsi
Munera,& arrepto defigens osculà nimbo,
Haurit cælicolum permixta liquamina dextrà.
Vt bibit;ut vegetæ rediere in pectora vires;
Ac mente assurgens,suffixi in vulnerà sponsi
Os animumque omnem vivax demergit;& alto
Delicias haustu,vitamque è Numine fugit:
Queis animi,febrisque æstus,ac membra soporat.

Hæc passim medici Cocolatis commoda censent.
Ast Ligur adverso Felinus Marte repugnans
Invehitur:nam felle tumens cognomine,totum
Evomit è cerebro Cacai in pocula virus.
Corporis Olli,animique lues cocolaticus humor.

Visus, & ima fluens sensim per viscera pestis,
 Quam Pandora sua deprompsit pyxide; vel quam
 Mexicus, Hesperios ulciscens sevius hostes,
 Ultrò in perniciem invisis submittit Iberis.

Admovet hæc imis, Felino auctore, medullis
 Visceribusque faces, totum quibus æstuet hepar.
 Et succensa acri tabescant exta calore,
 Temperie dimota sua: quin fluminis instar,
 Advellit admixtas medicatà in najade feces,
 Quæ sensim obstructas impuro sanguine venas
 Inficiant, multisque serant exordia morbis.

Nec satis: hos animo latices, castisque nocentes
 Moribus evulgat; magici ceu pocula philtri;
 Namque ait & Veneri potos fomenta pudendæ
 Addere, & obscœni nutrire cupidinis ignes.
 Ut totam credas cyatho fervente refusam
 Exhaustisse stygem, mixtumque ad turpia virus,
 Tartarei foedum Genii quo pectus adurant, (a)
 (Namque hûc erupit cæcæ sententia mentis)
 Tum præscripta sacris jejunia frangere fastis
 Asserit: illatà, falsi sub nomine potus,

Per
 (a) Ait : Cocolatē transfundere in viscera Asmodæos, ac
 luxuria spiritus, diabolico liquore permixtos.

Per fraudem pulce, Athletas quæ robore firmet,
Hæc Ille, ac multo Cocolatem devovet æstro.

Parcius hæc, Feline, viris obtrude: repugnat
Doctior, & Medicis, omnique Machaonis arte
Tutior, ignaros etiam qui condocer, Vfus:
Is, dudum gemino non usquam noxius Orbi,
Despuit effuso, quæ ructas, dogmata risu.

Hæc vates Medico paucis; nec plura reponam:
Nam tibi nec Censor, doctus nec Pallade Mastix
Defuit, inflicto meritum qui verberare pulset.

Ast hypocondriaco languentia viscera morbo;
An juvet, an lædat Cocolatis pharمون: anceps;
Mævius addubitat, sed longa decempeda vocis;
Si peregrina tuas haud hæctenus impulit aures;
Accipe, vesano quam signet nomine pestem;

Nuper in extremam Mundo inclinante senectam:
Ex Erebi cavea, cæcisque erupit ab antris,
Tartareas inter longè fædissima Diras,
Æschitrope (Superi hanc terris avertite pestem)
Illam, funerea per nigra silentia noctis,
Mæror, & exangui Macies exterrita vultu
Progenueret: sinu lacrymans Proserpina natam
Excepit, furvoque aluit Libitina veneno.

Atto-

Attonitis Olli deformes rictibus Vmbrae
 Struxerunt trepidas, densato è turbine, cunas:
 Quas circum, tacitis ludentes saltibus, omnes
 In species; positusque omnes, inque omnia flectunt
 Spectra suas, noctis per claustra horrentia, formas:
 Nunc altà in tumidos assurgere mole Gigantes:
 Nunc visæ in tenues sensim decrescere Nanos;
 Anglica ceu tragicis illudit Larva Theatris.
 Impulit ut cæcas primis vagitibus auras;
 Cerberus exululans fremuit: tristique boatu
 Excitæ, sua pensa colis, sua vellera Parcæ
 Mutarunt turpi nigræ fuliginis umbrâ,
 Et natæ ad cunas, invito stamina fuso,
 Dum torquent, mæsto cecinerunt carmine lessum.
 At nulla assiduos, sedarunt murmure fletus
 Carmina; nec fixas obtexit nœnia pupas:
 AEternis vigil excubiis, se jactat in omne
 Irrequieta latus: sædis nunc pectore stratis
 Incubat: obverso nunc corpore, membra supinat,
 Perpetuoque agit concussas impete cunas.

Hoc simul è cæcis monstrum exitiale cavernis,
 Iussere, in nostras Superi prorumpere pœnas:
 Intonuere cavis è faucibus AEtna, Vesævus,

Ac Lipare, ruptis latè compagibus: Olli
Quà data porta, ruit, terrisque insultat apertis .
Vt primùm exiliit, diducto gutture, turpes
Erucat nebulas: subtexit territa, fumo ,
Sidera, & obscœnis permiscet ructibus auras .
Has ubi duxerunt Mortales ore: perusto
Protinus incaluere imo sub pectore fibræ,
Adsita quâ ventri præsunt hypocondria: noto
Hinc hypocondriacum dixerunt nomine morbum .
Dii rursùs talem terris avertite pestem .

Obstruit hæc fusos, per viscera cæca, meatus,
Atque capillares ductus; ne vasa, sinusque
Influat, obducto succus nutritius alveo .
Vt riguos hortis si quando inducere rivos
Aggredimur, laxo sordes aggesta canales
Expleat: effusam liquidis è fontibus undam
Suspirent avido nequicquam gramine flores .
Nam vel clausa cavo tabescit lurida septo;
Vel super undanti turgescens flumine, cultos
Obruit, & coeno demersos inquinat hortos.
Haud secùs obstructo claudant si viscere flexus
Mucosà feces uligine; languida suetos
Ex epulis frustra spondent sibi membra liquores :

No-

Noxius at superat, stomachoque regurgitat humor:
 Exundant, tumidis altè turgentia bullis,
 Phlegmata, quæ flavà, vel quæ ferrugine nigrà
 Imbuit, atque ardens urget sub pectore bilis:
 Hæc mox assiduis mordent hypocondria flammis,
 Angustantque animam, & spiracula cælitis auræ.
 Ignito ut credas cingi tibi languida coëstû
 Viscera: vel rigidà diffindier Ilia ferrà.
 Tunc nec prima suum, nec conficit altera chylum
 Coctio: densatur, permixtâ fece, coactus
 In grumos sanguis; nec circum pervius errat.

Languent interea, dejectis viribus, artus.
 Corpus iners, nimiumque suo sub fasce laborans,
 Vix sese raptat; duro & molimine gressus.
 Explicat; exsucto macies fœdissima succo,
 Intempestivis membra exarat undique rugis,
 Deproperatque gravem, florenti ætate, senectam.
 Quin lapsas nigrà pallor ferrugine malas
 Inficit: in geminas se abdunt exterrita cryptas
 Lumina; strigoso fluitant palearia collo:
 Emunctæque levi tenuantur acumine nares.
 Excidit è vultu vultus: sese excidit ipso
 Æger; ut antiquo nexum tibi fœdere notum.

Haud

Haud noscas, tetrumque putes occurrere spectrum,
Avertasque oculos; vultum ne cominùs afflet.

Ast facilè leviora feras dispendia formæ.

Sævior est, intus torquet quæ viscera, labes

Nam, cæcis immunda palus defossa sub extis,

Affiduam evolvens ferventi è fæce mephitim,

Egerit: utque abit in calidos tenuata vapores,

Mox hypocondriacis infestat flatibus alvum;

Proh Superi, quanto per inania claustra, boatu!

Dixeris, antiquà dejectum sede, sub imo

Iam tibi ventre suam statuisse licentiùs aulam

Æolon, ac rabidos hîc nutu flectere ventos:

Tanta repercusso, per viscera cæca, tumultu,

Murmurat, elatrât, atque infrendens aura remugit.

Hæc intextino ventris modo claustra tumore

Explicat; in conum miseram modo turbinat alvum:

Mox jubet in residues intrò subsidere renes.

Et licet extremo laxis thorace cavernis

Effluat in ructus: metuenda tonitrua: credas,

Vix subjisse; imo nam quæ sub pectore turgens

Desedit, rabidis acuit mugitibus iras.

At leviùs, ventris curvo si limite, frænâ

Comprimerent sævos vesani turbinis æstus.

Pelliceo quondam conclusi carcere venti,
 Quos Tethis investo spumosa per æquora Nato,
 Indulsi (Graii si vera est fabula Vatis)
 Erupere sub resolutis nexibus, utre:
 Et cælo, & campis insultavere marinis.
 Nunc pæna est miseris, quæ quondam fabula Grajis.
 Scilicet effusi ventris de carcere flatus
 Erumpunt, laxæque insultant artubus utre.
 Hoc unum dispar: quod claustra tumentia cauris
 Solvit ad arbitrium, folliis moderator, Vlysses;
 Ast hic vesanis in septa irrumpere ventis
 Claustra datur, parvumque chao subvertere mundum.

In caput insiliunt, variisque assultibus urgent.
 Hic sibi concussio displodi in vertice sclopòs:
 Hic mugire tubas; strepere alter tympana; & alter
 Pulsari assiduis queritur tinnitibus aures.
 Ille sibi, collo impositum, pro vertice, credit
 Alveolum, & clauso querulos examine fucos.
 Sunt quibus exerrant oculi: vertuntur in orbem
 Tempora, & instabili nutant vestigia gressu:
 Qui tepidà mundum flecti vertigine, dicant.
 sunt quibus, in tumidum, dispuncto pondere, follem
 Evasisse caput, vento turgente, videtur.

Vix

Vix risum ut teneas, dum fata hæc ludicra defles.

Iam procul ex oculis, absumpto fomite, somnus
Exultat: epoto quem nulla papavera succo :
Nec revocent tremulæ ludentia murmura sylvæ:
Aut resonâ rivus qui præterlabitur undâ .
Nulla quies, nullo connivet palpebra nictu:
Assiduasque agitant sopito lumina mundo
Excubias: curis hinc mens dejecta, dolori
Incubat usque suo, furvasque exaggerat umbras,
Luridaque, extorri, fingit sibi somnia, somno .

Nec satis: emotam torquent deliria mentem.
Novi ego, qui furiis acti se mergere ponto :
Vel dare præcipites tecto; vel sæpe cruentas
Tentarint inferre manus sibi: præpete cursu
Alter, non ullo præinctus tegmine vestis,
Proripuit sese stratis, & cardine postis
Inverso, erumpens, mediæ sese intulit urbi .
Bile tumens alter nudatum corripit enses,
Huc illuc cursans, & cæcas verberat umbras .

Iam quis dejecti referat mæstissima Cordis
Fata? quis insanos turbati pectoris æstus?
Hanc ubi sepositam vitæ simul obsidet arcem
Halitus, & crebro præcordia concutit ictu?

Haud

Haud secùs infesto trepidans urbs angitur holte,
Quàm quatit obsessos, evertens undique, muros
Machina; & instantem sibi, sternitur ante ruinam.
Palpitat, æstuat; angitur; intremit obsessum Cor:
Atque intercluso sensim spiramine, sese
Destitui vità, jam jamque assurgere Parcà,
Credit, quæ rigido dstringat guttura nexu.
Mox misero gravis incubat halitus, & premit altè,
Obrui ut injecto sese autumet Appennino:
Atque abrupta inter suspitià, singultusque,
Suppetias animo quærat, tantique levamen
Fascis, ut elisum perimant ne fata Typhœi.

Omnibus assiduus timor imminet: undique mortis
Instantem capiti falcem, jam jamque ruentem
Formidant: cæco clausi ceu carcere fontes;
Si quid fortè strepit, tortorem irrumpere, credunt.
Hinc omnes trepidis explorant auribus auras,
Explorantque cibos omnes, atque omnia tentant
Pharmaca, & ancipites hærent, Medicosque fatigant.

At nullus miseris tortor magè pervigil instat;
Quàm mœror: larvas hic larvis aggerat, umbras
Umbris: hic animo præsumens sæva, malignus
Fatorum interpres, feralia turbidus augur

Occinit, infesto ceu plorans carmine Bubo.
 Hinc modò lucifugæ obscuro se condere tecto:
 Se modò seposità certant abstrudere sylva;
 Osoreſque hominum loca quærunt avia; ut omnes,
 Et vel se fugiant, quæſita in nocte ſepulti.
 Eſt qui ſe tenebris damnat, ſtratusque cubili
 Seſe angues inter medium, ſævosque dracones,
 Serpentumque inter ſinuosa volumina, ſingat:
 Hiſ animum ſpectris reficit, proh dira voluptas,
 Atque atrox morbi ingenium! feralia quę nam
 Sint fata, hæc miſero ſi ſunt ſolatia cordi.
 Quod ſi funereum venalis Præfica leſſum
 Concinat, & ſiculo deducat carmina rythmo:
 Trifte melos cupidis exorbens auribus explet
 Se lacrymis, fruiturque ſuo mens incubæ luctu.
 Hæc hypocondriaci videas ſymptomata morbi.
 Sed ſatis hæc; namque ipſa exterrent carmina Vatem;
 Qui tranſacta ſuos paſſus per tempora manes:
 Nunc, ope conceptæ Primi ſine labe Parentis,
 Virgineæ Matris, morbo ſeſe exuit atro;
 Seque ſuo, compos, feſtinat ſolvere voto.
 Huic, age, num peſti rabidas exaſperet iras;
 An potiùs tritâ Cocolates ſopiat offa?

Dispar adhuc Medicos agitat sententia. nuper
Tres inter sese longo certamine vidi,
Adverso scindi placita in contraria sensu.

Vis hypocondriaco præservida, Callius inquit,
Est morbo: torquet præservida discrasis ægrum;
Seu bilis caleat, tumidum sive æstuet hepar.

Iam duplici fervet Cacai potus ab æstu;
Nam calet admixto perfusus aromate, & igni
Appositus, flammis exæstuat. eja age porro

Quis calidum calido curet medicamine morbum?

Annua, Mopsus ait, præservida discrasis ægro est.

At quis nam calido Cocolatis pocula succo
Fœta putet? potum laticis qui temperat humor,
Friget; mexiaci friget nativa Cacai (a)

Temperies, tantoque excedit frigore; ut inter
Noxia ne dubitem glandes censere venena.

Quare ubi mexiacis calidà correptus in oris
Febre jacet, nimiùmque fibris exæstuat æger,

Hunc vulgò Medicis mos est præscribere potum.

Vt

- (a) *Nascitur in plagâ torridâ Cacao, tam gelidâ humiditate, ut ibi quovis pretio permutetur, ad refrigerandum.*
Scalig. tract. de plant. Cacao refrigerat insigniter, Io. Laer. l. 6. descrip. occid. Ind. c. 2.

Vt liquor immodicos ægroto leniat æstus;
 Frigoris hinc potiùs ratio me fortiùs urget;
 Vt ne hypocondriacis ausim miscere Cacai
 Pocula: nam lentus torpentia viscera morbus
 Obstruit; ipse etiam feces Cocolaticus humor
 Advehit in stomachum,queis sæto sanguine, venas
 Ac tenues obdit cæco sub pectore ductus . (a)
 Scilicet id præstant nativo frigore fruges ,
 Quæ pigrà Chylum sædant uligine : vires
 Vt potiùs credas hinc sævo accrescere morbo .

Excipit annoso præstans Podalirius ævo :
 Hisque aperit certæ quæ sit sententia menti .
 Ista equidem,Patres,haud damnem dogmata : vestros
 Conciliem potiùs firmato foedere sensus.
 Mexiacæ,fateor,nativo frigore glandes
 Exuperant , multo sed turgent unguine:cæcis
 Pars igitur commixta fibris,atque ignea vis est .
 Quare ubi defractas mola conterat,atque subactas
 Misceat,alterius frangit pars altera vires .
 Quin etiam ingenitum tenuat vaginula frigus,

F 2

Cyn-

(a) *Ex Cacao vel crudo,vel tosto,vel saccharo tantum con-*
dito subsequi uteri , alvi,hypocondriorum difficillimas ob-
structiones,ait Piso in Mantis.Aromat. c.18.

Cynnamaque, & calido prægnantia sacchara rore :
 Ut mediam credas Cocolati exurgere demum (a)
 Temperiem, nostro quæ nulla est aptior ævo.
 Nec tamen Invalidis hunc trado, vel abnuo potum;
 Cautiùs id præstem; namque, uno nomine, pestis
 Multa latet, vario vexans hypocondria sensu .
 Scilicet est aliis alio de semine morbus :
 Hinc calido spumans Cocolates nectare, Virus
 Fortè aliis: præsens aliis est pharmacon ægris.
 Quin etiam ipse sibi morbus, sibi dissidet eger
 Ipse; intestino dum sæpe reciprocatur æstu
 Multus, & alternis assultans fluctibus humor .
 Ut modò quod juvit, mox ipsum pharmacon obsit.
 Hic modo, ceu fornax succensa, efferbuit: at mox
 Friget, iners; gelidà rupes velut obsita brumà .
 Ille sibi dispar totam simul artubus Ætnam ,
 Induit, & servare fidem scit flamma pruinae ;
 Nam calet, atque alget, calet intus, deforis alget ;

Hæ-

- (a) *Et si Cacacius quantitate excedat cetera ingredientia ,
 illius tamen partes frigidiores, calidioribus coadunata, re-
 tunduntur, ut Cocholata ipsa emergat temperata faculta-
 tis. Piso Mantis. Aromat. c. 18.*

Hæreat ut Medici solertia. Conscius ergo
Quisque sibi, vario sibi noxia noverit usu;
Isque hypocondriacum doceat, num prosit, an oblit
Incoctus purà Cocolates indicus undà.

Sed jam tempus erat, lati post æquoris undas,
Emensoque sinus, puppem præcingere seroto.
At me cogit adhuc dubio subsistere ponto,
Quæ dudum doctas agitat lis multa palestras.
Scilicet, ingenio, Superum qui jura, Magistri
Exagitant; certo flectant ut cardine mores:
Acri inter sese studio contendere pergunt,
Num ritu decreta sacro jejunia solvat:
An ne intacta sinat, trito liquor indicus usu.

Sunt qui mexiaci præpingua semina pomi,
Sacchareumque salem, vesca inter pabula censent,
Scilicet & lapsas reparant in corpore vires,
Esuriemque arcent, ac vitam fomite, firmant:
Chaoniæ ut quondam, Saturno Principe, glandes.
Hinc & detrita Cocolatis fruge, vel ipso
Frangi iussa putant potu jejunia. Quod si
Qui leviùs statuunt, liquidi tibi nectaris haustum
Indulgent, etenim tantilli ponderis offam,
Materiem censere levem sine crimine possis.

Quæ semel hausta, sacros Iejunij innoxia ritus
 Haud violet; ni mixta iterum tibi pocula fundas.
 Namque vetant magni nuper decreta Quirini.

Ast alii, quibus est audax sententia menti:
 Non modo permixtâ dilutum najade libum,
 Quin ipsam solidis concretam frugibus offam
 Escarum numero expungunt: nam frigore metrum
 Quòd nimio excedant, Cacai semina, suctis
 Accensere cibis renuunt, interque venena
 Constituunt: dulcemque salem, quo sacchara constant (a)
 Nutrimenta negant labenti apponere vitæ.
 Cætera, quæ modico conspergunt pulvere massam,
 Condimenta putant, stomacho queis gratiùs humor
 Accidat, illecebrisque gulam, nareque laceffat.
 Hinc si quis solo Cocolatis fomite vitam
 Extrahat, atque assueta neget sibi prandia, sensim
 Contrahet exucto marcentem corpore tabem: (b)

Quan-

(a) *Sal aliud marinum, aliud fossile, aliud metallicum, aliud dulce, & Indicum. Brasavolus l. de exam. salium.*

(b) *Cocolates ad modum potus sumptus, in tantum non est sufficiens materia pro partium plenâ nutritione; ut hoc potu, si quis sine alio cibo utatur, in tabem citò deveniat.*
Ludov. Ramirez, relatus ab Hurt ad, append. c. 4.

Quando in septenas, haustus, vix fulciat horas,
 Vrceus, invalidas jejuno in corpore vires:
 Haud equidem lapsos pleno quod nutriat artus
 Fomite; sed multo quod pinguis ab unguine, magnam
 Spirituum vim progignat, queis vividus ardor
 Emicat, & lentos impellit robore nervos (a)
 Hi porrò Medicis Cacai pocula libis (b)
 (Antidota antiquo dicunt quæ nomine Graji)
 Adnumerant, quæ nulla usu jejunia solvunt ;
 Ni fraus, intersit, magnique & ponderis offam
 Absumat non ulla ferens jejunia lurco.
 Nam licet ingestis, alimenta adjungere vitæ,
 Antidotis ultrò detur; non his tamen usus
 Hic princeps, ut alant; sed ut escas concoquat acer

F 4

Suc-

- (a) Virium robur, quod ex Cocolatico potu in nobis angeri
 experimur, non provenit, ex nutritione, sed ex plurimâ spiri-
 tuum copiâ, ab illo genitâ. Ludov. Ramirez discuss. Cocolat.
 pot. q. 2. Massa Cocolatica fere tota in spiritus vitales mu-
 tatur, eo quod abundat vaporosâ substâtiâ, spirituum quidē
 aptâ materia. id. q. 3. (b) Confectio hac indica Electuarii
 formam servat. Gaspar Bravus p. 6. consult. 14. §. 5. Quæ
 nunc Electuaria, olim à Græcis dicebantur Antidota.

Succus, & in chylum, stomacho torpente, laboret.

Hæc illi, magnoque putant se auctore tueri. . . (a)

Demùm alii plexis citiùs se exolvere tricis
 Possè putant; quorum ridet sententia vulgo.
 Hi liquidi, rentur, Cocolatis cymbia, potum
 Non escam stomacho submittere; namque ubi primùm
 Mexiacis olim liquor hic inventus in oris,
 Hunc tantùm mensis, ajunt, delatus in usum est,
 Vt stomacho ingestas procliviùs invehat escas:
 Quod nobis Siceræ rores, vel massica præstant.
 Hinc illi potus ratio germana; nec æquor,
 Aut longo superat cursu quæ litora, censum
 Immutant, alio sub sole, vel indole fraudant,
 Quà vel nunc patrio passim censetur in orbe.
 Nec contra est, nostros usu quòd nutriat artus;
 Nam vel rore suo dudum producere vitam
 Vina queunt; non ulla tamen jejunia frangunt.

Sed

(a) *D. Thom. qui 2.2. q. 147. ar. 5. ait: Electuaria etiam si aliquo modo nutriant, non tamen assumuntur ad nutrimentum, sed ad digestionem ciborum. Unde nec solvunt Jejunium: sicut nec aliarum medicinarum assumptio, nisi fortè quis in fraudem Electuaria in magna quantitate assumat per modum cibi.*

Sed satiùs, doctis hæc dispicienda Theoris,
Calliope linquas; ne quis tua carmina Momus
Mordeat, atque alio dum tradis Apolline digna,
Correptam vano vulget te pectoris æstro.

Hæc super Ammerico ludens Cocolate canebam;
Edomitum bello Lotharus dum victor ad Istrum
Carolus, Austriaco Leopoldi fulmine, Budam
Obterit, & Scythici discerpit stemma Tyranni:
Hungariam latè subigens, tumidoque ruinam
Bizantj Imperio minitans; ut rustica Latro
Thracius antiquæ repetat magalia Bursæ;
Ipseque trajecta quæ Bosphorus advocat undà,
Sacra Godefridi relegens vestigia, Christi
Evectum Labaron Solimà defigat in arce;
Afferat & sanctum, cœlo plaudente, sepulchrum.

Libri Tertii

Finis.

ITER

4

I T E R

AD SACRAM

D·MARIÆMAGDALENÆ

MASSILIENSEM CRYPTAM.

AD SACRAM

DMARIE MAGDALENE

MAGDALENE

H. V.

S Eptima vertentis jam lux effulserat anni, (a)

Altaque sexdenam dispoſerat ære canoro
Vix horam Turris: lepidæ cùm linquimus arva (b)

Nicææ, & celsam Cemeli abscondimus arcem. (c)

Ambo alacres: mulis vecti pernicipibus ambo. (d)

Haud procul; emensos aprici ad litoris oram
Vix terni spatium lapidis; Nos, agmine aquarum

Septenno labens vicinum Varus in æquor, (e)

Excipit, ac celebri suspensos distinet unda,

Ille Italos, Gallosque brevi disternat alveo,

Ar-

- (a) An. 1668. (b) Nizza di Provença. (c) Olim Vrbs prope Nicaam, è cuius ruinà arx superest. (d) P. Carolus Berardi, è Soc. Ies. comes itineris. (e) Varo flumen quod Provinciam à Comitatu Niciensi separat, prope Nicaam.

Arbiter, ac certos edicit murmure fines.
 Labenti geminus ripam mons figit, & alto
 Margine frænât iter tumidum; ne devia campis,
 Agricolæ spes unda voret. non ille superbo
 Vsq; gradu incedit, nec toto exuberat amne;
 Ni cadat ex alto tabescens vertice bruma.
 Pervia ubique vado lymp̃ha est: sed gurgite in uno
 Altius, ut nec equi gressum ferat; increbrescit:
 At præsto exiguus, conducto remige, linter
 Adfuit; inque aliam vexit nos palmula ripam.

Assidet hinc fluvio Laurenti à nomine pagus, (a)
 Viliis, inops; illum lecto sed gleba racemo
 Commendat: Regum debent cui pocula mensæ:
 Pocula, quæ turgens apiano nectare botrus (b)
 Explet; odorato spumant & pingua baccho.
 Italiam egressi, præcelso in vertice collis,
 Plurima quem stipant frondosa cacumina, Cagnam
 Prospicimus: multo turritam culmine Cagnam:
 Ceu speculam, vigili servantem milite campum.

An-

(a) S. Lorenzo. (b) Muscatello di S. Lorenzo ex uvis apianis, quod eas apes libent.

Antipolim legimus, vasto quam mœnia septo (a)
 Obvallant; raro sed friget cive: cadaver
 Urbis, magnanimo quondam vastata Sabaudo. (b)
 Hanc, quoniam Franci sedet ad confinia regni,
 Arx tegit, adversi propter pomæria muri,
 Insidens scopulo; latos ut vertice fluctus
 Spectet, & hostiles procul exigit æquore classes.
 Illam etiam geminus, parvo sed limite, portus
 Ambit, quo Boream ratibus defendit, & Austrum:
 Tutæque Neptuno, fractis fovet otia ventis.
 Nam ponto excurrrens rupes è litore, dorsum
 Objicit; alternàque rates statione tuetur.

Tendimus hinc Cannas; Cannæ decreta diurnæ(c)
 Meta viæ, quinas Niceno è litore leucas
 Dissita; ne longo vexent nos tædia cursu.
 Effusum Cannis procul est prospectus in equor;
 Vixque undis extans patet Insula, & Insula; quondam
 Lerinas celebri dixerunt nomine: nomen (d)
 Nunc gemini Indigetes, & faustum nominis omen.

Al-

(a) Antibo olim Vrbs Episcopalis sub Archiep. Ebrodunenſi.
 nunc Oppidum, & portus. Antipolitani, fateor, sum filia
 Thynni, Martial. l. 13. (b) Carolus Emanuel Sabaudia
 Dux. (c) Cannes, statio non temnenda. (d) Iſole Lerineſi.

Alter Honoratus, sacra Margaris altera donant. (a) (b)
 Abripit hanc Gallis Hispanus miles, & arcem
 Extruit, hostili qua tutus ab impete regnet.
 At mox obsessam Gallus sibi vindicat armis,
 Impositamque novo molem munimine firmat,
 Atque intentatam longo post tempore servat.
 Illam Cænobii sedes, ac fama vetusti
 Concelebrat: tutum namque hinc sibi sedula nidum
 (Halcyonis ritu placidà super æquoris undà)
 Religio statuit: Benedicti è sidere rores
 Hinc turbis procul, & Æpretis procul urbibus, haurit,
 Educitque suos divino semine fœtus.
 Insignes pietate viros hæc insula, & omni
 Doctrinæ excultos censu, jam protulit orbi:
 Quos inter, celebri spectatus nomine, mastix
 Hærescon, omni Vincentius eminet ævo. (c)
 Hæc nobis lux prima dedit spectacula, quam mox
 Occiduus tacito tumulavit vesper olympo.

Non dum sydereum cælo revocaverat agmen

Phos.

- (a) S. Honorato, antea Lerina Abbatia celeberrima, quam Sidonius vocat: eruditorum virorum Seminarium.
 (b) S. Margherita olim, Lero, dicta, ubi arx & presidium.
 (c) Vincentius Lerinensis commonitorii auctor.

Phosphorus: ingrato quàm tympana concita pulsu,
 Et socio lituus modulamine, dura sopori
 Bella movent, totoque jubent absistere lecto.
 Surgimus, & sacris operati, protinus igni
 Admotà, mulsum ferverescere cogimus, ollà:
 Mexiacum, dulci spumans è sacchare, mulsum.
 Mox cyathò largè exceptum sorbemus, & haustu
 Firmamus stomachum, crudæque obstitimus auræ.
 Ergo alacres; totoque micant dum pectore nervi,
 Scandimus instratos pulvillo deside mulos.
 Haud ego te tacitum, per iniqua oblivia musæ,
 Præteream, pulville: toro tu molliter artus
 Excipis: indociles mihi tu mitescere fellas
 Lenè doces: cunei turgentes cuspide fellas:
 Ne rigidas Italus Braccatas sentiat oras. (a)
 Te mihi sollicità (pretium nec vile labori)
 Struxit acu, cyrrhoque Ligur cumulavit equino:
 Molle oneris columen: lenimen dulce viarum:
 Quo fultus; nec saxa Arabum morer alta tolutim
 Carpere equo, celeri nec muros scandere saltu,
 Quos olim fuso cumulavit sanguine Remus,

G

Pro-

(a) *Alludit ad Galliam Narbonensem, quæ olim dicebatur
 Braccata, quæ Aulior iter habebat.*

Progredimur Cannis; montisque in vertice Grassas (a)
 Eminùs aspicio, mox ponti ad littora pagum
 Exesum, ac fœdâ tristem ferrugine: noster
 Hunc simul ac Vector prospexit, longiùs illhinc
 Flexit iter, dirisque lares devovit, & altè
 Intonuit: sacro vultus avertite pago,
 Longiùs hinc; cælo nam vindice, certa ruinæ
 Mænia vicinos incessant rudere campos.
 Ille opibus quondam florens, studiisque marinæ
 Thetyos, insanas ponto deducere naves,
 Atque ipsas potuit devolvere in æquora sylvas:
 Remigibus, Fabrisque potens, queis litora latè
 Incaluere, operum varios mirata labores;
 At postquam sacras augusti Numinis aras
 (Horrendum dictu facinus) manus improba furum
 Polluit, & raptâ discedens Pyxide, campis
 Effudit gravidas divino Pignore bullas;
 Dixeris inversâ Pandoræ pyxide, pago
 Incubuisse omnes, Erebo stimulante, malorum
 Infaustas acies: opibus, studiisque Coloni,
 Atque animis cecidere: silent dolerta catervis

Ar-

(a) Grassæ olim Grinnicum, Vrbs Gallia Narbon. in tractu,
 ubi olim Decentes populi.

Artificum ; nulloque operum pulsata fragore
 Litora, & effœtam spernit Cyllenius algam.
 Ipse sibi est oneri pagus: pudet indice Phœbo
 Agnoscî, cœcisque caput quod contegat umbris,
 Sponte ruit: tanto sub crimine pressa fatiscunt
 Tecta, nec annoso debent sua rudera sæclo.
 Longiùs hinc: viduas de nomine noscite sedes:
 Neapolis pago titulus, proh dissita quantùm (a)
 Hæc tibi, quæ profers Italo capita ardua cælo,
 Neapolis, nec plura, oculos avertimus ambo,
 Vrgentes mulos calcaribus. En tibi montes,
 Gallia perpetuo queis finditur intima tractu:
 Piniferi montes: nemorosa cacumina: clivo,
 Quà facili assurgunt, conscendimus, undique celis,
 Occurrunt ramis, ac trunco stipite, pinus,
 Et fagi, tiliæque leves, & vertice quercus
 Dejecto, ac densæ strages fœdissima sylvæ.
 Haud secus, adverso postquam simul agmina Marte,
 Conseruere manus, facies sese horrida campi
 Explicat, ac truncos passim, fusosque per herbam,
 Quadrupedumque, hominumque artus, confossaque telis
 Ora virum, galeasque, & fœdas sanguine cristas

G 2

Ob.)

(a) Napoli: pagus haud longè à Foro Iulii.

Objicit, egestoque fluentia corpora tabo.
 Tum Vector: sævis hæc est famosa rapinis
 Semita: namque illi denso dùm vertice sylva
 Incubat, infestis modò furibus intulit umbram.
 Tutior at pridem patuit via. scilicet igni,
 Et crebrà circum pinus populata bipenni,
 Perdidit infaustam, qua crimina texerat, umbram.
 O'utinam populis, inquam, qui jura ministrant,
 Non fontes modo, sed qui tutam fontibus umbram,
 Fautores scelerum, præstant, sub vindicis ictu,
 Haud aliter cecidisse velint, eademque nocentes
 Quæ ferit; ipsa reos feriat censura patronos.
 Sic miseris tutò prostarent civibus Vrbes.

Quà dorso sensim subsidens clivus, in agros
 Detumet, antiquo nomen quæ debet Iulo, (a)
 Vrbs sedet, effusos despectans vertice campos.
 Prospicimus: prisca vestigia plurima sæcli
 Incurrunt oculis: hinc moles amphitheatri:
 Hinc arcus, ductu quà pensilis unda superbo
 Fluxit, & augustæ quondam se detulit Vrbi.
 Ast ubi semiruto portæ successimus arcu:

Mi-

(a) Fregiùs: Vrbs sub Archiep. Aquis, Colonia Oſſavianorum, Plinio.

Mirati impendens saxum, capit ique timentes:
 Area, dejectę bustum nos excipit Urbis :
 Mox brevis, antiquo surgit quę rudere, sedes:
 (Oppidulum rude, inops, Urbani nominis heres
 Degener) illa Urbis squalentia funera, tabemque,
 Ac titulos tantum præfert, ast cętera Pagus .
 Huic olim, laxo tuta ad commercia portu,
 Mœnia vicinis mare fluctibus alluit: at nunc
 Octonis fermę stadiis procul equor ab Vrbe
 Fluctuat, infossoque altę fulcatur aratro
 Campus, ubi sulcos olim duxere carinę .
 Dixeris, antique splendor quodd concidit urbis,
 Dedignantem humili vęstigia lambere pago
 Neptunum, tumidam revocasse à męnibus undam.

Sed stat certa, vices quę vertit, causa: propinquę
 Impendent fluvio colles, his consita quondam
 Sylva jugis, nullos exercuit ante ligones :
 Constitit & glebà dudum stipatus inertī ,
 Nec luteam clivus demisit vertice tabem;
 At postquam cupido decisa ęst sylva colono
 Undique, & inflicto defluxit vomere gleba:
 Imbre ruente ruit, fluvioque invec̃ta, marinos
 Irruit in fluctus, seque aggerat undique, lentis

Subcrescens spatiis: aggestum litora litus
 Laxat, & imbellem proturbat finibus undam.
 Vsurpata fremit Nereus confinia, fraudem
 Nec sentit, modico quam furtim pulvere Tellus
 Aggerat, & multo dilutam contegit amne.
 Sic Neptune tuis haud impar piscibus, escam
 Dum fluvii forbes, tibi guttura devorat hamus.

Hæc mihi, qui tenues nostri moderatur habenas
 Hospitii, docto quo non præstantior alter
 Eloquio, latiam facundo è pectore venam
 Deproperat: Mario credas ut Consule natum.
 Ex tremas, Patrum turmas Hic milite claudit
 Triario, paucisque onerum quod castra laborent
 Sarcinulis; unum vix censet in agmine lixam.
 Tergemini tecto degunt sub paupere Patres:
 Mens tribus una, unoque instructa est una Salino
 Mensula, & ipsa uno nitens pede, clauditur uno
 Orbe. tuo quondam non hoc tu Martia Sæclo
 Roma vides; en diviso sedet Orbe Triumvir
 Consors, nec calidas ad sobria pocula rixas
 Miscet, & æterno proscribit fœdere Martem.
 Hic blandè excepti, crebris certamus ad ignem
 Officiis, cœnaque famem, sævoque rigentes

Frigore, solamur flammis crepitantibus artus.
 Quæque diu multo nos verberare contudit aura,
 Per noctem grato revocat mihi murmure somnum.

Quum tenebras Eos dispunxit postera, Lucum (a)
 Tendimus in lucem vigiles produxerat iras;
 Nec dum pugnacem revocaverat Eolus auram.
 Ingruit, adversoque ferit nos impete, contra
 Ut vix obniti fas sit, vel pergere mulo.

Eole, quo tanto te crimine læsimus ambo;
 Acrius in nostros violento flamine vultus
 Ut biduo irrueres, pressoque ferocius ore,
 Ducere nec sineres animam, nec reddere cælo.
 Sic Iapones toto divisos Orbe Tyrannos
 Credimus, ingestâ sævire immitiùs undâ.
 Assiduo in vultus undantia labra supinos
 Exonerant jactu: mora nulla, undæ ingruit undâ,
 Oraque, compressasque actò dum flumine nares
 Obruit, obstructo miseris perit aura meatu.
 At licet obnixo contendas flamine, Lucum
 (Eole dispereas) tandem pervenimus: omni
 Eole dispereas flatu, pervenimus ambo,

G 4

Ac

(a) Le Luc. *Lacus Vocontiorum*, Tacito, *Oppidum in
 Delphinatu*.

Ac diris, risuque tuas explodimus iras;
Dum fremis oclusi circum munimina tecti.

Ast quid Ego infensum te conqueror, Eole, mente
Nunc alià rapior. Tibi nos haud perdere vento
Mens fuit, ast uno cursum deflectere Luco,
Ne nostra infandi fœdarent lumina cultus.
Hoc erat, ignoto quod murmure prodidit aura :
Hoc erat, adverso quod flamine restitit aura .
Scilicet hîc, tacito tollens capita horrida cœlo,
Fœda superstîtio, Calvinî è vertice monstrum
Exitiale, atram proruât fauce mephitim .
Squalida delubri titulo stat Caula: prophanus
Huc Rabula imbutos fatali dogmate cives (a)
Advocat, ac multo blaterat sua somnia bombo :
Nullæ aræ, nulli vigilant ad lipsana lychni,
Effigies Divûm nullæ, crux exulat omnis ,
Omnis abest sacrâ præcinctus veste Sacerdos :
Squalor ubique, & ubique situs. proh candida Patrum
Relligio, sanctique augusto ab Numine mores,
Quæ vos Mirmidonum perdit vesania? frontem
Quæ simulat, fallitque pio vesania vultu,

At-

(a) Calvinisti

Atque informe chaos formæ sub nomine fingit . (a)

Huc ò Francigenùm Rêx, alto è sanguine Regum,
Hùc oculos Lodoice, & cæpti martia belli ,
Fulmina, magnanimum quando te bellica Virtus
Alciden præstat, tantamque potentia clavam
Addidit: en Nemeæ sylvas, en horrida Caci
Lustra, & funereas sævi Busiridis aras .

Huc huc Herculeam connixo robore dextram
Verte, atque hæc Erebi pomœria contere. Quantus
Quantus eris Superum spectante, Orbisque theatro,
Cùm devincta rotis, fractoque ingloria cornu ,
Hæresis, augustum Christi ad capitolia currum,
Te victore, trahet, tantoque operata triumpho,
Dejectum vomet illa animum sub tartara, cœcis
Contumulata umbris, totà simul obruta lethe .

Ast me quò rapidà devexit Pegasus alà !
Quò feror ò ! Vatem phalerato reddite mulo,
Pierides, humili cæptum quò carmine cursum
Protequar, & fœdo deflectam lumina Luco.
Vos ego Brinolj turres, & candida spectro (b)
Mœnia, adorato Lodoici clara sepulchro ,

Reg-

(a) *Religio reformatæ, ut ajunt Calvinistæ.*

(b) *Brignoles urbecula Gallia in Provincia .*

Regia Parthenopes quem protulit aula: penates
 Francisci rapuere, humili sub symmate: demum
 Sacra Tolosanae praefecit & infula Sedi.
 Te mox aspicimus, laetis qui, pagule, tectis,
 Et celsò affurgis visendi culmine fani,
 Pagule, cui nomen dat Maximus Indiges, olim (a)
 Hùc ipsà Solymis vectus, qua Magdalis, alno.
 Tu vultus, visa Calvini sorde, prophanos
 Relligione sacras, Divùmque insignibus afflas.
 Quantus honor Pago Templi de mole! superbæ
 Cui procul invideant celsis è turribus Vrbes:
 Quantus honor Templo! supplex vbi ipsa Divùm
 Relligio servat, multo quæ condidit auro
 Regnantum pietas, atque altiùs intulit aris.
 Hic ego Sidonj exuvias, & Præfulis ossa
 Maximii; Marthæ cineres, castæque favillas (b)
 Susannæ veneror, Marcellæ & Virginis artus.
 At primos rapiunt tua, Magdali, pignora cultus,
 Pignora, queis Siculi dicarunt stemmata Reges,
 Sceptorumque aurum, pretiosa in signa recusum.
 Aurea theca caput, cubitum theca aurea claudit,
 Integer & vitreo pellucet in orbe capillus.

Hæc

(a) S. Massimino: Oppidum prope Massiliam. (b) S. Maximinus,
 primus Aquensis Episcopus.

Hæret adhuc fronti, lævi sub temporis oram
 O Eo sicca cutis, prærupto pendula frusto :
 Hic illam admoto Vindex redivivus amantem
 Abstinuit digito, quàm longè abfistere jussa
 Audit: invitum haud tange, ò. vestigia sacræ
 Haud temerata manus, tanti frons conscia tactus,
 Servat, & averso venerantur sæcula dente.

Hæc ubi sunt oculis lustrata, animisque: sub ortum
 Solis, Aquas, celebri dudum quas nomine signat (a)
 Sextius, ambo hilares contendimus. eminet omnes
 Illa Vrbes inter; longo Provincia tractu
 Quas censet: Themidis sedes hinc maxima: legum
 Plurimus hinc pandit populis oracula Iudex.
 Quis nitor, ò ! Lautæ quis promicat eminùs Urbis,
 Sole sub adverso, facies ! Stant laxa viarum
 Compita: quadrato surgunt Palatia saxo
 Ardua; & exculptis jactant sua limina valvis.
 Laxior ante alias sese explicat area, leni
 Strata solo, longoque excurrens plurima tractu;
 Quam vix contento decurras Cyllare cursu.
 Orbitulum vetito dixerunt nomine Fabri; (b)

Sci-

(a) Aix di Provença, (b) Orbitello, undè Fabri transfuga,
 Qui aream illam vocarunt; Orbitello, licet id vetitum.

Scilicet obsessum miles dum transfuga furtim
 Deferit Orbitulum, hinc operam, dextramque locavit.
 Amphitheatrali latè patet area circo,
 Grata oculis: gemino surgunt è margine celsæ
 Tectorum hinc atque hinc moles: contermina celo
 Culmina; nec mediâ desunt solatia ruris
 In caveâ; triplici namque arbor confita versu,
 Explicat umbrosam frondenti tegmine sylvam;
 Ac triplici lætum discriminat ordine campum.
 Hinc urbis Proceres densæ sub frigore frondis
 Invehit aurato sensum levis orbita curru;
 Itque reditque viam; ramos dum flamine crispat
 Colludens Zephyrus, lenisque reciprocatur auræ
 Murmura, queis rabidi latratus increpat astri.
 Flectit & ipse suos huc alto ex æthere Phœbus
 Ignipedes: quorum radiis exterritus, antro
 AEolio Boreas se condit, & hispida brumam
 Sol vit hyems, subitoque tepet sub vere December.

At quid porticibus, saxisque affixa moraris
 Calliope? totâ quod grâtiûs accidit Vrbe
 Quid retices? totâ quod celsiûs eminet Vrbe.
 Vos ego, Lojole soboles generosa Parentis,
 Quos mihi germanos alio sub fidere mater

Relligio Fratres geminà dedit indole, tardo (a)
 Dum cytharà ludit, mihi reddere pectine Musam
 Conqueror : at subitus quis pectora corripit ardor
 Enthea? Phœbe tuus, tuus anne, Amor, æstuat ardor?
 Nosco equidē, mihi Phœbus Amor, procul este Camenæ:
 Hūc Gharites, dum Phœbus Amor, vos este canenti
 Numina, & æternas exolvite carmine grates.

Nulla unquam memori te pectore delectat ætas,
 Nulla loci tantū valeant discrimina, nostro
 Vt fugias Breignere animo, Breignere tonantem (b)
 Quem stupet è rostris, plaudenti Gallia nutu;
 Alciden mirata novum, qui nexibus aures
 Implicitet, & victo referat de corde triumphos.
 Non hoc dura mihi indulſit lex temporis, aure
 Ipse catenata ut traherer, totusque trophæo
 Sisterer, ad tantæ defixus lumina linguæ;
 At quando herculeis non aures nexibus, arcē
 Officiis animum religas, quæ fortiū hærent
 Et grata eterno substringunt pectora nodo.
 Tu mihi tu faciles auguſti Præſulis aures

Et

(a) PP. Soc. Jeſu, (b) P. Breinerius Conſionator in Eccleſia
 Cathedrali.

Et blandos aditus, & principis oscula dextræ,
 Concilias: licuit majorem noscere famā
 Magnum. Heroa suā: Ligurum de Gente Grimaldum, (a)
 Ardua cui cano Majestas eminet ore,
 Atque ingens toto spirat de pectore Numen:
 Mystrarum exemplar, flagrans cui tempora murex
 Accendit, tori quò luceat eminūs Orbi.

Teque etiam memori complector, candide, cordis
 Burguignete, sinu. longi licet evolet ætas (b)
 Temporis, & tardo discerpat marmora dente,
 Haud unquam nostro sanctum sub pectore frangat
 Fœdus amicitix, nexo quod brachia collo
 Iungunt, & docti firmas mihi munere libri:
 Nam quomē potius donares munere? Musas
 Qui colis, & varijs altè impallescere chartis
 Gaudes: Naturæ fibras te Porticus olim
 Lustrantem ingenio novit, nunc Tempia tonantem
 Suspiciunt, linguæ imperio dum pectora flectis.
 Dimidium precor ò, animæ, quod diripis, arcum
 Fusus in amplexum, serves. Mihi vivida menti,
 Quam bene pinxit amor, tua funditūs hæret imago.

(a) *Cardinalis Grimaldus, Archiep. Aquensis.*

(b) *P. Burguigner: Concionator in templo Soc. Jes.*

Indictum nec te fileam Camerete, supremi (a)
 Cui Lugdunensis Provincia servat honorem
 Præsidis: exacte quàm te solertia mentis,
 Et virtus, facilesque ornent sine crimine mores.
 Nec te, remque Domus, ac censum sedulus omnem (b)
 Qui dudum curas, Quæstoris munere, Regis, (c)
 Sanguine qui magnum, & gentili nomine Regin
 Exprimis, ille sui quem fudit sanguinis ostro,
 Testatus Christi tela inter barbara Numen,
 Implevit magni mensuram nominis, & se
 Purpureo Regem Superis ostendit amictu.
 Te geminâ Superi, præcor ò, dent sorte beatum.
 Extremo tandem meritis tibi carmine grates
 Persolvo, Guérine, domus, te Præside, nobis, (d)
 Ocyùs hospitio patuit: tua jussa sequutus,
 Nos Patrum, cœtus tanto dignatus honore est.

O'utinam possim præclara hæc nomina cælo
 Sidereis signare notis; ut luce perennent
 Vsq̃ue suâ, sævi timeant nec temporis iras:
 Quod licuit, chartis inscripsimus: Equus Apollo

For-

(a) P. Cameret. (b) P. Regis, Procurator. (c) P. Regis, pro fide
 à barbaris Huronib. casus. (d) P. Guérin, Collegii
 Aquensis Rector.

Forſitan has luſtrans potiori lumine, cecà
 Haud ſinet oblitâs tumulari protinùs umbrâ.
 Vîve liber; memori vivant ut nomina libro.

Sed jam fræna vocat Sonipes: monet acer Aquenſi
 Vrbe efferre gradum Vector. diſcedimus, alto
 Dum ſol urget equos curru: & ſpatiamur apertis
 Quà late excurrunt, campis. mox plurima lentè
 Dum gradimur; ſenſim retegunt ſua culmina montes:
 Abrupti montes: pendentia ſaxa, minaci
 Celſa ſupercilio, ac jugi ſimul edita tractu
 Aſſurgunt: medium rupes hîc ardua culmen
 Evehit, obverſoque auroræ ad lumina dorſo,
 Occidua ſpectat languentem lampade Phœbum:
 Saxum informe, ingens, ſcabræ cui tubera frontis
 Nuda filex, rugiſque altè caperata vetuſtis
 Aſperat, ac torvo nubes dat ſcindere cornu.
 Hîc oculos, celeres huc ſero veſpere grefſus
 Flectimus, huc animos. noſtri meta ultima curſus,
 Hîc ſacrum rigido ſub vertice panditur antrum
 Magdalidos, ſummo quod ſaxi à culmine ſignat
 Conſpicui latè moles extructa ſacelli.

Principio, ſacili quâ ſe mons tollere clivo
 Incipit, umbroſam frondenti tegmine ſylvam

Ingredimur: radiis procero vertice quercus
 Occurrunt, solemque jubent absistere luco.
 Umbra loci, mutusque horror, latebræque, recessusque,
 Arboreaſque inter frondes mæſtiſſimus auræ
 Sibilus, & rigidæ, rorant queis robora, guttæ
 Magdalis os, habitumque, & ſœdi corporis artus
 Obiiciunt animo. quoties hoc abdita luco,
 Diximus, his lacrymas truncis, ac murmura ramis,
 Et gemitus auris ſe plectens addidit: umbræ
 Umbra, & ſqualentis macies magè ſqualida ſylvæ.
 Ah quoties teneros plantis inſculpiſit amores:
 Mellitumque omni deſcripſit nomen. IESV
 Caudice: creviſtis plantæ, creviſtis amores,
 Roboraque inſcripto, mollita ab nomine, dulces,
 Vberiùs multo roraſtis vulnere guttas.
 Ah quoties imo, plorans, ſuſpiria corde
 Dum trahit, & crebros evolvit pectore queſtus,
 Garrula, vicinis habitans in montibus, echo
 Rugiit, ingeminans ſuſpiria, flebilis Echo
 Hæc tenero ſenſim volventes pectore, in altam
 Tendimus excelfo clivi ſub vertice cryptam!
 Haud procul hac, vaſto ſe mons abſcindit hiatu,
 Atque iter abrumpit; ſed pons inſtratus utramque

Abscissæ rupis, supremo in margine, frontem
 Perstringens, monti montem cœu fœdere nectit.
 Hoc simul ac oculis lustravimus intervallum:
 Quî potuit scissa hæc, inquam, pervadere saxa
 Magdalis, abruptum quò sese inferret in antrum?
 Nusquam alibi via sternit iter; nec credere fas est,
 Sublicio quondam devincta hæc saxa coisse
 Ponte, ubi Massiliæ primùm devenit in oras.
 Vos illam, summo delapsi ex æthere, cætus
 Aligerùm, quâ saxa patent impervia, pennis
 Subvectam, abscissà volucres in sede locastis.

Vix ponte egressos brevis excipit area, sacri
 Area, quæ foribus latè subtenditur antri.
 Hinc in subiectos prospectus panditur ingens
 Collesque, vallesque omnes, atque omnia sparsim
 Oppida quæ longo claudit Provincia tractu.
 Illius extremà suspensa crepidine Nola est:
 Quæ simul ac pulso reboans procul intonat ære,
 Undique percussi colles, atque undique valles
 Ictibus, insanos geminant per inane fragores,
 Totaque multiplici vicinia personat Echo.
 Quæ suetos, excita, refert tibi Magdala cultus,
 Osculaque adproperat sacra defigere cryptæ.

Sternitur huic propior, lateri velut addita montis,
 Altera, sed vivo de marmore, latiùs extans
 Area, quàm valido firmant fundamine rupes :
 Naturę ingenio, an ferri molimine secta,
 Ac podii in speciem solido fusa æquore saxi,
 Incertum; nam fama silet; superimminet ipsi
 Structilis, angusto substricta domuncula tecto:
 Ædituis, Sancti quibus est custodia fani,
 Hospitium breve, sed lepidum; namque omnia lauti
 Cænobii & spatia, & quæ vasa domesticus usus
 Exigit, ipsa brevi complectitur undique septo.
 Non secùs ac, cæso compactum ex-essere, tecti
 Exemplar, magnæ quod tectum molis adumbrat;
 Hic gemini degunt Gufinani ex Ordine Mystæ,
 Sacra peregrinis, Mystę, qui ritè ministrant.

Demùm oculos, animumque alacres obvertimus antro.
 Stat laxo specus alta sinu, cui ductus ab imo
 Assurgensque solo, sese explicat undique fornix;
 Quàque oculis prostat, curvum sinuatur in arcum.
 Obstruit hunc, vastæque oppandit rupis hiatum
 Obductus fronti paries, quem findit, utroque
 Vna, æquis distans spatiis à limite, porta.
 Ingredimur, fusi que solo post vota precesque

Et libata diu venerandis oscula faxis,
Lustramus sacrâ tacti formidine cryptam.

Quæ latebræ facies! Quis lucem funerat umbræ
Horror! ut abruptâ pendentia caute minantur
Saxa! hoc delituit sub fornice maximus ille
Ignis, & hoc hyemis sub carcere nutriit æstus.
Heu quibus incubuit stratis! sex altior ulnis,
Ac totidem ferme in longum, nec quattuor ultra
In latum porrecta flex, se tollit ab imo
Scabra solo, ad summum curvi prope fornicis arcum:
Vndique vicinis abscissa è cautibus antri,
Mole sua insistens. hîc quâ se desuper æquo
Protendit lecti in speciem durissima dorso,
Exhaustos pœnis, exhaustos fletibus artus
Composuit, vigili crucians se Magdala somno.
Ast nunc incumbens saxo spectatur eodem,
Exsculptum pario spirans de marmore signum:
Magdalidos referens vultum, passumque capillum:
Cui lævâ pyxis, dextrâ crux adjacet: artis
Mirum opus, ut dubitent oculi; num corpore pœnis
Durato, in rigidum concrevit Magdala marmor,
An magis in teneros marmor se flexerit artus.

At quoniam humano se vertice celsius effert.

Hæc

Hæc, quæ suggestu lapidis superincubat, Icon;
 Quò nequeant oculi visu pertingere: terni
 Excisà de caute gradus, tibi scanfile saxum
 Præbent, ut castis defigas oscula plantis.
 Huc tacitam subiens feri sub vesperis horam,
 Vota precesque præit custos de more Sacerdos:
 Assuetumque canit turbà cum supplice carmen.
 Iam stratæ ad silicis frontem, qua limina cryptæ
 Respicit, exornata sacris insignibus ara
 Surgit, ubi plures, Divæ sub nomine, Mystræ
 Votivo peragunt Cœnæ mysteria ritu.
 Demùm quo major saxo, signoque jacentis
 Magdalis, atque aræ sit honos; hæc omnia (sacris
 Vt mos est adytis) æratus circumit objex,
 Et cancellato complectitur undique septo.

At mage nil tenero perstrinxit pectora sensu,
 Quàm riguo lacrymans cryptæ de fornice rupes,
 Ac vitreà sensim rorans aspergine limphæ,
 Quam discissa flex imo simul egerit antro.
 Exesà Divam credas sub rupe latentem,
 Vel nunc ex oculis tristes evolvere rores.
 Crediderim lacrymas duris his cautibus ipsam
 Arbitrio legasse suo, ne Magdalis unquam

Sisteret à fletu, & quando sibi lumina defunt,
 Conscia saxa fleant riguis sua crimina guttis.
 Libamus latices, Divamque in vota vocamus:
 Magdala pumiceis quando transcribere saxis
 Ipsa tuas potis es lacrymas: en saxeæ corda:
 En tibi deductas vivo de pumice fibras.
 O age, Diva, tuis has fletibus imbue cautes
 Pectoris, assiduo rorent ut lumina fletu.

Hæc ubi dicta, pedem sacro subducimus antro;
 Trajectoque iterum de ponte, per ardua mulos
 Pellimus, excelsi suprema ad culmina montis.
 Est via, quam facili, scandens, terit ungula gressu:
 Hæc nobis iter, hæc montis juga scandimus, alto
 Et clivo impositam veneramur poplite flexo
 Aediculam: miri monumentum nobile facti.
 Scilicet ex antro subvecta curulibus alis
 Cælituum, huc subiit diuino Magdalis cestro
 Incensa, hîc septena per intervalla diei,
 Delicias hausit Superùm, liquidumque beatâ
 Ebibit aure melos: felix deducere ab astris
 Quæ potis una sibi celestia gaudia, & ipsum
 Numen in amplexum procul alto arcessere cælo.
 Sed satis ex voto pietas sibi fecerat. Ergo

Rur-

Rursus iter, sacro montis de culmine, læti
 Arripimus: leni quæ pronus tramite clivus
 Camporum facili subsidit in æquora dorso.
 Non hîc arboribus, viridi non consitus herbâ
 Mons ridet, sterili sed stratus pumice, ubique
 Scrupeus, & raro distinctus cespite, pallet.
 Vix horæ spatium confecimus: ardua quum se
 Massilia, ut Cybele turrito vertice prodit.
 Namque molendinis olli longo ordine clivus
 Eminent, expositis quæ venti ad flamina velis,
 Æoli ad arbitrium, saxo data tritica tundunt:
 Annonamque suam infidis Vrbs quærit ab auris.
 Suspiciamus primo portum undique, & undique ventis
 Semper inaccessible; geminus nam collis utrinque
 In latus assurgens, illum velut aggere, claudit.
 Quæ patet, angustis diductus faucibus, ore
 Vix hiat, ac ternis, extantibus æquore, pilis,
 Atque catenatâ, noctu, trabe clauditur: omni
 Vel tenui, ut septus, sit plane impervius alno.
 Quin etiam ventis vel & hinc impervius, extra
 Namque illi adverso scopulus sese aggere dorso
 Objicit, ac tumidas ventorum comprimit iras.
 Quæ fauces cœeunt; utroque in marginè, turres

Qua-

Quadrato surgunt è marmore, & ostia servant;
 Undique munità ut sedeant statione triremes.
 Hanc modo, dejectis nitrato fulmine muris,
 Rex urbem subiit, victoris more, jubetque,
 Laxari incluso latè pomæria campo;
 Ut vasto posthac pateant nova mænia septo.

Massiliæ egredimur portis, rectàque Telonem
 Tendimus: huic nomen Navarchi fama Telonis
 Indidit, ut memorant Lucani carmina Vatis,
 (Dirigit huc puppim miseri quoque dextra Telonis,
 Quo nullam melius, pelago turbante, carinæ
 Audivere manum) sedet urbs in litore, & amplum
 Explicat ipsa sibi sinuato margine portum:
 Naturæ non artis opus: quo plurima classis
 Hybernet, tumidi paveat nec marmoris iras.
 Hic Rex effuso statuit navalia sumptu:
 Arma ubi, & innumeri artifices, ac tota supellex
 Nautica, pangendis prostant digesta carinis.
 Quin etiam multà prudentes arte Magistri,
 Qui clavum torquere, poli qui sidera nosse,
 Ventorumque ortus, moresque, ac pyxidis usum,
 Omniaque edoceant navis momenta regendæ.
 Quò fit ut validis percurrens classibus æquor,
 Vel maris arbitrium pollens sibi Gallia nuper
 Arroget, ac pridem insuetos sibi poscat honores, &c.

Jacobus del po In.

Hubertus VincentSculp

I E R E M I A S

L A C R Y M A N S,

Seu

I E R E M I Æ

T H R E N I

Paraphrasi Poëtica expressi.

G R A S S A N T E

N E A P O L I

P E S T I L E N T I A.

1. *Et factum est postquam in captivitatem redactus est
Israel, & Ierusalem deserta est.*

2. *Sedit Ieremias Propheta flens, & planxit lamenta-
tione hac in Ierusalem, & amaro animo suspi-
rans, & ejulans dixit.*

Apud Septuaginta Interpretes.

H. V. sc.

1. **P**ostquam res Solymæ, Templique evertere molem
 Immeritam visum superis, ceciditque superbum
 Imperium Iudæ, & capto, jam diruta, cive ;
 Omnis in abruptos Vrbs cessit in hospita colles .
2. Infelix Vates, Vrbi, Regnoque superstes ,
 Ruderibus latè aggestis, Patriæque ruinà
 Effultus sedit, cineres complexus inanes .
 Hic imo evolvens è pectore pectoris æstus :
 Sorde comas, pallore genas, ac lumina fletu
 Obrutus, ad tantum tristis ceu præfica funus,
 Omnia in hunc, lacrymans, flexit suspiria lessum .

A 2

CA-

CAPUT PRIMUM.

A L E P H

1. *Quomodo sedet sola civitas plena populo.*
2. *Facta est quasi vidua Domina gentium.*
3. *Princeps Provinciarum facta est sub tributo.*

B E T H

4. *Plorans ploravit in nocte, & lacryme ejus in maxillis ejus.*
5. *Non est qui consoletur eam ex omnibus caris ejus.*
6. *Omnes Amici ejus spreverunt eam.*
7. *Facti sunt ei inimici.*

G H I M E L

8. *Migravit Iudas propter afflictionem, & multitudinem servitutis.*

CAPUT PRIMUM.

A L E P H

1. **V**T jacet ! ut deserta suam circumspicit umbram
Ardua, quæ populos Vrbs tulit una duos !
2. Illa, Palæstinam sceptro quæ terruit, illa
Squalet; ut in viduo sponsa relicta toro .
3. Regnorumque potens, regalibus aucta tributis,
Vectigal Domino pendere iussa novo est .

B E T H

4. Illius undanti merguntur lumina fletu,
Hæret & attrita lacryma multa genâ
Vos umbræ testes, vos conscia sidera, tuque ò
Qui vigili excludis lumine, Phœbe, diem .
5. Vix super ipsa sibi est : omnes rapit unus amantes
Turbo; nec miseram qui levet ullus adest .
6. Fortunæ invisam socii spreverè; sodales
Finxit ad ingenium, mobilis, illa; suum .
7. Nec satis: infestum cessit male fidus in hostem,
Qui sociâ sanxit fœdera amica manu .

G H I M E L

8. Exulat heu patriâ Iudas procul exulat urbe ;
Ne premat ingenuum serva catasta pedem,

1. *Habitavit inter gentes.*

2. *Nec invenit requiem.*

3. *Omnes persecutores ejus apprehenderunt eam
inter angustias.*

DALETH

4. *Via Sion lugent, eò quòd non sit qui veniat
ad solennitatem.*

5. *Omnes portæ ejus destructæ.*

6. *Sacerdotes ejus gementes.*

7. *Virgines ejus squalidæ.*

8. *Et ipsa oppressa amaritudine.*

1. Errantemque Moab, & Barbarus excipit Ammon;
Dum studet exilijs occuluisse fugam.
2. Ast nec tuta quies: latebrasque, sinusque, recessusque
Excudit, & prædæ fervidus hostis adest:
3. Hostis adest, inopemque fugæ simul occupat; arcto
Sic Lupus obsessam tramite sternit ovem.

D A L E T H

4. Quæ lapsæ facies Urbis! quæ funera! quæ nox!
Quotque uno in busto busta sepulta jacent!
Ejulat, heu, vacuis suspirans aura theatri,
Desertasque premit tristior umbra vias.
Scilicet ad sacros non confluit advena cultus;
Solennique vacant atria muta die.
5. Obruit effracto divulsas cardine, & alto
Rudere contumulat fæda ruina fores.
6. Ingemit atrata gradiens in veste Sacerdos,
Et lacrymis oculos immolat ipse suos;
7. Ingeminant questus, mæstissima turba, puellæ;
Quælibet & Patriæ squalida imago suæ est.
8. Ipsa jacet: stratumque solo dolor obruit: urnæ
Incubat, ac bustis adgemit, umbra, suis.

H E

1. *Facti sunt hostes ejus in capite: Inimici ejus
locupletati sunt .*

2. *Quia Dominus loquutus est super eam, propter
multitudinem iniquitatum ejus .*

3. *Parvuli ejus ducti sunt in captivitatem .*

4. *Ante faciem tribulantis .*

V A V

5. *Et egressus est à filia Sion omnis decor ejus .*

6. *Facti sunt Principes ejus velut arietes,
non invenientes pascha .*

I. Et

H E

1. Dum jacet, ipsa sibi tumulus, sibi & ipsa cadaver;
Irruit, & miseræ colla supina pede
Proterit arduus, & spolia ampla eventilat hostis;
Audacique agitat rapta trophæa manu .
2. Hæc illi hæc fata irato Deus occinit ore ,
Dum ruit effuso per scelus omne gradu .
Ah poteras animo Solyme prævertere fulmen;
Namque aures tonitrû perculit ante polus .
3. En ut abacta tuo, puerorum examina, collo
Turpe peregrinæ compedis urget onus .
Gestit ad sua damna puer, dum vincula tractat,
Ferratosque orbes ludiera sistra putat .
4. Nec tamen interea lenitur pectore miles ;
Imbellefque oculis territat, ungue ferit .

V A V

5. O ubi Reginæ pulcherrima forma Sionis !
Forma coronatis ambitiosa procis .
Eheu quàm subito tenuem defluxit in umbram
Ardua, qui dudum finxerat ora, decor .
6. Concidit Isacii flos sanguinis: ægra superbum
Demisit Procerum turba inhonora caput,

1. Im-

1. *Et abierunt absque fortitudine, ante faciem subsequen-*
tis.
2. *Velut arietes, &c. sup.*

Z A I N

3. *Recordata est Ierusalem dierum afflictionis sue,*
& prævericationis.
4. *Omnium desiderabilium suorum, quæ habuerat*
à diebus antiquis.

V. A W

5. *Cum caderet populus ejus in manu hostili.*

1. Imbellesque revincta manus, male parta Tyranno
Præda abiit, sævum iussu præire Ducem.
2. Qualè palæstinis ubi gramina nulla viretis
Sufficit, & viduo cespite pallet humus:
Triste pererratis pecus omne immurmurat agris,
Languentemque refert ad sua septa gradum.

Z A I N

3. Non unus Solymæ in pœnas exēstuat hostis;
Ipsa suo clades aggerat ipsa sinu.
Se sibi: regnantem famulæ: viduamque beatæ
Comparat, & lapsis tempora temporibus.
4. Hinc populos, hinc regna suo famulantia scepro
Aspicit: ad nutus hinc elementa suos:
Vocis ad imperium fugientes æquoris undas,
Retrogradosque amnes vocis ad imperium:
Vocis ad imperium famulantem lampade Phœbum;
Et visa Isaciis astra subesse tubis.
Quin etiam primæ decus omne ab origine gentis,
Eversæ recolit, Gentis ad excidium.
5. Hæc secum; at scenæ flexo mox cardine, circum
Occurrunt paribus structa theatra malis:
Hinc turmas, hinc arma suo stillantia tabo
Aspicit: ad strages hinc fera bella suas:

1. *Et non esset auxiliator.*

2. *Viderunt eam hostes, & deriserunt sabbatha ejus.*

H E T H

3. *Peccatum peccavit Ierusalem.*

4. *Propterea instabilis facta est.*

5. *Omnes qui glorificabant eam, spreverunt illam.*

6. *Ipsa autem gemens, & conversa est retrorsum.*

T E T H

Hostis ad imperium disiectos ariete muros:

Everfasque domos hostis ad impetium :

Hostis ad imperium raptantem vincula Regem

Et pressa assyrio pignora lecta iugo .

1. Nec tamen ullus adest, tantæ qui vulnera cladis

Leniat, & sociam præstet amicus opem .

Me miseram, hæc, ait, aspiciens, quàm versa repente

Scena mihi est : scenæ fabula sum Solyme .

Heu tanti est, superum leges sprevisse rebellem:

Sunt hæc criminibus debita fata meis .

Sic cladem cumulat scelerum mens testis, & ultrix;

Et nova nox miseræ est, iam sibi lapsa dies .

2. Mole sub hac, superis despectam, despicit hostis;

Et ridet vanà sabbatha culta prece .

H E T H

3. Flagitio Solyme ingenti se polluit; uno

Cum coluit spreto Numina multa Deo .

4. Hinc dubio nutare throno devota ruinæ

Cæpit, & instabili lapsa repente gradu est .

5. Regnantem quisquis suspexerat hospes, avito

Iam malè dejectam despicit imperio .

6. Ipsa oculos retrò, vultumque averfa gementem,

Ludibrio visa est erubuisse suo .

TETH

T E T H

1. Sordes ejus in pedibus ejus; Nec recordata est finis sui.
2. Deposita est vehementer, non habens consolatorem
3. Vide Domine afflictionem meam; quoniam erectus est inimicus.

I O D

4. Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus.

5. Quia vidit Gentes ingressas Sanctuarium suum.

6. De quibus præceperas ne intrarent in Ecclesiã tuam

C A P H

7. Omnis populus ejus gemens, & quærens panem.

T E T H

1. Quos demùm in scopulos scelerum se frangeret ęstus
Haud memor, in pęnas irruit ipsa suas.
2. En ut deposita regnantis cyclade, nudos
Inquinat abiecto in pulvere serva pedes.
Pręcipiti, heu miseram ! correpta est turbine ; tantam
Nec superest, blando qui levet ore vicem .
3. Aspice dejectam Deus, ò, Deus aspice, & hostem
Comprime, nam tumida despicit astra mitra .

I O D

4. Invida quę Regum tenuerunt lumina, quęque
Viderat attonito Fama supercilio ;
Barbarus hæc captę rapuit de vertice milēs ;
Curvaque prædarum fascibus hasta tremit .
5. Hęc lacrymans stetit ; exanimis sed corruit ; hostem
Vidit ut in sacros insiluisse lares ;
Raptaque barbaricà divina volumina dextrà,
Sacrilegis latè depopulata focus .
6. Tristiùs hæc doluit tua, Numen, probra ; profanum
Namque jubes Templi limine abesse pedem .

C A P H

7. Illius ante oculos, marcenti languida vultu,
Constitit immoto plurima turba gradu ,

Pal-

1. *Dederunt pretiosa quaque pro cibo, ut
refocillarent animam.*

2. *Vide Domine, & considera quoniam facta
sum vilis.*

L A M E D

3. *O vos omnes, qui transitis per viam:*

4. *Attendite, & videte, Si est dolor sicut
dolor meus:*

5. *Quoniam vindemiavit me;*

6. *Ut loquutus est Dominus, in die iræ furoris sui.*

Pallida quisque suis urget singultibus astra ;

Optatosque rogat gutture hiantē cibos .

1. Ah pietas ! toto mercata est prodiga censu

Exiguæ Cereris sordida frustra fames :

Dira fames ! auro vitam, gemmisque redemit ;

Quam lacerent duro ferrea vincla iugo .

2. O Deus, ò magni moderator, & ar biter Orbis,

Hūc precor ex alto lumina flecte polo .

Aspice quò Solyme recidi: jam degener umbra

Sum Solymes, vili & deprimor umbra solo.

L A M E D

3. Hūc oculos, si qua est pietas, adverte Viator,

Quisquis in adverso tramite carpis iter .

4. Hūc oculos adverte, mei, precor, ipse doloris

Arbiter, exitii testis & ipse mei .

Aspice, an ulla pari crescant suspiria luctu :

An similis toto sæviat orbe dolor .

5. Scilicet ille hominum Vindex, cui militat axis

Fulmine, cui vigiles instruit Aethra faces,

Ille mihi ultrici rapuit decora omnia dextrā ;

Vitibus ut gravidos rustica turba botros .

6. Hæc mihi, dum tumidā præfervidus æstuat irā,

Occinit; at surdā sprevimus aure minas .

M E M

1. De excelso misit ignem in ossibus meis,
2. Et erudit me.
3. Expandit rete pedibus meis:
4. Convertit me retrorsum.
5. Posuit me desolatam, tota die merore confectam.

N V N

6. Vigilavit jugum iniquitatum mearum:
7. In manu ejus convolutæ sunt,
8. Et impositæ collo meo:
9. Infirmata est virtus mea:
10. Dedit me Dominus in manum,

M E M

1. Intonuere poli: dextrâ Deus ipse rubente,
Contorfit rapidas viscera in ima faces.
2. Illa meas haurit populatrix flamma medullas,
Et monet officii pœna magistra rudem .
3. Extuleram lasciva pedes: simul extulit ultor
Retia, & in nostros impulit acta pedes ;
4. Avertitque retrò invitam; simul arduus irâ,
Affixit miseræ membra, animumque solo .
5. Hic viduam luctu involvit . procul omnibus, unus
Vnus adest lateri nocte, dieque dolor .

N V N

6. Crimina criminibus, noxarumque orbibus orbes,
Et scelerei lentâ nexuit arte scelus ;
7. Conferuitque meis mihi vincla jugalia probris,
Vincla diù vigili conglomerata manu .
8. Hoc mox indomitam compressit fasce; superba
(Ne tumeat cervix) colla fatigat onus .
9. Integer ex animo cecidit vigor: excidit, una
Quæ miseris superest, spes procul acta sinu .
10. Ah perii. En quanto mihi cominûs incubat Assur
Robore ! quæ nectit vincula nostra manus !

1. *De qua non potero surgere.*

S A M E C H

2. *Abstulit omnes magnificos meos Dominus
de medio mei*

3. *Vocavit adversum me tempus, ut contereret
electos meos:*

4. *Torcular calcavit Dominus Virgini filiae Iudæ.*

A I N

5. *Idcirco ego plorans, & oculus meus
deducens aquas:*

6. *Quia longe factus est à me consolator,
convertens animam meam.*

7. *Facti sunt filii mei perdit: quoniam
invaluit inimicus.*

1. Nulla dies miseræ meliori assurgere fato,
Nulla dabit tanto colla levare jugo.

S A M E C H

2. Pontifices, Vatesque, Augusto & stemmate Reges,
Abstulit Ipse meo, Nomina magna, sinu
Abreptosque atro disiecit turbine: nostras
Extremum in pœnas jussit adesse diem.
3. Huc age; Tempus, ait, curvam simul exere falcem:
Demete, & Isacidum turgida colla tere.
4. Dixit, & imposita fatorum mole, trabalem
In me fortunæ pressit & ipse rotam,
Expressitque artus, exhausto sanguine, & altâ
Fortunæ attritam sub trabe destituit.

A I N

5. Hinc mihi deciduo tabescunt lumina fletu
Et dolor assiduo deterit amne genas.
6. Nam procul omnis abest, ægro solatia cordi
Qui ferat, & blando sopiat ore faces;
Effusoque inhibens undantia frœna dolori,
Intermissa animum flectat ad officia.
7. Quis ferat, ò ! periit sanguis meus: inclyta Nati
Germina; namque hostes invaluerè manu.

P H E

1. *Expandit Sion manus suas:*

2. *Non est, qui consoletur eam.*

3. *Mandavit Dominus adversum Iacob, in circuitu
hostes ejus.*

4. *Facta est Ierusalem quasi polluta menstruis
inter eos.*

S A D I

5. *Iustus est Dominus;*

6. *Quia os ejus ad iracundiam provocavi.*

7. *Audite obsecro universi populi,*

8. *Et videte dolorem meum:*

9. *Virgines meae, & Iuvenes mei*

P H E

1. Scissa genas, discincta sinus, ac pulveris imbre
Fæda, caput tumidis extulit è lacrymis:
Expanditque Sion in opem palmasque, precesque;
Et palmæ lacrymis, & maduere preces.
2. Nec tulit ullus opem, lacrymis nec flectitur ullus:
Nullus adest tantum qui levet hospes onus.
3. Assyrios procul ipse tubæ Deus extulit, arcto
Qui Solymos cingant cominûs hoste lares:
4. Sorduit, hos inter, Solyme, ceu fæmina, tabo
Mensrua quam fædat sanguinis illuvies.

S A D I

5. Digna malis patior: merito me fulmine plectit
Exstimulata meis Vindicis ira malis.
6. Ipsa ego, queis uror, divino in pectore flammæ
Ipsa alui, nostro me Deus igne ferit.
7. Vos ego, vos populi, gentesque, urbesque repostæ,
Quæque procul toto degitis orbe, precor:
8. Excipite hos gemitus, hûc ferte, ò, lumina; quanto
(Cernite) me perpes lancinet ungue dolor.
9. He u, mea progenies; mea dudum vita, puellæ
Ingenuique, meæ deliciæ, Iuvenes,

1. Abierunt in captivitatem.

C A P H

2. Vocavi amicos meos: ipsi deceperunt me.

3. Sacerdotes mei, & senes mei in urbe consumpti
sunt: quia quaesierunt cibum sibi, ut refocillarent
animam suam.

R. E S

4. Vide Domine quoniam tribulor.

5. Conturbatus est venter meus, subversum
est cor meum in memet ipsa; quoniam ama-
ritudine plena sum.

6. Foris =

1. Hostile in spoliū capti cessare: pudendo
Abducti raptant membra tenella iugo .

C A P H

2. Excidio propior, Socios, spe freta, rogavi,
Vt mihi suppetias ferret amica manus.
Nulla fides sociis; viso namque eminūs hoste,
Protinūs effusā terga dedere fugā .

3. Nec spes ulla domi: sacro non igne Sacerdos,
Non me consilio sustinere senes.
Vna senes, mystasque, animæ dum fulcra labanti
Exquirunt, vacuā stravit in urbe fames .

R E S

4. Omnibus abiectam mihi te, Pater optime, sisto;
Et retego undantem sanguinis imbre sinum.
Aspice ut assiduā curarum vepre cruentor,
Vt fodit obfessum plurima pæna latus .
5. Obruor, heu: niger in me Maræ fluctus, & omnis
Irruit in nostros Styx revoluta sinus.
Hæc atro abreptam torquet mihi flumine mentem;
Hæc imā raptat corda revulsā fibrā .
6. Quò se cunque oculi vertunt, mihi mortis imago
Instat, & attonito conficit ora metu .

1. *Foris interficit gladius, & domi mors
similis est.*

S I N

2. *Audierunt quia ingemisco Ego,*

3. *Et non est qui consoletur me.*

4. *Omnes inimici mei audierunt malum
meum: latati sunt;*

5. *Quoniam tu fecisti.*

6. *Adduxisti diem consolationis, & fient
similes mei.*

T H A V

7. *Ingredietur omne malum eorum coram te*

1. Deforis iratus vorat ipsa cadavera mucro :
Ipsa domi lacerat funera nostra fames .

S I N

2. Extulit, ah! tantæ murmur fatale ruinæ ;
Extulit & gemitus tristior aura meos ;
3. Nec tamen ulla mihi lenes tulit aura susurros,
Queis relever, tanto ceu rediviva rogo .
4. Audiit infestus, qui me circumspicit, hostis ,
Quæ miseram, Domino vindice, damna premant ,
Audiit, exilitque ferox, tristemque querelæ .
Ad numerum festo nexuit orbe choros .
5. Nam quæ tam multo fædant mihi vulnere pectus
Tela, fuere tuâ fulmina torta manu .
6. Ast nova quæ lapsam revocant præfagia mentem ?
Auguror: haud vanâ luditis astra fide .
Corruet AEgyptus Medo sub milite; Idume
Corruet, & pænas par feret urna pares .
Illa mihi tristes animo lux comprimet æstus ;
Nam minùs est, misero compare, quisque miser .

T H A V

7. Ergo age, queis turpes horrent, scelera omnia Censor,
Lustra, oculos feriant cominùs illa tuos .

1. *Vindemia eos, sicut vindemiaſti me,
propter iniquitates meas*

2. *Multi enim gemitus mei, & cor meum merens.*

CAPUT SECUNDUM.

ALEPH

1. *Quomodo obtexit caligine in furore ſuo
Dominus filiam Sion!*

2. *Projecit de cælo in terram inclytam Iſraël,*

3. *Nec recordatus eſt =*

1. Nec

1. Exere fulmineam, Deus ò Deus, exere dextram
 An Solymæ tantum demetet illa caput ?
 Exsecuit gravidos mihi falx inimica racemos,
 Plesteret ut nostrum durior urna nefas .
 En ut me miseram non uno crimine perdunt;
 Exfecet his gravidos falx inimica botros .
2. Hoc gemitus te, Dive , mei, queis obruor; hoc te
 Mærens cor, lacrymà suppliance, Dive, rogant .

CAPUT SECUNDUM.

A L E P H

F Vndite inexhaustos, mea lumina, fundite fletus .
 Par cineri lacrymis turgeat urna meis .

1. Hanc Ego te, Solyme, aspicio! Tu ne illa Sionis
 Filia, cui Regum stemmate fulsit apex !
 Vt nigra involvunt mæsto tibi sŷrmate frontem
 Nubila, divinà nubila texta manu !
2. Sidereum celo extuleras caput; at procul alto
 Te dedit in præceps Numinis ira polo .
3. Nec te sacrificijs exstructa altaria flammis
 Nec texere adytis Sancta verenda suis .

Q Ady-

1. *Nec recordatus est scabelli pedum suorum,*
in die furoris sui

BETH

2. *Præcipitavit Dominus, nec pepercit, omnia*
speciosa Iacob.

3. *Destruxit in furore suo munitiones Virginis*
Iuda, & dejecit in terram

4. *Polluit regnum, & Principes ejus*

1. O Adyta! ò Geniis invec̃ta curulibus arca,
 Quam Deus augusto prefferat ipse pede .
 Vos etiam immerito furor immemor obruit æstu !
 Vos etiam immerito perdidit excidio !
 Fundite inexhaustos , mea lumina, fundite fletus:
 Par cineri lacrymis turgeat urna meis .

B E T H

2. Nequidquam tanto sudastis sæcla labore ;
 Vt nostrà æternus surgeret vrbe nitor .
 En ut in extremam incubuit Deus ipse ruinam,
 Nec Solymæ flexit fulmina cæca decor.
 En ut structa diù seris miracula seclis
 Vna dies rapuit, perdidit una dies.
3. Extulit è tumidis Solyme caput arcibus, & se
 Mirata est cellis imperitare jugis .
 Sprevit & infestos turritis mænibus annos,
 Iactavitque suas, stemmate cinctâ, comas;
 Ast tumidam sprevit divini Vindicis ira ,
 Murorumque altas risit ab axe minas :
 Stravit & insanas, Regum molimina, turres:
 (Obvallant nudum pergama nulla scelus .)
4. Polluit augusto sacrum diademate regnum
 Et sædâ Proceres obruit illuvie .

1. Confregit in ira furoris sui omne cornu Israël :

2. Avertit retro, sum dexteram suam à facie
inimici,

3. Et succendit in Iacob quasi ignem flammæ
devorantis in gyro.

DALETH

4. Tetendit arcum suum quasi inimicus :

5. Firmavit dexteram suam, quasi hostis:

6. Et occidit omne, quod erat pulchrum visu
in tabernaculo filie Sion

7. Effudit quasi ignem indignationem suam

G H I M E L

1. Cornua, fœdifragas queis Iudas eruit Vrbes,
Fregit; & incusso proruta calce premit.
2. Quæ nostris clypeus turmis, quæ tessera, quæque
Fautum pugnantî robur, & omen erat,
Hanc procul aversam ifacio Deus agmine dextram,
Abstulit, & rapido Mars simul hoste ruit.
3. Ipse olim Solymæ murus, sese aggere, sese
Arce, diu nostrum texit ab hoste latus:
At mox irato ejaculans incendia vultu,
(Ceu struerent unum mœnia nostra rogam)
Succendit velut igne urbem undique, qui simul omnes
Absumpsit, flammâ depopulante, lares.

D A L E T H

4. Hostis in adversum ceu spicula dirigit hostem;
Fulmina sic arcu torsit & ipse suo.
5. Firmavitque manum, certos ne falleret ictus;
Ne caderent vacuo sibila tela sono.
7. Quidquid in angusto, visu spectabile, Templo
Ornabat sacros relligione focos
7. Perdidit; ut rabido flammâ vomit Aetna camino;
Ignea sic fudit Vindicis ira faces.

1. Factus est Dominus velut inimicus:
2. Præcipitavit Israel:
3. Præcipitavit omnia mœnia ejus: Dissipavit
munitiones ejus;
4. Et replevit in filia Iuda humiliatum,
& humiliatam

V A V

5. Et dissipavit quasi hortum tentorium suum,
demolitus est tabernaculum suum
6. Oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem,
& sabbathum
7. Et in opprobrium, & in indignationem favoris sui,
Regem & Sacerdotem

ZAIN

H E

1. Exuit, heu, Patrem, ac sævum velut induit hostem,
Effracto in pœnas dum Deus axe ruit.
2. Abramidas celsò rerum de culmine raptos,
Vndique fatales impulit in scopulos;
3. Mœniaque, & Regum vesana palatia, turrèsque,
Editaque antiquo lauta theatra foro
Præcipiti imminuit desiecta in rudera casu,
Quæ, nata è Procerum sanguine, sylva tegat.
4. Proh quanti Superum exundant è pectore fluctus!
Ac fœdà Iudæ pignora forde replent!
Sternimur obscæno despectum in pulvere vulgus,
Et proni assyrios lingimus ore pedes.

V A V

5. Qualis nubifero violenta ex aere grando
Hortensem rapido diruit imbre casam,
Haud secus ipse sua evertit tentoria, & ante
Iam sibi sepositum stravit ab axe larem.
6. Splendida lethæo tumulavit sabbatha fluctu,
Mersit & immemori festa verenda situ.
7. Quin & Iessæi metuenda insignia Regni,
Quæque tegunt sacros stemmata celsa Patres

1. *Et in opprobrium, & in indignationem furoris sui
Regem & Sacerdotem.*

Z A I N

2. *Repulit Dominus altare suum :*

3. *Maledixit sanctificationi sue:*

4. *Tradidit in manus inimici muros
turrium ejus.*

5. *Vocem dederunt in domo Domini, sicut
in die solenni*

H E T H

6. *Cogitavit Dominus dissipare murum
filie Sion:*

1. Tradidit assyriis in læta crepundia pupis ;
Regemque, ac Mystras obruit opprobrio :
Hunc furor evasit, divini hunc pectoris æstus .
Heu quis in Isacidum proruit ora pudor :

Z A I N

2. Nostra quis ad Superos vehat ignis vota, loquaci
Murmure, quæ nostras fulciat ara preces !
Diruit intorto Deus aram fulmine, & omnis
Occidit everso pulsa favilla foco .
3. Quæ pecudum fuso sacrarat sanguine Templi
Atria, nunc diris devovet ipse suis .
4. Impulit hostiles metuenda in limina dextras ,
Fixaque sunt sacro barbara signa tholo .
5. Ceu reboat lætis plaudentum vocibus icæta
Porticus ad festos quum vocat hora dies ;
Haud secus insanos tonuerunt recta fragore
Vndique, per sacros hoste ululante lares .

H E T H

6. Regna supercilio qui temperat, Ille Sionis
Mænia fatali diruere excidio ,
Indomitamque suâ Solymen calcare ruinâ
Constituit; fausto ne rumeat scelere .

1. Tetendit funiculum suum, & non avertit
manum suam à perditione ;

2. Luxitque antemurale, & murus pariter
dissipatus est .

T E T H

3. Defixæ sunt in terra portæ ejus; perdidit,
& contrivit vestes ejus :

4. Regem, & Principes ejus in gentibus.

5. Non est lex, & prophetæ ejus non invenerunt
visionem à Domino .

I O D

6. Sederunt in terra =

1. Dixit, & ex omni metatus mænia gyro;
Intulit iratas arcibus ipse manus:
Intulit, & crebro non ante avertit ab ictu,
Quàm tegetet fossas una ruina duas.
2. Murorum aggeribus muri adgemuere, ruentum
Intremuere gravi Tartara, & astra sono.

T E T H

3. Infossas hausit discissa à pondere portas
Tellus, & fractæ dissiliere trabes.
4. Haud aliter, scissà Regni compage, per omnes
Abramidum Proceres dissiliere plagas.
Infossusque alto Princeps in carcere, solem
Perdidit, & busto fors tumultata suo est.
5. Lex periit, tacitos nulla evehit exedra Mystas,
Qui promant sacris abdita sensa notis.
Captarunt dubii divina oracula Vates;
At superum firmas obstruit AEthra fores.

I O D

6. Haud stetit ad tantæ spectacula sæva ruinæ
Civis, & in cineres urbe ruente, ruit.
Illâ hostis; dolor hunc quatit improbus: illa per herbâ
Spargitur, hunc patriæ in rudera mæror agit:

1. *Sederunt in terra : conticuerunt Senes filie Sion :
consperserunt cinere capita sua : accincti
sunt ciliciis*

2. *Abiecerunt in terram capita sua Virgines
Ierusalem .*

C A P H

3. *Defecerunt præ lacrymis oculi mei :*

4. *Conturbata sunt viscera mea : effusum est
in terra jecur meum,*

5. *Super contritionem filie populi mei :*

6. *Cum deficeret parvulus & lactens
in plateis oppidi .*

1. Abiecti jacuere Senes:spirantia passim
 Funera, singultu vix animata suo.
 Quin & villoso tumulantes corpora sacco,
 Fædarunt atri pulveris imbre caput;
 Defixique oculis tenuere silentia: questus
 Perdidit, attonito dum stupet ore dolor.
2. Nec minùs imbelles simul hæc stravere puellas;
 Fulmina, & è cælo quælibet icta ruit;
 Abiecitque animum, passosque in pulvere crines;
 Et visa est Patriæ præfica quæque suæ.

C A P H

3. Hei mihi, quæ nostrum foderunt vulnera pectus;
 Dum Patriæ cogor testis adesse rogo.
 In geminos abiere amnes mihi lumina, fletu
 Exhausta; ac tristi lux mea mersa mari est.
4. Infremui: vehemens torfit mihi viscera turbo;
 Et jecur evulsum pectore fudit humi;
5. Dum tota extremo mea Gens attrita flagello;
 Visa mihi est cineri succubuisse suo:
6. Dum tener in triviis, omni procul ubere, anhelis
 Faucibus, exanimi concidit ore puer.

L A M E D

1. *Matribus suis dixerunt, ubi est triticum,
& vinum*

2. *Cum deficerent quasi vulnerati in
plateis Civitatis;*

3. *Cum exhalarent animas suas in sinu
matrum suarum.*

M E M

4. *Cui comparabo te, vel cui assimilabo te
filia Ierusalem?*

5. *Cui exaquo te, & consolabor te, Virgo
filia Sion?*

6. *Magna est velut mare, Contritio tua:
quis medebitur tui!*

N V N

7. *Prophetae tui viderunt tibi falsa, & stulta*

L A M E D

1. Occurrere suis, jejuno gutture, Nati
Matribus, infesto quos agit ungue fames.
O ubi, quæ nostros, iterant, soletur hñatus,
Quæ miseris sistat proxima fata, ceres?
2. Añ ubi congeminant questus, mors arida labris
Obrepat, fracto vox perit ipsa sono.
Atque hic, dum properat, resupino poplite, sternit,
Mollis ut inciso cespite caltha, viam;
3. Ille famem matris gremio dum languidus infert,
Materno immoritur flebilis umbra sinu.

M E M

4. O cui te geminam memorem; tibi virgo Sionis
Filia, quem luctu suspicer ire parem?
5. Nulla parem memorat vel mendax Fama ruinam;
Quò tanta, exemplo compare, damna levem;
6. Vnda maris vasti, nullo quam litore tellus
Ambit, & immenso spumat in Oceano,
Hæc potis una tuos signare intermina luctus?
Eheu quæ tanto sat medicina malo est!

N V N

7. Imposuere tuis mendaces Vatibus umbræ;
Teque aluit stultis enthea turba dolis,

1. Nec

1. Nec aperiebant iniquitatem tuam; ut te
ad pēnitentiam prouocarent.
2. Viderunt autem tibi assumptiones falsas;
& ejectiones.

S. A M E C H

3. Plauscrunt super te manibus omnes
transeuntes per viam:
Sibilauerunt, & moverunt caput suum
super filiam Ierusalem:
4. Hęcine est Urbs, dicentes, perfecti decoris,
gaudium uniuersa terræ?

P H E

5. Aperuerunt super te os tuum omnes
inimici tui:
6. Sibilauerunt, & fremuerunt dentibus,
& dixerunt:

1. Nec tua, quæ feres, dempto tibi crimina fugo;
Nec superum gravidas intonuere minas.
2. Heu miseram! falsà dum spe te somnia lactant,
Obrepfit tacito concita pæna gradu.
Excidium, exiliumque vides: hæc ultima fati
Damna tulit vano murmure fulta fides:
Hæc speciosa tibi texere oracula Vatum;
Dum canerent sceptris addita regna tuis.

S A M E C H

3. Substitit, & fati pressam te mole, viator;
Infesto cumulans fata supercilio,
Risit; & excusso crebra inter sibila collo;
Complosit geminas ad tua damna manus.
4. Mox prima improperans exactæ munera sortis;
Dentatoque acuens ludicra verba joco:
Hæc, ait, hæc Asiæ decus est: hæc orbis ocellus:
Hæc Vrbs, & famâ major, & invidia?

P H E

5. Vnâ omnis rictus in te vigil extulit hostis:
Ceumet in prædam sibilus ore draco;
6. Irrugitque ferox, & anheloguttore in escam
Dente inhians, cornu pronus, & ungue rapax
1. Mox;

1. *Devorabimus:*
2. *En ipsa est dies quam expectabamus:*
3. *Invenimus, vidimus.*

A I N

4. *Fecit Dominus, quę cogitavit, complevit sermonem suum, quem preceperat à diebus antiquis:*

5. *Destruxit, & non pepercit.*

6. *Legitificavit super te inimicum,*

7. *Et exaltavit cornu hostium tuorum*

1. Mox, ait, iniecto discerpam viscera morfu ;

Impleboque avidam pectoris ingluviem .

2. Hæc est, quæ nostro lux olim debita voto ,

Spem mihi sollicità distulit una morâ .

3. En illam lepidus redivivo detulit astro

Phosphorus: en oculos explet & illa meos .

Huc age erythræos focii deferte lapillos:

Hæc lux, hæc albâ rideat usque notâ.

A I N

Plaude hostis; jam nostra peracta est fabula: fuso

Flebilis Abramidum sanguine scena tumet.

4. Occidimus, tacito Numen quas pectore voluit ,

Quas Vatum spreto, protulit ore minas

Iam Solyme desles ! (5) Orbis spectante theatro

Edidit extremum nostra ruina sonum .

Occidimus; rapido obtritanti te fulmine Vindex

Perdidit; extremo flexa nec ira malo est,

6. In pænæ cumulum, dum præceps corruis, hosti ,

Miscuit è lacrymis gaudia plena tuis .

7. Iam cornu tumet ille, & cristas vertice jactat ,

Ac numerat spoliis crimina nostra suis.

Ipse unus supero tantæ post funera cladis;

Ne careat mæsto fabula nostra choro

S A D I

1. *Clamavit cor eorum ad Dominum, super
muros filia Sion.*

2. *Deduc quasi torrentem lacrymas per
diem & noctem:*

3. *Non des requiem tibi, neque taceat
pupilla oculi tui.*

C O P H

4. *Consurge lauda in nocte, in principio
vigiliarum:*

5. *Effunde sicut aquam cor tuum in conspectu
Domini:*

S A D I

1. Gestiit hæc pavidus collò devolvere fata
 Civis, & ad superos corda manusque tulit.
 Qui gemitus! quæ vota! tubæ dum martius horror
 Intonat extremum mænibus excidium.
 Hinc muros hostis quatit ariete: sidera pulsat
 Hinc Solyne; ad nostras sidera furda preces.
2. Ast ne cede malis, Virgo, nova vota, precesque
 Instrue, sæpe quatit lacryma multa polos.
 Ergo age, & in geminos undantia lumina rivos
 Egere, ceu vernà dum tumet amnis aquà:
3. Demersam lacrymis cernat te Phosphorus: idem
 Demersam lacrymis Hesperus aspiciat.
 Nulla oculos condant taciturno palpebra nictu;
 Neve premat riguos pupula muta sonos.

C O P H

4. Rumpe moras; erecta tuo caput excute busto:
 Te dolor ad primas excitet excubias.
 Evocet ad laudes, magnæque encomia Mentis,
 Quæ toto instabiles temperat orbe vices.
5. Qualis ab eversà liquor effluit eminus urnà:
 Sic tibi discisso è pectore corda fluant,

D

Ac

1. *Leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum,*
2. *Qui defecerunt in fame, in capite omnium compitorum*

R E S

3. *Vide, & considera, quem vindemiaveris ita.*

4. *Ergo ne comedent mulieres fructum suum,*

1. Parv-

Ac rigidi demissa pedes allambere certent

Numinis; ut fusas ebibat aure preces.

1. Tolle oculos, lacrymis dum rorant; tolle supinas,

Pro sædo infantum funere, ad astra manus.

2. Quos, heu, dira fames lentæ per tædia mortis

Stravit, ut alba gelu lilia sternit hyems.

Servat adhuc pietas Superum sub pectore amoris

Semina, quæ supplex excitet ore dolor:

Sopitam elicies repetito flamine flammam,

Affusà reparet quæ tibi luce diem.

Quare age dejecto divina ad fulmina vultu:

Hæc, Solyme, Domini pectora tunde prece:

R E S

3. Dive Parens, admissa, reis, qui crimina donas,

Quem facilem præstat pæna vel ipsa patrem.

Pende, precor, ferro quem sic distinxeris; omni

Quem sic nudâris palmite, fronde, botro.

Illa ego sum Solyme, tua quondam cura, paterno

Quam sæpe adstrictam pectore fovit amor.

Hanc tuus effræni furor impulit incitus ense,

Iussit & extremo succubuisse malo.

4. Ah viden! impasti rabies sævissima ventris,

Dum fremit, in quantum compulit ire nefas.

D 2

De-

1. *Parvulos ad mensuram palmæ*

2. *Si occiditur in Sanctuario Domini Sacerdos,
& Propheta*

S I N

3. *Iacuerunt in terra foris Puer, & Senex;*

4. *Virgines meæ, & Iuvenes mei ceciderunt
in gladio*

5. *Interfecisti in die furoris tui, percussisti,
neque misertus es.*

Dedidicit Matrem genitrix, induta lænam ;
 Arsit & in teneri pignoris inglaviem .

Fallimur. hæc libycis rabies ignota lænis :
 Exhorrent tantum monstra vel ipsa nefas .

1. Quem brevis exiguum metitur palma puellum ,
 Hunc vacuo abstraxit pectore dira parens ,
 Dira parens: cæco puerum quæ diffidit ense ,
 Quæ lento imposuit lactea membra foco :
 Ac te neros inhians discerpfit morsibus artus
 Seque aluit Nati funere sæva sui .

2. Hunc pater ò, miseros tua compulit ira, nec ignis
 Desflarat: en quanto templa cruore madent .
 Fædarunt fuso Vates oracula tabo,
 Atque aras Mystes imbuit ipse suas .

S I N

3. Mixta Senum, puerumque altis densantur acervis
 Funera, Idumæis præda relicta feris .

4. Florentes ævo Iuvenes, patrique puellas
 Spem generis, cæco messuit ense furor .

5. Nulla tuam, Vindex, tenuit Clementia dextram;
 Parque exundanti ferbuit ira mari .

In damna, in cædes, in fulmina decidit AEthra,
 Præcipitemque tuâ se dedit acta manu .

T H A V

1. *Vocasti quasi ad diem solennem, qui terrerent
me de circuitu*

2. *Et non fuit in die furoris Domini qui effugeret,
aut relinqueretur.*

3. *Quos educavi, & enutrivì, inimicus
meus consumpsit eos.*

T H A V

1. Ceu sonat ex alto tuba vertice, dum ciet omnes
 Ad festum patriâ relligione diem ,
 Haud secus ex alto tonuerunt bellica cælo
 Classica, queis circum concitus hostis adest .
 Te ductore, suis eductus ab urbibus Assur
 Irruit in nostros, turbidus ore, metus .
 Ut vidi! ut perii! ut mihi frigidus ingruit horror!
 Dum mea cristatus mænia miles obit .
 Vltima quæ nostrâ lux est signata ruinâ
 Hosti solennem præbuit illa diem .
2. Ah refugit meminisse animus : falx incita nullum
 Præteriit, Domini dum furit ira, caput.
3. Quos gremio fovi; blando quos ubere Natos
 Ipsa alui, raptos ubere lixa premit.
 Nulla illi è rabidis præda excidit unguibus: omnes
 Assumpsit, dirâ compede, cæde, fame .

CAPUT TERTIUM.

A L E P H

1. *Ego vir videns paupertatem meam,*

2. *In virga indignationis ejus*

A L E P H

3. *Me minavit, & adduxit in tenebras,
& non in lucem*

A L E P H

4. *Tantum in me vertit; ac convertit
manum suam*

CAPUT TERTIUM.

A L E P H

1. **I**lle Ego, qui lacrymas Solymæ super ardua jacto
Rudera, qui patrium conqueror excidium ;
Efferor ipse etiam, tanti pars funeris; ipse
Vix supero, cineris mobilis urna mei .
2. Hos olim casus Mens nobis præscia Vatum ;
Prodidit; at fati conscius ipse tuli .
Nam dum præcipiti furit indignata flagello ,
Sævit in nostrum Numinis ira caput .

A L E P H

3. Ille ego sum, densæ quem carceris obruit umbræ ;
Iussit & unâ omnes perdere nocte dies .

A L E P H

4. In caput hoc, tenebris, cænoque, situque sepultum;
Vertit fulmineas, ore fremento, minas ;
Ac velut ignitum, versans, incude metallum,
Hinc atque hinc tundit sedulus arte Faber ;
Haud secus, inflictis me contudit ictibus Vltor ;
Solicitam alternans ad mea damna manum .

BETH

1. *Vetustiore[m] fecit pellem, meam & carnem meam:
contrivit ossa mea.*

BETH

2. *Aedificavit in gyro meo, & circumdedit
me felle, & labore.*

BETH

3. *In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos
sempiternos.*

GHIMEL

4. *Circumædificavit adversum me, ut non egrediar,
5. Aggravavit compedem meum.*

GHIMEL

6. *Sed & cum clamavero, & cum rogavero,
exclusit orationem meam.*

GHI-

B E T H

1. Aspice ut exhausto marcent mihi corpore vires,
 Alperat ut tremulam plurima ruga cutem :
 Sese attrita simul collidunt ossa; senectus
 Me præcox, ipso deproperante, premit .
 Scilicet est fatis ætas, sua; contrahit annos,
 Et glomerat, citiùs tempore, pæna dies .

B E T H

2. Aggeribus circum extractis me sepsit, & atro
 Obsedit luctu, felle, labore latus .

B E T H

3. Posthumus ipse mihi videor; modò namque nigranti
 Damnatus tumulo, flebile funus eram .

G H I M E L

4. Ne fugerem, densâ muros indagine circum
 Extulit, & rupes rupibus imposuit .
5. Nec satis: adjecto geminavit vincula ferro ;
 Et compes novus in carcere carcer erat .

G H I M E L

6. Clamabam: fer Numen opem, sed dextera voces
 Submovit, subito quas tulit aura joço .

GHI-

GHIMEL

1. *Conclufit vias meas lapidibus quadris: semitas meas subvertit*

DALETH

2. *Urfus infidians factus est mihi: leo in abscondito*

DALETH

3. *Semitas meas subvertit*

4. *Et confregit me.*

5. *Posuit me desolatam*

DALETH

6. *Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.*

HE

7. *Misit in venibus meis filias pharetra sue.*

HE

G H I M E L

1. Efferor è tenebris animo, circum omnia lustro;
 Si qua patet misero rima relicta fugæ.
 Nulla fugæ mihi spes; saxi namque undique septus,
 Carcere delituit trames & ipse suo.

D A L E T H

2. Qualis in expletum Leo conditus instruit unguem;
 Pendet & occultas Versus in insidias:
 Haud secus in prædam mihi Vindicis institit ardor;
 Induit & geminam pectore, & ore feram.

D A L E T H

3. Quia fugerem? mihi nulla viæ spes integra; namque
 Subruta jam deerat semita & ipsa sibi.
 4. Obseptum crebro fregit me stipitis ictu,
 Attritusque gravi verberare pulvis eram.
 5. Destituitque omni miserum solamine, nostri
 Quid superest? heu, Vox, Lacryma, & Umbra sumus

D A L E T H

6. Quin etiam, intento curvatis cornibus arcu,
 Me telis signum compulit esse suis;

H E

7. Exhaustitque omnes in vulnera nostra pharetras;
 Obruit & lacerum ferrea sylva latus.

H E

H E

1. *Factus sum in derisum omni populo: canticum
eorum tota die.*

H E

2. *Replevit me amaritudinibus:*

3. *Inebriavit me absynthio.*

V A V

4. *Confregit ad numerum dentes meos:
cibavit me cinere*

V A V

5. *Et repulsa est à pace anima mea:*

6. *Oblitus sum bonorum.*

VAV

H E

1. Nec satis. hoc nostris Superum lex aspera fati
Addidit; ut populo sint mea fata joco.
Cessimus infani seva in ludibria vulgi,
Queis totum lepidò falleret ore diem.

H E

2. Nulla Mei pars morte vacat: pleno altius amne
In nostrum fudit toxica amara sinum.
3. Miscuit undantes mihi fæda absinthia in haustus,
Ebrîus incerto cogor & ire gradu.

V A V

4. Impasto tormenta dedit non pabula ventri,
Et jussit querulam rodere saxa famem.
Obrigui: imbelles abiere in frustula dentes;
Dum cinerem, & panis serupea frusta terunt.

V A V

5. Par animo rigor incubuit; nam territa curis.
Excessit toto Pax procul acta sinu:
6. Obstupui: ærumnis, alto ceu gurgite mersa
Mens, subito periit; vix memor ipsa sui.
Nescio quæ potâ miseranda oblivîa Lethe
Commenta est falso fabula græca metu;

Hæc

V A V

1. *Et dixi perit finis meus, & spes mea à Domino;*

Z A I N

2. *Recordare paupertatis,*

3. *Et transgressionis meæ, absynthii, & fellis.*

Z A I N

4. *Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea.*

Z A I N

5. *Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.*

H E T

6. *Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti,
quia non defecerunt miserationes ejus.*

HET

Me lætæ immemorem sortis stupor occupat: olim
Quæ Graiis fuerat fabula, pæna mihi est.

V A V

1. Hinc tacitus, nostris, dixi, spes nulla superstes
Est votis: perii: me Deus usque premet.

Z A I N

2. Rex superum, demersa patent cui sæcula, nostram
Te precor, ò, memori pectore volve vicem.
Cerne, ut jura hominum violans æquissima, civis
Me meus irato presserit antè pede.

Vt tua dum canerem Vates oracula, tristis
In pretium moniti, tristitia fella dedit :

3. Hæc nostris, fateor, sunt pridem debita noxis;
Nam sceleri pænas irrogat Vrna' pares.

Z A I N

4. Hæc recolam, solvetque mihi præcordia luctus,
Vitaque, ceu lentà marcida tabe, fluet.

Z A I N

5. At nova spes animo, vel & hinc viret, aucta recenti
Germinè, quam mæsto lumina fonte rigant.

H E T

6. (Hæc tua Dive parens clementia) noster in auras
Non dum, diffлото corpore, pulvis abit.

E

Vi-

1. *Quia non defecerunt miserationes ejus.*

H E T

2. *Novi diluculo, multa est fides tua.(a)*

H E T

3. *Pars mea Dominus dixit anima mea ;
propterea expectabo eum*

T H E T

4. *Bonus est Dominus sperantibus in eum ,
anime querenti illum :*

T H E T

5. *Bonum est prestolari cum silentio
salutare Domini*

T H E T

6. *Bonum est viro cum portaverit jugum ab
adolescentia sua .*

- (a) *Novæ sunt quolibet mane misericordiæ tuæ.* IOD
Pagnin.

1. Vivimus: exundans non dum nos obruit æquor :

Quæ quatit, illa meam sustinet unda ratem .

Vivimus: arenti pietas non defuit alveo;

Nam tibi inexhausto è pectore prona fluit ?

H E T

2. Qualis ab æoo pandit se Phosphorus orbe;

Sic tua, Rex hominum, promicat axe fides .

Advehit ille novam,revoluto sidere,lucem ;

Ipse novam placido Numine pandis opem!

H E T

3. Hinc matutinum mea nox sibi cernere lumen

Est visa, & cælo liberiore frui .

Vsq̃ue feram,dixi, mea lux Deus ipse, sepultum

Ipse vehet,fato splendidiore,diem .

T H E T

4. Se facilem Dominus,pronumque in fœdera præstat;

Si modò spes læsos ambiat una pedes .

T H E T

5. Prima salus misero, optatam sperare salutem ;

Ac lentas,presso murmure,ferre moras .

T H E T

6. Vincla juvat tenero gestasse jugalia collo ;

Obcallent longo colla,subacta jugo .

E 2

Di-

I O D

1. *Sedebit solitarius, & tacebit, quia levavit
super se:*

Quia portavit super se jugum.

Pagnin.

I O D

2. *Ponēt in pulvere os suum, si forte sit spes.*

I O D

3. *Dabit percutienti se maxillam: saturabitur
opprobriis;*

C A P H

4. *Quia non repellet in sempiternum Dominus,*

C A P H

5. *Quia si abiecit, & miserebitur,*

Discitur ærumnis patientia: pectora crebris
Sæpius uita malis, ad nova damna stupent.

I O D

1. Quisquis hic est, domitum gestat qui vulnere pectus,
Ærumnas tacitus concoquet ille suas;
Acturbis procul, ipse sibi comes, arbiter idem
Ipse sibi, querulos comprimet ore sonos.
Namque suas reputans, meditato examine, noxas,
Cernuus incurvo vertice cœpit onus.

I O D

2. Nec satis: obscæno supplex in pulvere vultum
Sternet, & affuso polluet ora luto.
Si qua sibi spes deposito sit fortè superstes;
Nam Deus obiecta tangitur illuvie,

I O D

3. Offeret ora etiam ferientibus obvia palmis;
Vt sese jactis expleat opprobriis.

C A P H

4. Scilicet æterno non æstuat igne Tonantis
Ira, nec ejectos devovet usque reos.

C A P H

5. Perculit? excipiet: nostræ spes nixa ruinæ est;
Hæc premit, hæc facilem dat simul una Deum.

E 3

1. Exun-

1. *Secundum multitudinem misericordiarum suarum*

C A P H

2. *Non enim humiliavit ex corde suo, & abiecit
filios hominum :*

L A M E D

3. *Ut contereret sub pedibus suis omnes
vinclos terræ;*

L A M E D

4. *Ut declinaret iudicium viri in conspectu
vultus Altissimi :*

L A M E D

5. *Ut perverteret hominem in iudicio suo, Dominus
ignoravit.*

1. Exundat multo in miseros clementia fluctu;
Et clades auctis obruit officiis.

C A P H

2. Quùm tumidas hominum cristas Deus obterit ictu;
Dextra reluctanti fulmina corde rotat.
Dum ferit, ex imà ducit suspiria fibrà,
Quasque ultor pœnas irrogat, ipse dolet.
Non ille ex animo mortales abiicit; ad se
Ut redeant, pœnæ vel fragor ipse vocat.

L A M E D

3. Non isthæc Domini quæsitæ superbia sceptro est;
Ut terat, ut mactet, pellat ut orbe reos.

L A M E D

4. Quùm sedet, Augusto regnans in culmine, sedem
Hinc æquà stipat proxima lance Themis;
Hinc Ratio æternæ servata volumina legis
Pandit, & affusà carmina luce notat.

L A M E D

5. Omnis ab æthereo vis exulat improba regno:
Exulat & fraudes neçtere docta manus.
Cuncta potens tanti majestas Numinis; unum
Hoc nequit; ut miseros opprimat imperio;

M E M

1. *Quis est iste qui dicit, ut fieret Domino
non iubente?*

M E M

2. *Ex ore Altissimi non egredientur nec mala,
nec bona?*

M E M

3. *Quid murmuravit homo vivens, Vir pro
peccatis suis?*

N V N

4. *Scrutemur vias nostras, & queramus, & rever-
tamur ad Dominum:*

NVN

Cuncta sciens tantæ solers prudentia Mentis ,
Hoc nescit; miseros fallat ut arte reos.

M E M

1. Ille quis est, vano jactans qui murmure voces,
Hæc peragi superum Rege jubente neget?

M E M

2. Ergo ne, quæ miseros vexant mala, quæque beatiss
Stant bona, non uno è Numinis ore fluant ?
Ergo ne præcipiti Fors omnia voluat ab urnâ ,
Incertusque hominum tempora casus agat ?

M E M

3. Occupat hæc cæcas vecors sententia mentes,
Inquinat hisce aures perfida lingua sonis .
Ast quid vaniloquo garrît male cauta susurro,
Seque suo fallax decipit ingenio ?
Impius hæc volvit; cælo ne vindice, plecti
Se putet, & sceleri libera fræna ferat .

N V N

4. Eja age, quis olim decepti erravimus, ultro
Quæramus lacrymâ nox comitante vias .
Vnica sollicitos tangat nos cura: Tonantem
Querere, & ad Domini sceptra referre gradum .

NVN

N V N

1. *Levemus corda nostra cum manibus ad
Dominum in celos :*

N V N

2. *Nos iniquè egimus, & ad iracundiam provoca-
vimus.*

3. *Idcirco tu inexorabilis es.*

S A M E C H

4. *Opèruisti in furore, & percussisti nos, occidisti,
nec pepercisti:*

S A M E C H

5. *Opposuisti nubem tibi, ne transeat Oratio.*

S A M E C H

6. *Eradicationem, & abiectionem posuisti me
in medio populorum*

N V N

1. Tendamus miseri, curvato poplite, in astra;
Hac simul ad Dominum corda, manusque prece:

N V N

2. Nequitia in cælum irruimus: nos egimus ipsi
Irata ut raperes arma reposta manu.
3. Hinc tua vel crebro Clementia concita voto;
Se negat, & nulla flectitur icta prece.

S A M E C H

4. Quin velut effracta celi compage, rebelles
Horrida poenarum contudit eluvio.
Attritosque tuo merfit sub calce; nec Iris,
Foederis in signum, prodiit ulla polo.

S A M E C H

5. Te nigra involvis dense caligine nubis;
Ne gemebunda tuos vox petat ulla pedes.

S A M E C H

6. Ceu quercum Boreas contortam turbine, in agros
Abiicit; ut fæda sorde putrescat humi;
Haud secus, in media populorum luce, revulsum
Proiicis, in vastas me procul Vrbe plagas.
Exul, inops jacui, stratumque in pulvere pressit
Proculcans cæco barbar a turba pede.

PHE

P H E

1. *Aperuerunt super nos os suum omnes inimici*

P H E

2. *Formido, & laqueus facta est nobis vaticinatio, & contritio :*

P H E

3. *Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filie populi mei .*

P H E

1. O' utinam, nostram ne rideat improbus umbram
Hostis, nos imo conderet urna solo.
En ut mordaci rodit nos dente, refossis,
Ceui vorat in bustis ossa relicta canis.
Gaudet & infectos gestare ab sanguine rictus;
Quos lingua assiduam lingat ad illecebram.

P H E

2. Quàm male cessistis vestro mea carmina Vati;
Carmina quæ populis entheus ore tuli:
Vos laqueum misero, vos carceris antra parastis;
Quin & sollicitos corde micante metus.
Ac velut impositum capitiq; humerisque molarem
Qui pressa immodico pondere membra terit.

P H E

3. Debit exhausto tabescere fonte, perennes
Dum volvit lacrymas, amne ruente, dolor;
Ast Te dum, Patria, aspicio, dum mole malorum
Attritam, in cineres dissiliisse queror,
Intumescere novis mea lumina fletibus, & se
Vberior gemino proruit imbre dolor.

AIN

A I N

1. *Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eò quòd
non esset requies,*

A I N

2. *Donec respiceret, & videret Deus e cælis.*

A I N

3. *Oculus meus deprædatus est animam meam, in
cunctis filiabus Urbis meæ*

S A D I

4. *Venatione ceperunt me inimici mei*

A I N

1. Emenſa eſt noſtram lacrymarum clepſydra vitam,
Attrivitque meos deſua gutta dies.
Flevimus, heu, tacito ſiluit neq; pupula fletu;
Fata quòd abnuerent irrequieta moras.

A I N

2. Flevimus, ethereà donec Deus arbiter arce
Reſpiceret ſædis ora peruſta notis.

A I N

3. Aſt mea, dum lacrymor, nunquam altiùs exundarunt
Transgreſſis latè lumina marginibus;
Quàm cùm vos patrià genitas Matreſque, Nuruſque
Vidimus ad Solimæ vellere buſta comas.
Tunc oculus toto hanc animam de pectore prædo
Abſtulit, & raptam lacryma fudit humi.

S A D I

4. Me memor ad mea damna iterum dolor advocat; hujus
Vt mæſtam capitis proſequar Iliadem.
Ceu jura Venator ſaltuſque indagine cingit;
Geſtit & innocuas implicuiſſe feras:
Haud ſecùs inſidians mihi ſubdola nexuit hoſtis
Retia, meque ſuis induit ipſe plagis.

I. Hæc

1. *Gratis*

S A D I

2. *Lapsa est in lacum vita mea.*

S A D I

3. *Et posuerunt lapidem super me.*

S A D I

4. *Inundaverunt aquæ super caput meum,
dixi: perii.*

C O P H

5. *Invocaui nomen tuum, Domine, de lacu novissimo*

C O P H

6. *Vocem meam audisti:*1. *Ne*

1. Hæc sceleris purus, nec factò injurius ulli,
Sustinui: immeritis præda petita dolis.

S A D I

2. Dejectus cecidi, cælumque, diemque cadenti
Eripuit, furvo densior umbra chao.
An lacus, an tumulus, cæco cõterminus orco;
An carcer positus Manibus ille fuit?
Omnia solus erat:: nam carcer, compede: olenti
Illuvie, tumulus: gurgite hiantes, lacus.
3. Hùc me Iessæi detrusit Principis ira,
Et super imposito destituit lapide.

S A D I

4. Vt cecidi, ut multo mersum me pondere limus
Hausit, & undanti tempora mersit aqua!
Me miserum, dixi (caput alto evolvere cæno
Dum trepidus nitor) me miserum, perii.

C O P H

5. Te, superum Rector, supplex in vota vocavi,
Ex imo tollens ora, manusque lacu;

C O P H

6. Nec me difficili sprevisti Conditor aure;
Dum mea nox tristi murmurat ista sono:

F

I. Ne

1. *Ne avertas aurem tuam à singultu meo,
& clamoribus.*

C O P H

2. *Appropinquasti in die, qua invocavi Te:*
3. *Dixisti: ne timeas.*

R E S

4. *Iudicasti Domine causam animæ meæ,*
5. *Redemptor vitæ meæ.*

R E S

6. *vidisti Domine iniquitatem illorum adversum me,*
7. *Iudica Iudicium meum.*

R E S

8. *Vidisti omnem furorem,*

1. Ne precor, ah, vultum, mea lux, averte sepulto,
Excutare hanc radiis Tu potis una stygem.
Aspice, ut assiduis animam singultibus efflem,
Solicitemque tuum vocibus auxilium.

C O P H

2. Vix hæc : quàm summo mihi Te de culmine sistis,
Spe nostros relevans candidiore metus.
3. Ne timeas, blando dixisti murmure, & omni
Exiliere simul concita corda fibrà.

R E S

4. Iudice te, dubio nutans examine, nostri
Est capitis summo cognita causa foro :
5. Te quoque, ne victus caderem, defensa Patrono ;
Et mea, Te, raptâ est, vindice, vita neci.

R E S

6. Impia quin etiam Procerum molimina nosti,
Et quibus innoçuum me petiere dolis.
7. Ergo age, tot scelerum Iudex, ac Testis, ad urnam
Siste reos: causam discute, Dive, meam.

R E S

8. Quidquod & omnigenos spectasti pectoris æstus,
Explendamque mei sanguinis amne sitim.

1. *Universas cogitationes eorum adversum me :*

S I N

2. *Audisti opprobrium eorum, Domine :*

3. *Omnes cogitationes eorum adversum me :*

S I N

4. *Labia insurgentium mihi :*

5. *Et meditationes eorum in me tota die :*

S I N

6. *Sessionem, & resurrectionem eorum vide :*

7. *Ego sum psalmus eorum :*

T H A V

8. *Reddes eis vicem, Domine, juxta opera manuum
suarum.*

THAV

1. Conatus, curasque omnes, quibus anxia anhelos
Pectore, in hoc, populi rugiit ira, caput.

S I N

2. Nec latuere tuas, hominum Deus arbiter, aures;
In me, quæ foedis probra tulere notis:
3. Ut nostrum indecori turparint scommate nomen;
Volverit ut nostram mens truculenta necem.

S I N

4. Congita & ora Tibi, tumidis fumantia labris,
Quæ mihi terrificis intonuere minis.
5. Et meditata in me, fixo feralia nutu
Consilia, haud ullâ, nocte, dieque, morâ.

S I N

6. Nec scelerum satis est: tumidis en aspice buccis;
Ut scævi in miserum turpia verba vomant.
7. Seu vacui sedeant, seu vitæ ad munera surgant;
Vnâ omnes cynico me simul ore petunt.
Cessimus in carmen, quibus enthea fudimus antè
Carmina: queis fudi oracula, fabula sum.

T H A V

8. His, Deus, ad lances æquo mox pondere, reddes;
Quam sibi criminibus promeruere, vicem.

F 3

THAV

T H A V

1. *Dabis eis, scutum cordis, laborem tuum:*

T H A V

2. *Persequeris in furore,*

3. *Et conteres eos sub calis, Domine.*

T H A V

1. Indomitumque illis, scuto ceu triplice, cingens
Pectus, iniqua tuo corda labore premes.

T H A V

2. Præcipiti posthac exolvens fræna furori ,
Quo mare, quo tellus, ac polus ipse tremit ,
3. Assiduo trepidos urgebis turbine, tergo
Ingeminans totâ verbera torta manu .
Ac demum, obtritosis extremo fulmine, trades .
Raptandos rapidis, hoc per inane, notis .

CAPUT QUARTUM.

A L E P H

1. *Quomodo obscuratum est aurum: mutatus est color optimus:*

2. *Dispersi sunt lapides Sanctuarii, in capite omnium platearum .*

B E T H

3. *Filii Sion inclyti, & amici auro primo ;*

4. *Quomodo reputati sunt in vasa testea =*

CAPUT QUARTUM.

A L E P H

ME miserum! exhausto marcent mihi lumina fletu,
Æger & attonito torpet in ore sonus.

Nec totos animi potis est evolvere sensus.

Nam stupet ingenti lingua, oculusque malo.

1. Lurida quæ Templi facies! Quæ rudera! quantus
Sordet in augustà Numinis arce cinis!

Aureus ut periit furvâ nitor obrutus umbrâ!

Optimus ut cecidit decolor igne color!

Sardus, Onix, Adamas, atque altæ dives Erythræ

Census, quo sacri promicuerè lares,

Cessit inexpletæ pretiosa in pabula flammæ.

Proh quantum tumulas nigra favilla decus!

2. Abdita, queis steterant, Fani penetralia, passim

Fusa jacent omni diruta saxa viâ.

B E T H

3. Inclyta Progenies Solymùm, quos æmula Soli

Induit obrizo texta nitore cyclas,

4. Ut mox aggesto squalens malè sordida cæno;

Calcato haud potior visâ repente luto est!

Haud

1. Opus manuum figuli.

G H I M E L

2. Sed & Lame nudaverunt mammas lactaverunt
catulos suos.

3. Filia populi mei crudelis, quasi Struthio
in deserto.

D A L E T H

4. Adhasit lingua lactentis ad palatum ejus,
in siti.

5. Parvuli petierunt panem, & non erat,
qui frangeret eis.

H I E

6. Qui vescebantur voluptuose,

7. Interierunt in viis.

1. Haud secus ac fædæ nigræ fuligine testæ,
Quas figuli samio finxerit orbe manus.

G H I M E L

2. Heu pudor, heu lacrymæ: Lamiis concessimus: almæ
Vicerunt Solymas Hæ pietate Nurus.
Vbera nudarunt Lamiæ, mammæque tumentî
Lactarunt catulos, pi gnora cara, suos.
3. Te, Patriæ soboles, sylvâ qui devius errat,
Ferrens, immiti Struthio corde refert:
Negligit hic fætus, nec partis incubat ovis,
Quæ paris ipsa sinu, pignora destituis.

D A L E T H

4. Arida dissecto lactentis lingua palato
Hæsit, nec tantæ guttula fusa siti est.
Exhausto mater lactis jam fonte, rogantî
Dat lacrymas oculis, dum negat Vber opem.
5. Ore, manu, lacrymis panem petiere puelli;
His neque, qui panem frangeret, ullus erat.

H E

6. Qui modo regali struxerunt prandia luxu,
Queis aër censum, terra, fre tuinque dedit.
7. Erravere omnem, ceu squalida spectra, per Urbem,
Straveruntque suis compita funcribus.

2. Quos

1. *Qui nutriebantur in croceis;*
  2. *Amplexati sunt fercora.*
- V A V
3. *Et major effecta est iniquitas filiae populi mei
peccato Sodomorum.*
  4. *Quae subversa est in momento, nec caperunt
in eam manus.*

Z A I N

5. *Candidiores Nazarei ejus nive: nitidiores lacte:
rubicundiores ebore antiquo: sapphyro
pulchriores.*

1. Quos modo purpureo velabat culcitra textu,
Gestabatque gravi rheda superba gradu,
2. Irruere amplexu in fordes, fœdaque sepultos
Vidimus obscæni stercoreis illuvie.

V A V

3. Grande scelus Sodomæ: sceleri par pœna; sed ipsi
Et penâ Sodoma in vicinus, & scelere.
4. Hæc petiit, subito sed funere; scilicet igni
Cælitus icta, suam vix dolet hausta vicem.
- At Solymæ longo duxerunt ordine funus,
Obsidio, cædes, pugna, rapina, fames.

Z A I N

5. Vos ego, nazareo texit quæ tempora cultu
Deflua devoto è vertice cæsaries,
- Vos ego dum lacrymans specto, suspiria ab imo
Æstuat immodicus fundere corde dolor.
- Quis nitor ô! nivei quæ vultus gratia! qui flos!
Quæ vestras pinxit purpura fusa genas!
- Alba pruina gelu, nitidique coagula lactis;
Et vetus, affuso murice, cedat ebur;
- Cedat & æthereo saphyrus lumine: vester
Vicerat hæc, pretio nobilioꝛe, decor.

H E T

1. *Denigrata est super carbones facies eorum,*

2. *Et non sunt cogniti in plateis.*

3. *Adhæsit cutis eorum ossibus: aruit, & facta est
quasi lignum*

T E T H

4. *Meliùs fuit occisis gladio;*

5. *Quàm interemptis fame;*

6. *Quoniam ipsi extabuerunt, consumpti
à sterilitate terræ*

I O D

7. *Manus Mulierum misericordium*

H E T

1. Ast tantam potuit quæ mox iniuria formam
Ledere? quæ tantum perdidit umbra decus?
Defluxit facie facies, ambustaque nigras
Carbonum vicit nigrior illa notas.
2. Ignoto errastis Patriæ per compita vultu,
Ceui larvæ, infaustum quæ procul omen habent.
3. Ossibus, emuncto jam corpore, pellis adhæsit
Arida, & arboreos visa referre libros.

T E T H

4. Felices, quibus alta dedit per vulnera mucro
Liberiore animas fundere ad astra via.
5. Durius his fatum, queis viva cadavera lento
Exèdit morfu desidiosa fames.
6. Scilicet his, tabes quos pigra infederat, ipsa
Vel morte asperior, trux mora mortis erat.

I O D

7. Pugnarunt miseram materno in pectore pugnam
Mitior hinc Pietas, hinc malè suada Fames.
Parce tuo, ingeminat Pietas, ah parce puellò:
Parce tibi, ingeminat servida, parce, Fames.
Dira Fames superas, genitrix averſa pudendum
Quod peragit dextrà, devovet ore nefas,

1. Nec

1. *Coxerunt filios suos : facti sunt cibus earum ,*
2. *In contritione filia populi mei .*

C A P H

3. *Complevit Dominus furorem suum :*
4. *Effudit iram indignationis sue :*
5. *Et succendit ignem in Sion, & devoravit
fundamenta ejus.*

L A M E D

6. *Non crediderunt Reges terræ , & universi
habitatores orbis ; quoniam ingrederetur
hostis, & inimicus per portas Ierusalem .*

M E M

7. *Propter peccata Prophetarum ejus, & iniqui-
tates Sacerdotum ejus,*
8. *Qui effuderunt in medio ejus sanguinem
Iustorum*

1. Nec tamen abſiſtit; ſecti nam torrida Nati
Membra vorat; pœnis veſcitur, orba, ſuis.
2. Te tanto infecit, mulier Solimeja, probro;
Frugibus undantes dum cremat hoſtis agrôs

C A P H

3. Complevit, fudit, ſuccendit, & igne voravit;
In noſtrum Dominus quùm ruit excidium;
4. Complevit ſuprema ſuum per damna furorem;
Fudit & effrœnes, quas tulit ira, faces.
5. Succendit Templumq; Urbemq; atque igne voravit;
Fulcra, quibus celſa ſubſtitit arce Sion.
Omnia præcipiti ſimul impulit obruta caſu;
Ipsà jam Solymen quærimus in Solyma.

L A M E D

6. Non Reges, ullus non incola credidit orbis;
In patrias hoſtem irrupere poſſe fores.
Hoſtis at irrupit; non illum mœnia, portæ
Non illum validà detinuere ſerâ

M E M

7. Creditis: è Templò hæc fata erupere; prophanos
Arguit hæc Myſtas, jure, ruina reos.
8. Clamat adhuc in nos juſti vox ſanguinis, ipſi
Quem fudere ſuo, turba ſceleſta, dolo.

N V N

1. *Erraverunt cæci in plateis:*

2. *Polluti sunt in sanguine:*

3. *Cumque non possent, tenuerunt lacinias suas.*

S A M E C H

4. *Recedite polluti, clamaverunt eis, recedite, abite,
nolite tangere:*

5. *Iurgati quippe sunt:*

1. Et

Illicet, ipsorum nutu, se cædē Manasses

Polluit, & Vatum viscera fudit humi :

Id fuit è superis quod fulmina detulit astris:

Vindicat hoc læsi Numinis ira nefas .

N V N

1. Sanguis ubique, & ubique putri manantia tabo;

Infecere omnes funera densa vias .

Hæc inter cæco glomerantes impete gressus

(Dum trepido quiscuis poplite carpit iter)

2. Fædare pedes undanti in sanguine; tetra

Nec sanie adductas abstinuere togas .

3. Mox quum suffusa fœdæ caliginis umbrâ,

Haud regerent gressus mens oculique suos ;

Obvia prensarunt aliorum symmata dextrâ ;

Flecteret ut certos fimbria prensa gradus .

S A M E C H

4. Ast aliisalii: procul hinc abistite, clamant .

Pollutos alio flectite calle pedes .

Abnuat hic, ast ille iterat; secedet: cruenta

Ne fædus temera symmata munda manu.

5. Hinc furor, hinc multâ turgentia jurgia rixâ

Iactaque in alterius verba pudenda caput .

1. Et commoti dixerunt inter gentes: non addet
ultra, ut habitet in eis.

P H E

2. Facies Domini divisit eos,

3. Et non addet, ut respiciat eos.

4. Facies Sacerdotum non erubuerunt;

5. Neque Senum miserti sunt.

I A I N

6. Cum adhuc subsisteremus,

7. Defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum
vanum.

I. Cum

1. Hos Patriâ extorres ubi gens procul extera vidit
Circumferre sui funeris exequias ?
Mota animis: non ulla, inquit, post sæcula Vindex
Desertâ Isacidum figet in urbe larem.

P H E

2. Expulit hos facies læsi indignata Tonantis ;
Sepositisque jubet se procul esse plagis .
3. Nec semel abiectis sua posthac lumina vertet ;
Quò scelerum pœna compare proba luant .
4. Non illos Patrum facies angusta procaces
Terruit, aut sēvas infula sacra manus ;
5. Nec miseranda senum flexit sine viribus ætas ,
Ac prono supplex vertice canities ;
Hinc Deus effrontes averso devovet ore ,
Et pœna admissi criminis instar habet .

A I N

6. Integra quàm firmo tegerent nos mœnia vallo ;
Et traherent dubias ultima fata moras .
7. Spem simul, atque oculos vanis obvertimus umbris ,
Quæ nos fallaci detinuere fide .
Ast oculis acies, defixo languida visu
Obstupuit, vanam dum remorantur opem .

1. *Cum respiceremus ad gentem, quæ saluare non poterat.*

S A D E

2. *Lubricaverunt vestigia nostra in itineribus platcarum nostrarum:*

3. *Appropinquavit finis noster:*

4. *Completi sunt dies nostri;*

5. *Quia venit finis noster.*

C O P H

6. *Velociores fuerunt persecutores nostri Aquilis cæli:*

7. *Super montes persequuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis*

R E S

8. *Spiritus oris nostri Christus Dominus,*

1. Nam phariosavido respeximus ore Tyrannos,
Qui validà haud poterant sistere bella manu.

S A D E

2. Fluxere instabili nobis vestigia gressu;
Dum terimus nostras hoste premente vias.
3. Criminibus posita extremo nos conterit ictu
Sæpius incautà, Meta, petita rotà.

4. Occidimus : toto nobis Sol excidit astro :
Supremo clausa est vespere nostra dies.

5. Ultima depositis jam desuper incubat hora :
Isacides fuimus, sanguis & umbra fumus.

C O P H

6. Non sic fulmineas Iovis armiger explicat alas ;
Ex alto in prædàm quùm procul axe ruit ;
Vt præceps in nos se detulit impete prædo :
Ocyùs in nostras irruit ille fugas.
Nullus ubique satis caput astris occuluit mons,
Nec satis ulla suos avia lustra lares

7. Per juga, per sylvas, per iniqua, per ardua pressit
Ac profugos; tacitis sæpiit insidiis

R E S

8. Noster Amor, nostri, dum viximus, halitus oris ;
Qui tulit in famulos sæptra paterna suos ;

1. Captus est in peccatis nostris :
2. Cui diximus: in umbra tua vivemus in gentibus ?

S I N

3. Gaude, & letare filia Edom, quæ habitas
in terra Hus:

4. Ad te perveniet calix,

5. Inebriaberis, atque nudaberis ;

T H A V.

6. Completa est Iniquitas tua, filia Sion ;

1. Noster amor duro tolerat sub milite Christus
Vincula, quæ nostrum nexuit ante nefas.
2. Illi, spe quondam tumidi jam diximus: (alto
Dum ferret Solymis jura verenda throno)
Sepositas inter, vel mundi in margine, Gentes;
Nos metuenda tui nominis umbra teget.

S I N

3. Eja age tange Edom tua gaudens tympana, læto
Sit tibi, dum resonat, nœnia nostra joco.
Ah miseram? non usque levi vaga sidera nictu;
Dissimulent noxas semisopita tuas.
4. Te quoque, qui nostris nunc faucibus ingruit undans;
Fœdus inexhausto proluet imbri calix;
Suppliciiisque gravis, nudataque firmatis ostro,
Deciduum quaties, crure labante, latus
5. Sic de te geminus capiet ludibria prædo,
Et pascet oculos ebria, nuda suos.

T H A V

- Te tamen è Patrio, Solyme, rediviva sepulchrō
Spes levet, ac tantis erigat una malis.
6. Iam satis exhaustum est pœnæ; jam Vindictis iræ
Eusa tui nuper sanguinis unda litat.
1. Non

1. *Non addet ultra, ut transmigret te;*

2. *Visitavit iniquitatem tuam, filia Edom;*

3. *Discoperuit peccata tua.*

III

IV

CA.

1. Non iterum assyrio subdent te vincula sceptrō,
Neve tuo pellet te ferus hostis agro.

2. Non impunē tuum tibi crimen abibit, Idume,
Nec strumas dibapho murice sola teges.

3. Iam rigidā assurgens virgā tibi cognitor instat
Qui tua multiplici censeat acta notā.

Ille omnīridendā dabit spectacula Genti;
Ultrici reteget cum tuā probra manu.

CAPUT QUINTUM.
ORATIO IEREMIÆ

1. *Recordare, Domine, quid acciderit nobis :*
2. *Intuere, & respice opprobrium nostrum :*
3. *Hæreditas nostra versa est ad alienos , Domus
nostræ ad extraneos :*
4. *Pupilli facti sumus absque Patre :*
5. *Matres nostræ quasi viduæ :*
6. *Aquam nostram pecuniâ bibimus :*

CAPUT QUINTUM.

ORATIO IEREMIÆ

Arbiter, æterno flectis qui sidera nutu,
Inferens Solymis pone supercilium.

1. Ah! ne te nostræ teneant oblivia cladis,
Neve oculos fugiat tanta ruina tuos.

2. Volve memorem Solymæ casus, ah respice, quantum
Hæc dejecta solo dedecus ora tegat.

3. Nostra peregrinus patrimonia possidet hæres,
Majorumque domos exteris hospes habet;
Hospes habet, palmæque ferox, prædaque superbus
Exornat spoliis atria nostra suis,

4. Abducto gemimus Soboles orbata parente:
Reliquias Solymum vix polus ipse tegit.

5. Desertæ squalent viduæ prope pignora Matres,
Et lacrymis certant nocte dieque suis.

Barbarus ipsa etiam naturæ munera prædo
Abstulit, ac brutis jura relicta feris.

6. Emimus, heu, nostris haustas è fontibus undas:
Fusa stetit pretio lacryma & ipsa suo.

1. Emi-

1. *Ligna nostra pretio comportavimus.*
2. *Cervicibus nostris minabamur:*
3. *Lassis non dabatur requies:*
4. *A Egypto dedimus manus, & Assyriis;*
5. *Ut saturaremur pane.*
6. *Patres nostri peccaverunt, & non sunt;*
7. *Et nos iniquitates eorum portavimus.*
8. *Servi dominati sunt nostri:*
9. *Non fuit qui redimeret de manu eorum:*
10. *In animabus nostris afferebamus panem nobis,*

1. Emimus excisas nostris è saltibus alnos;
Quæque struant miseris, cædua ligna, rogos.
2. Instabat capiti tórtor, virgâque minaci,
Compulit assiduo flectere colla jugo.
3. Nulla quies fessis; urgebat pondera pondus;
Curvabatque novus pectora anhela labor;
4. Assyriis, Phariisque manus addiximus; omni
Ingenua incubuit dextra ministerio.
5. Vnaque servili merces quæsitâ labori est;
Ut sinerent omnem vincere pane famem.
6. Deliquere Atavi, nulloque superstitè, tota
Postgenitos scelerum posthuma pæna premit;
7. Et Nati tulimus tanto sub fasce recurvi,
Lurida quod Patrum dextera struxit onus.
8. Quos modo neglectâ devinctos compede servos
Pressimus, in nostrum sceptrâ tulere caput.
9. Nec fuit immites quæ frangeret ulla Tyrannos
Dextra, nec impositum solveret ulla jugum.
10. Extulit è cæca nos sylvæ ambage latentes,
Quæ sylvis effert abdita bruta fames,

1. *A facie gladii in deserto.*
2. *Pellis nostra quasi Clibanus exusta est.*
3. *A facie tempestatum famis.*
4. *Mulieres in Sion humiliaverunt & Virgines in civitatibus Iuda.*
5. *Principes manu suspensi sunt.*
6. *Facies senum non erubuerunt.*
7. *Adolescentibus impudicè abusi sunt.*
8. *Et pueri in ligno corruerunt.*
9. *Senes defecerunt de portis.*

1. Intulimusque cibos trepidi, dum cominus ensis
Afflaret radio lumina nostra suo.
2. Gessimus arenti combustam turbine pellem;
Clibanus ut furvâ sordet ab igne notâ;
3. Namque intextinas exêdit sæva medullas
Exurens lentò non minor igne fames.
4. Nullus honor thalamis: Iessæ è stirpe puellas;
Ac trepidas lixæ prostituere Nurus.
5. Nullus honor sceptris: genus alto è sanguine Regum;
Suspendos manibus crux tulit alta Duces.
6. Nullus honor senio: vultus ætate verendos
Barbara non timuit contemnerare manus.
7. Nullus honor sacris naturæ legibus; usus;
Proh pudor! obscænos jussa juvenia pati est.
8. Vos etiam duro, pueri, sub stipitis ictu,
Exanimes pressâ procubuistis humo.
9. Defecere senes, premit alto pulvere portas
Iustitium, cæso & iudice jura silent.

1. *Iuvenes de choro psallentium.*
2. *Defecit gaudium cordis nostri :*
3. *Versus est in luctum chorus noster :*
4. *Cecidit corona capitis nostri .*
5. *Væ nobis, quia peccavimus .*
6. *Propterea mæstum factum est cor nostrum; ideo
contencbrati sunt oculi nostri .*
7. *Propter montem Sion, quia desperiit,*
8. *Vulpes ambulaverunt in eo.*

1. Interiit Iuvenum pubes lectissima; festos
Nec mæstâ psallens nectit in urbe choros.
2. Occidit heu nostri lux pectoris: abstulit omnem
Isacidis sævi turbinis ira diem.
3. Letitiæ comites choreæque, jocique, lyræque,
Queis fremuere hilari pulsa theatra sono,
In luctus abiere, ac fæmineos ululatus
Quos fundit, passis præfica multa comis.
4. Crinibus effluxit, marcenti languida flore,
Quæ nostrum cinxit festa corona caput.
5. Væ miseris. Scelerum nos labe infecimus; hoc est
Quod nostrum toto perdidit orbe decus:
6. Hoc est, quodd cordi mestissimus incubat horror,
Oderuntque omnem lumina nostra diem.
7. Qui caput, assurgens, jam cominùs intulit astris;
Ah periit, stratâ dirutus arce, Sion:
8. Intrepidæque omni posuere cubilia vulpes;
Quæ steterant celsò laxa theatra jugo.

1. *Tu autem, Domine, in æternum permanebis:*

2. *Solum tuum in generationem & generationem.*

3. *Quare in perpetuum obliuiscèris nostri?
derelinques nos in longitudine dierum?*

4. *Conuertere nos, Domine, ad te,*

5. *Et conuertemur:*

6. *Innova dies nostros, sicut à principio*

1. Tu tamen ipse tibi subnixus, & altior ævo
Immotà æterni Numinis arce sedes;

Ac te nec Mors, nec Fatum, nec sæcula, firmo
Concutient unquam, poplite flexa, throno;

2. Incumbent Patribus natì, ceu fluctibus instant
Deciduis fluctus; unus at ipse tibi es.

3. Cur tua nos mergant æternà oblivìa lethe?
Longa per & miseros sæcula destituas?
Ergone, quos oculis pridem Pater alme tulisti,
Despecti ex animo funditus excidimus?

4. O' age, Dive, tuo, quos plurima noxa rebelles,
Quosque diù avertit serva catena sinu,
Exilio tandem reduces, noxisque solutos,
Ad te propitià verte benignus ope.

5. Namque, ubi nos facili clemens afflaveris aurà,
Vertemus trepidas ad tua genua manus.

6. Antiquos revoca, quos olim exegimus, annos,
Et nostros fausto sidere conde dies;
Namque tuo pendent è nutu sidera, vertunt
Tempora jussu suas, te moderante, vices

1. *Sed proiciens repulisti nos,*

2. *Iratus es contra nos vehementer.*

Threnorum Ieremie finis.

1. *Ast mihi quid votis nequicquam pectus anhelat?
Quid moror in vanas perdere verba preces?
En procul abiectos surdâ nos aure repellis
Aversisque horres crimina nostra genis.*
2. *Heu nimio in miseros irarum incenderis æstu!
Nec potis est supplex Te cohibere manus.
Hinc cineri vultum advolvo, stratusque, silensque;
Dum lacrymor, tacito Te roget ore dolor.*

Threnorum Ieremiæ finis.

1. The first of these is the doctrine of the Trinity. It is the doctrine that God is one, yet three persons, Father, Son, and Holy Spirit. This doctrine is central to Christianity, and is the basis of the Christian faith.
2. The second of these is the doctrine of the Incarnation. It is the doctrine that God became man in the person of Jesus Christ. This doctrine is central to Christianity, and is the basis of the Christian faith.
3. The third of these is the doctrine of the Resurrection. It is the doctrine that Jesus Christ rose from the dead on the third day after his crucifixion. This doctrine is central to Christianity, and is the basis of the Christian faith.
4. The fourth of these is the doctrine of the Ascension. It is the doctrine that Jesus Christ ascended into heaven after his resurrection. This doctrine is central to Christianity, and is the basis of the Christian faith.
5. The fifth of these is the doctrine of the Second Coming. It is the doctrine that Jesus Christ will return to earth at the end of the world. This doctrine is central to Christianity, and is the basis of the Christian faith.

Theology

D A V I D

P O E N I T E N S.

Sivè

SEPTEM PSALMI

POENITENTIALES,

Paraphrasi Poëtica expositi.

PSALMUS PRIMUS.

1. Domine ne in furore tuo arguas me,
neque in ira tua corripas me.

2. Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum :

3. Sana me, Domine, quoniam conturbata
sunt ossa mea ,

i. Et

H. V.

PSALMUS PRIMUS.

Æ Ger, inops, tristis, scelerum sub gurgitemersum,
Audeo vix, supplex, tollere ad astra caput.

1. Ne, precor, ah, trepidum dum concutis arduus axem,
Ac tuus ignivomo fulgurat ore furor,
Ne, Deus, admissi me criminis argueo siccam
Ne stipulam tanto corripe, Dive, rogo.

2. Pone oculis fulmen, facilis miserere precanti;
Infirmitas languet, nam mihi membra luto.

3. Tu mihi tu Pæon, luxatos instrue nervos;
Da firma indubio figere crura gradu.
Nam mea; si coner latus ægro attollere nisu,
Cuncta labant, tremulis ossa refixa fibris.

1. Quin

1. Et anima mea turbata est valdè;

2. Sed tu Domine usque quò ?

3. Convertere Domine, & eripe animam meam :

4. Saluum me fac propter misericordiam tuam ;

5. Quoniam non est in morte, qui memor sit tui ;

6. In inferno autem quis confitebitur tibi ?

7. Laboravi in gemitu meo :

8. Lavabo per singulas noctes lectum meum ;

1. Quin animus nimio curarum fluctuat æstu ;
Ceu ratis, irato quam quatit unda salo.
Hinc dolor, inde timor, scelerum & mēs conscia, fluctu
Ceu simul adverso, naufraga corda rotant.
2. Nec te tangit adhuc exundans lacryma vultu ;
Quò, Deus, usque manu vindice claudis opem ?
3. Verte oculos, cæci caput hoc è faucibus orci
Eripe, labentem ni revocas, perii.
4. Te tuus, ò, mihi flectat Amor, quem supplice voto
Mens ambit, merito mens malè fulta suo.
5. Quod nostræ pretium, quæ laus quæsitæ ruinæ,
Hoc si lethæo merferis amne caput ?
Sæva ubi funereas Libitina affuderit umbras,
Nemo est qui memori te colat officio.
6. An tacita marcens surdi sub nocte sepulchri
Concelebret nomen pulvis, & umbra tuum ?
7. Vt mea te flectant suspiria, singultusque,
Concutit assiduus pectora, & ora labor.
8. Quem venus obscæno fædavit crimine, fuis
Detergam lacrymis imbre ruente torum,

Nulla

1. *Lacrymis meis stratum meum rigabo. (a)*
2. *Turbatus est à furore oculus meus :*
3. *Inveteravi inter omnes inimicos meos*
4. *Discedite à me omnes, qui operamini
iniquitatem :*
5. *Quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei :*
6. *Exaudivit Dominus deprecationem meam
Dominus orationem meam suscepit.*
7. *Erubescant, & conturbentur vehementer
omnes inimici mei :*
8. *Convertantur, & erubescant valde velociter.*

PSAL.

(a) *Natare faciam. Ex Hebr.*

Nulla oculos fletu viduos nox conscia claudet :

Nox crimen, gemitus nox sciet ipsa meos .

1. Demergent lacrymæ mihi strata natantia; tantum

Vt fletu mergant exuperante nefas .

2. Exarsi: pudor: ira faces sub pectore jactant,

Et mea fumanti lamina nube tegunt .

3. Exarsi, gravis ipse mihi; nam crimina lentus

Dum traño, multiplici dum simul hoste premor,

Hos inter primi mihi flos emarcuit ævi ,

Obruît & canis sæda senecta comas .

4. Ast procul hinc scelerum artifices abscedite , nostrum

Ne posthac cingat noxia turba latus ;

5. Scilicet acclines Domini vox impulit aures,

Quam riguo fudit pupula nostra sono .

6. Annuit è superis Deus arcibus, & mea pronò

Excepit miserans vota, precesque sinu .

7. Audiat hæc omnis, qui me simul obsidet, hostis ;

Seque suis pudeat me petiisse dolis :

Audiat, & nimio curarum turbidus æstus ;

Solicito properet vertere terga gradu :

8. Nec mora: dejecto glomeret vestigia vultu,

Plurima quem sædo noxa rubore premat .

PSALMUS SECUNDUS!

1. *Beati, quorum remisse sunt iniquitates, & quorum testata sunt peccata.*
  2. *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum;*
  3. *Nec est in Spiritu ejus dolus.*
  4. *Quoniam tacevi, inveteraverunt ossa mea.*
  5. *Dum clamarem tota die.*
  6. *Quoniam die, ac nocte gravata est super me manus tua: conversus sum in arumâ meâ, dum configitur spina.*
1. De-

PSALMUS SECUNDUS.

1. **F** Elices Animæ, posito quas fulmine, Vindex,
 Quas Superùm placido respicit ore Parens :
 Omnia queis facili laxata piacula nutu ,
 Tecta que sunt albà facta pudenda notà .

2. Felix sorte suà, nullum cui conscia crimen
 Imputat æterno Numinis urna foro,
 3. Vlla nec exosæ signat vestigia culpæ ;
 Quòd fictos animo non tegat ille dolos .

4. Hei mihi: dum tenui malè cauta silentia linguà ;
 Dum tacito fovi vulnèrè cæca sinu ,
 Occulto serpens morbi vis sæva veneno
 Cæpit in arcanas altiùs ire fibras ;
 Aucta que robusto dudùm luctamine pestis ;
 Attrivit longà funditus ossa morà .

5. Hinc gemitus, ac ducta imò suspiria corde ,
 Quæque meos mensa est, lacryma fusa, dies .

6. At, Deus, ista tuæ tribuenda est gloria dextræ ;
 Quòd tantà exuerim membra, animumque luc ;
 Illa mihi assiduà fixit præcordia spinà :
 Seu raperet, mæstum seu daret Æthra diem ;

1. *Delictum meum cognitum Tibi feci,*
2. *Et in iustitiam meam non abscondi.*
3. *Dixi: confitebor iniustitiam meam Domino,*
4. *Et tu remisisti impietatem peccati mei.*
5. *Pro hac orabit ad te omnis Sanctus,*
6. *In tempore opportuno*

Illareum docuit, pœnâ stimulante, procacem,
Præcipientes turpi è calle referre gradus.

1. Tunc, mente afflatus meliore, silentia solvi,
Et patulo evolvi pectoris ima sinu.
2. Nam Te teste simul, te Iudice, pronus ad urnam,
Exposui admissum, Te prohibente, nefas.
3. Adrepam, dixi, metuendi ad genua Tonantis:
Haud deerit Patris in corde paternus amor.
Cernuus obstrictum multo me crimine prodam:
Est Deus ipse reis ultor, & ipse Parens.
4. Vix hæc, Quùm subitò placidum, quo cuncta serenas,
Ad nostra obvertens verba supercilium,
Abiecto indulges, relevataque fasce malorum,
Sceptrigerà cingis colla recurva manu.
5. Hinc tua quisque ambit supplex vestigia; fœdo
Dum scelerum gestit solvere colla iugo.
6. Quisquis hic est, seri prævertat temporis annos;
Ut vetitum mæsto diluat imbres scelus.
Opportuna magis, quæ nunc præterfluit, hora est,
Mollis nunc aditu Vindictis aula patet.

1. Veruntamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non proximabunt.

2. Tu es refugium meum à tribulatione, quæ circumdedit me.

3. Exultatio mea erue me à circumdantibus me.

4. Intellectum Tibi dabo, & instruam te in via hæc, qua gradieris.

5. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus:

1. Sic ubi; diffractà cæli compage, rebelles

Deflua pænarum merferit eluvio ;

Nulla illum tumidi quatiet tunc æquoris unda;

Sedula nam portum Numinis ulna dabit .

2. Tu, Deus, una meæ statio fidissima cymbæ ,

Quùm tumidi circum me quatit ira maris .

3. Te precor, ò, mea spes, mea pectoris unica dudùm

Lætitia, hostilem dislice, perde manum,

Meque obfirmatà præcinctum indagine, præsens

Erue, inoffensà tela per ipsa fugà .

Hæc Ego, quùm tacito contrà mihi murmure; mactè ò,

Numen ait, fusas legimus aure preces .

4. Ipse tibi mentem superis è sedibus indam,

Qua dubias poteris tutus inire vias ;

Ipse oculis, nullo claudat quos palpebra nictu ;

Insomnes peragam pervigil excubias ;

Vt tua, dum graderis, flectam vestigia ductor,

Doctus inaccessò flectere calle pedes .

Audior? an surdas nequidquam vellimus aures;

Quùm mihi divino barbitos icta sono est ?

5. Ah pudeat, bruto pecorum se fingere ritu ,

Nulla quibus docilis fax micat ingenii .

1. *In camo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad Te .*
2. *Multa flagella peccatoris ;*
3. *Sperantem autem in Domino misericordia circundabit .*
4. *Letamini in Domino, & exultate Iusti ,*
5. *Et gloriamini omnes recti corde .*

Effrænes, rudis instar equi, ne ducite gressus;
 Dum ruit incultà vasta per arva jubà
 Vos aget in præceps, genio eluctante, voluptas;
 Ni revocet rapidos Iuris habena pedes.

1. Ergo, age, Dive, tuis quos cæca licentia septis
 Effert, & patrio cogit abire jugo :
 Hos superiniecto refugos substringe lupato ,
 Rectosque ad numerum flectere coge gradus .
 Sese homines norint, motusque animosque rebelles
 Solicitæ frangant mentis ad imperium .
2. Ah ne sacrilego plaudat sibi perfidus ore :
 Infandum tundet plurima plaga caput .
3. Quem facili subnixa Deo spes erigit, illum
 Ceu firmo, miserans, aggere cinget Amor .
4. Ergo alacres, tutà Domini sub Præsidis umbrà,
 Solennes, Iusti, congeminatè choros .
 Edite festivos, bona pubes, edite plausus:
 Exiliant hilari gaudia vestra pede :
5. Vosque ò, queis Æqui sub pectore promicat ardor ,
 Promeritè vestrum cingite laude decus.

PSALMUS TERTIUS.

1. Domine, ne in furore tuo arguas me ;
2. Neque in ira tua corripias me
3. Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi ,
4. Et confirmasti super me manum tuam .
5. Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ :
6. Non est pax ossibus meis à facie peccatorum
meorum .
7. Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt
caput meum ,
8. Et sicut onus grave gravatæ sunt super me .

PSALMUS TERTIUS.

1. **R** Ex Hominum; magnique potens Regnator Olympi,
Quem polus iratum, pallida & astra timent.
2. Ne precor, ah, justà ferves dum concitus ira,
In me fulmineà corripe tela manu.
Pone minas, rapidos Clementia sopiat ignes;
Ac mitis, posità sit mihi lance, Themis.
3. En ut jacta tuo læthalia spicula nervo,
Fixa meum torquent, ebria tabe, latus.
4. Obruor, heu, duro pænarum fasce, fatigat,
Et tua me nimio robore dextra premit.
Ah! satis ipse tui me vulnerat impetus oris:
Intorti, terror, fulminis instar habet.
5. Obrigui: exhaustis languent mihi vitibus artus;
Dum procul horrissono turbidus axe tonas:
6. Irrequieta gravi quatiunt sese ossa tumultu;
Dum mea me scelerum plurima larva ferit.
7. Scilicet aggestæ noxis alto aggere noxæ
Assurgunt, nostras exuperantque comas;
8. Ac velut injectis mersum me fluctibus urgent:
Ceu Pharios toto pressit Erythra mari.

1. *Putruerunt, & corruptę sunt cicatrices meę,
à facie insipientiæ meę :*

2. *Miser factus sum,*

3. *Et curvatus sum usque in finem ;*

4. *Tota die contristatus ingrediebar ;*

5. *Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus ,*

6. *Et non est sanitas in carne mea :*

7. *Afflictus sum, & humiliatus sum nimis :*

8. *Rugiebam à gemitu cordis mei .*

1. Desipui, fateor, quod frontem obduxerat, ulcus,
Neglecto rursus, extabuit officio.
Atque omnes late populans depascitur artus,
Meque novâ marcens inquinat illuvie.
2. Me miserum, quanto ærumnæ me gurgite Vindex
Mersit! ut ipse mei degener umbra feror!
3. Ipse mihi pondus curvato incedere dorso
Cogor, & offenso vertere terga polo.
4. Tristis, & exosæ ceu raptans tœdia vitæ,
Sive ineunte die, sive cadente, queror.
5. Scilicet usque meis insidens subdola lumbis
Pellici Syren perfricat ungue latus,
Illudensque suo perfundit membra veneno;
Ut blando alliciat perlita corda malo.
6. Ægra nec obstitit dejecto in corpore virtus,
Raptaque mensimum vergit in exitium.
7. Hinc misero assiduus dolor incubat, & premit alte,
Atque animum, abiecto vertice, sternit humi.
8. Hinc rugiens duxi gemebundo è corde querelas,
Fixus ut immani cuspide membra leo.

1. Domine ante te omne desiderium meum ;
2. Et gemitus meus à te non est absconditus :
3. Cor meum conturbatum est :
4. Dereliquit me Virtus mea, & lumen oculorum
meorum, & ipsum non est meum .
5. Amici mei, & proximi mei adversum me
appropinquaverunt, & steterunt ;
6. Et qui juxtâ me erant, de longe steterunt ,
7. Et vim faciebant qui querebant animam
meam .
8. Et qui inquirebant mala mihi =

1. Hæc quorsum evadant suspiria, singultusque,
Arbiter arcani pectoris, ipse vides ;
2. Nam tibi cuncta patent vota imo condita corde;
Fibra nec, ignaro Te, micat ulla sinu .
3. Aspicias, ut rapidus multo mihi vortice turbo
Cor agat, imbellem ceu levis unda ratem:
4. Vt fragiles lento torpent mihi sanguine nervi,
Ac mea lux pridem lumina destituit .
5. Iam, velut in pænæ cumulum mihi non satis unus
Ipse forem, in caput hoc plurima turba ruit .
Quos mihi vel sanctum cognato sanguine sædus ;
Vel longæ vinxit nexus amicitiae ,
Convenere omnes, instructoque agmine circum ;
In me juratà signa tulere manu,
6. Quæque satellitio latus ambiit arcta clientum
Turma, omnes falsà terga dedere fide ;
7. Hinc ruere adverso violentiùs impete visi,
Qui nostræ instabant, ense minante, neci ;
8. Et qui quæsitis certabant undique damnis,
Obruere, aggestà ceu mihi mole, caput ,

1. Loquuti sunt vanitates, & dolos tota die
meditabantur.
2. Ego autem sicut surdus non audiebam, & sicut
mutus non aperiens os suum:
3. Et factus sum sicut homo non audiens, & non
habens in ore suo redargutiones.
4. Quoniam in te, Domine, speravi,
5. Tu exaudies me, Domine Deus meus;
6. Quia dixi nequando supergaudeant mihi inimici
mei
7. Et dum commoventur pedes mei, super me
magna loquuti sunt;
8. Quoniam ego in flagella paratus sum
9. Et dolor meus in conspectu meo semper.

1. Traduxere meum, mentito crimine, nomen ;
Moliti cœcos nocte dieque dolos.
2. Ast ego ceu surdâ torperem languidus aure ;
Nec potis obstricto reddere verba labro ;
3. Turpia dejecto excipiens convicia collo,
Abstinui jactis probra referre probris.
4. In te præsidium mea Spes sibi contulit uno :
Tu clypeus telis, Tu mihi robur eris ;
5. Nàm pronâ excipies superis è sedibus aure,
Quas tibi demisso sudimus ore preces:
6. Ne precor ah, supplex dixi (suspiria voces
Admovere alto congeminata polo)
Ne ferus hostis agat, mea ridens damna, triumphos:
Instruat & nostris læta trophæa malis.
7. Ille ubi me dubio nutantem poplite vidit,
Grandiloquis auxit nostra pericla minis.
8. Ast Ego declini mihi flagra minantia dorso
Opperior, noxis debita flagra meis;
9. Nam matutino seu phosphorus excubet igne ;
Seq̃ vocet astra suas Vesper ad excubias

1. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo ;
2. Et cogitabo pro peccato meo ;
3. Inimici autem mei vivunt, & confortati sunt
super me ;
4. Et multiplicati sunt qui oderunt me inique ;
5. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi ;
6. Quoniam sequebar bonitatem .
7. Ne derelinquas me, Domine

Advigilat defixa suo mens ægra dolori,
Arcanoque putres refricat ungue fibras.

1. Nosco equidem, nec corde premam, noscendaq; cunctis
Aperiam tristi crimina nostra sono.

2. Assiduoque meas retractans pectore noxas,
Me justâ prodam lance subire vicem.

Sic geminum linguâ pandens, animoque tribunal,

Criminis ipse reus, testis & ipse mihi,

Ipse mihi Iudex, mihi Præco, Tortor & ipse,

Infandum hoc plectam nocte, dieque caput.

3. Interea fastu, mihi gens inimica, superbo
Turget, & atra novo robore tela rotat.

4. Quid quod conferto credere examine, iniquis
Qui mihi mixta odiis, sæva venena coquunt.

5. Iam paribus sucti benefacta rependere damnis;
Carpebant nostri nominis ore decus;

6. Namque Boni, Rectique tenax, placidusque, vel hostes
Officiis studui demeruisse meis.

7. Te rursum mea Vota, Deus, lacrymæque lacerant;
Te vitæ Dominum, præsidiumque meæ;

1. *Deus meus ne discefferis à me:*

2. *Intende in adiutorium meum, Domine
Deus salutis mee.*

PSALMUS QUARTUS.

3. *Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam,*

4. *Et secundum multitudinem miserationum tuarum,
dele iniquitatem meam:*

5. *Amplius lava me ab iniquitate mea,
& à peccato meo munda me;*

6. *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, &
peccatum meum contra me est semper.*

7. *Tibi soli peccavi,*

1. Et

1. Ne tantis septum, densa obsidione, periclis
Despice, ne trepidum desere Dive latus.
2. Assurge ò, præsensque manum, qua constitit Orbis,
Exere, Te mea sit Vindice tuta salus.

PSALMUS QUARTUS.

3. **M**agne Patens, cui magna sinu Clementia latè
Æstuat, & fluctus non capit ipsa suos.
Hoc hoc me pelago, miserans, demerge: pudendum
Hæc tegat, ò, tanti gurgitis unda caput:
4. Obruat, ac sordes tergat, scedamque refuso
Nequitiam toto diluat una mari.
5. Altiùs, atque iterum tergat, quo funditus omni
Deletà, niteant pectora munda, notà.
6. Scilicet ipse meum, nosco scelus: excubat usque
Horrida ante oculos criminis umbra meos.
7. Proh facinus! stultæ proh quanta audacia mentis!
In Te perfictà cornua fronte tuli.

1. *Et malum coram te feci;*
2. *Ut iustificeris in sermonibus tuis,*
3. *Et vincas cum iudicaris.*
4. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum,*
5. *Et in peccatis concepit me mater mea:*
6. *Ecce enim veritatem dilexisti:*
7. *Incerta & occulta Sapientie tue manifestasti mihi.*

1. Nec vecors timui tua, Vindex, lumina! tanto
Turpe nec erubui prodere teste nefas!
2. Verùm age, sancta tuo consent ut fœdera nutu,
Firmaque veracem Te tua dicta probent :
Abiectum releva, meritâque exolve catenâ,
Et posito obstrictam pignore solve fidem ;
3. Ut quùm te temerè mens arguet impia, falsi
Insimulans; causâ, Te superante, cadat.
4. Ah viden? ut cæpit teneris inolescere fibris
Insita primævo in semine nequities :
5. Ut mea me genitrix infectâ finxit in alvo,
Et primi affricuit flebile crimen Avi :
6. Quod si nostra minus flectunt Te vulnera, flectant
Quæ mihi Dia tuus pignora prompsit Amor,
En arcto servata sinu tua munera : Patrum
Religio, & Veri mens, sine fraude, tenax ;
Hęc tenui, hæc quoq; Numen amas, hęc pectore ab imo
Ingeminant omni fortiùs ore preces ;
7. Tu mihi, quæ divina sacris Sapiëntia fastis
Scripsit, & arcana condita nube tegit,

1. *Asperges me hyssopo, & mundabor :*
2. *Lavabis me, & super nivem dealbabor .*
3. *Auditui meo dabis gaudium, & lætitiā ,*
4. *Et exultabunt ossa humiliata .*
5. *Averte faciem tuam à peccatis meis,*
6. *Et omnes iniquitates meas dele.*
7. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum
innova in visceribus meis .*

Nudaſti aperiens æternæ oracula mentis,

Fatidicâ memini quæ ceciniffe lyrâ .

Ah ne tanta tuæ jaceant data munera dextræ

Ne pereant, Deus ò, me pereunte precor .

1. Eja age. ceu ſacri maſtatur victima libo

Sanguinis, hyſſopi quo levis herba madet .

2. Haud aliter purâ luſtratum aſpergine munda ,

Et vincam intactas purior ipſe nives.

3. Hoc mihi, Rex Superum, ſi præſens annuiſ; aures

Si certus veniæ ſibilus impulerit :

4. Exilient artus, & quæ dejecta jacebant ,

Excuffio exilient protinùs oſſa ſitu .

5. Interea fœdis dum ſordibus intabeſco,

Averte?ò noſtris lumina criminibus.

6. Omniaque antiquę dele veſtigia noxæ;

Ne labes oculos avocet ulla tuos .

7. Outinam poſſim cor imâ evellere fibra ;

Vt totâ exturbem pectoris arce nefas.

Tu mihi cor mundum meliori ſidere finge ,

Atque animum recto, Dive, reſinge typo .

1. *Ne proicias me à facie tua,*
2. *Et Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me.*
3. *Redde mihi letitiam salutaris tui,*
4. *Et spiritu principali confirma me.*
5. *Docebo iniquos vias tuas,*
6. *Et impii ad te convertentur.*
7. *Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis mee*
8. *Et exultabit lingua mea iustitiam tuam.*

1. Ne precor, ah, trepidum placido procul abiice vultu;
Quo procul, extinctà lampade Phæbe peris,
2. Neve sacram revoca divini Flaminis auram,
Quà sine, & ipsa sibi vivere vita nequit .
3. Redde animo, quam certa tui spes Vindicis affert ;
Amissam fædo crimine lætitiā ;
4. Neve iterum in præceps me lubricus urgeat error ;
Det firmo Princeps Spiritus ire gradu .
5. Hinc reparans actos studiis melioribus annos,
Ostendam tutas ductor ad astra vias ;
6. Et velut unguento fragrans potiore columba,
Quà graditur, socias, illice odore, trahit ;
Sic tua de nostro spirans clementia vultu,
Ponè trahet refugos ad tua castra reos .
7. O' Deus, ò nostræ Deus auspex fide salutis,
Terge meas fædo è sanguine terge manus .
8. Exiliensque tuis mens tota in laudibus, omnes
Impendet resono flexilis ore modos.
Iustitiamque, Æqui flexam moderamine, dicam ;
Firmata mque tui Numinis arce Fidem .

1. *Domine labia mea aperies,*
2. *Et os meum annuntiabit laudem tuam;*
3. *Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique:*
4. *Holocaustis non delectaberis.*
5. *Sacrificium Deo spiritus contribulatus:*
6. *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies.*
7. *Benignè fac, Domine, in bona voluntate tua Sion;*
8. *Ut ædificentur muri Ierusalem.*

1. At quæ digna tuo solvat tibi nomine laudes,
Assueta abiecto repere lingua solo ?
Tu mihi districto deterge silentia labro,
Divino ut reboet vox animata sono .
2. Hæc Tibi promeritos persolvere carmine plausus,
Hæc potis una tuum tollere ad astra decus .
3. Si Tibi libato placuisset victima tabo
Et cæso fumans ara cruenta grege ,
Mactassem pecorum centena examina, sed Te
Nulla juvat nostris hostia adusta focus .
4. Mens Deusest , hinc una Deum decet hostia mentis ,
Quam mactet libo lacryma fusa suo .
5. Quod se demisso cor obterit undiq ue fastu,
Elato haud spernes Dive supercilio
6. Eja age da nostris, proclivi pectore, Votis ;
Altera ut exurgat celsior arcè Sion ;
7. Cui nec firmatos deturbet machina muros,
Sera nec Imperii nobile stemma dies.
8. Hic potiore tibi surgent sacraria cultu,
Hic ritu referet munera Mystra novo .

Tunc

1. Tunc acceptabis sacrificium iustitiae, oblationes,
& holocausta:

2. Tunc imponent super altare tuum vitulos.

PSALMUS QUINTUS.

1. Domine exaudi orationem meam, & clamor
meus ad te veniat.

2. Ne avertas faciem tuam à me.

3. In quacunque die invocavero te, velociter
exaudi me.

4. Quia defecerunt sicut fumus dies mei,

5. Et ossa mea sicut cinis aruerunt:

6. Percussus sum ut fenum, & aruit cor meum.

1. Quia

1. Tunc læto aspicias cumulata altaria nutu,
Et justà excipies Sacra litata manu.
2. Nam teneros, varioque auctos libamine tauros,
Fusaque sanguineo mystica dona scypho,
Atque holocausta focis absumpta voracibus, una
Mactato implebit victima foeta Deo.

PSALMUS QUINTUS.

1. **A** Nnue, Dive, meis, Superum Rex, annue votis:
Tangat & exundans Te meus ore dolor.
2. Ne miserum averso neglectum despice vultu,
Flecte aurem, quoties me ferus angor habet.
3. Anxia te quoties in opem suspiria poscunt,
Adpropera, & lentas discute Dive moras.
4. Nam velut assurgens vanescit in aëra fumus;
Sic mihi difflati disperiere dies.
5. Vivificusque meis exaruit ossibus humor;
Sopito ut frigent torrida ligna rogo:
6. Imbelles languent lapsa mihi pectore nervi;
Æstivo ut fœni gramina adusta cane.

1. *Quia oblitus sum comedere panem meum:*
2. *A voce gemitus mei adhaesit os meum carni meae.*
3. *Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nicticorax in domicilio:*
4. *Vigilavi, & factus sum sicut passer solitarius in tecto.*
5. *Tota die exprobrabant mihi inimici mei:*
6. *Et qui laudabant me, adversum me jurabant,*
7. *A facie irae, & indignationis tuae:*
8. *Quia cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam.*
9. *Quia elevans allisisti me.*
10. *Dies mei sicut umbra declinaverunt*

1. Scilicet assiduo pavi jejunia fletu,
Nec memini suetâ sistere fata dape.
2. Me meus exsuetis gemitus vorat artubus: atræ
Syndonis in morem contegit ossa cutis.
3. Qualis Onocrotalus desertis incubat antris,
Semirutoque ululat noctua mæsta lare;
4. Passer ut ex altâ regemens vigil excubat æde;
Sic vigil, exul, inops, nocte dieque, gemo;
5. Interea probris me jugibus obruit hostis,
Cui, velut è vulgo fabula, ludus eram;
6. Quique meas olim celebrarunt carmine laudes,
In me juratas conseruere manus.
7. Nam tua fulmineo dum me ferit obvia vultu,
Sanguineasque oculis expedit ira faces,
8. Stratus humi, cineres, ceu panem dente momordi,
Explevique, genis imbre cadente, scyphos.
9. Scilicet excelsâ, Vindex, me sede locasti,
Majori ut caderet nostra ruina sono.
10. Ah perii: ut densâ Vesper caput occulit umbrâ;
Ætas in noctem sic mihi lapsa suam est.

I. Omnis

1. Et ego sicut fenum arui.

2. Tu autem Domine in æternum permanes,

3. Et memoriale tuum in generationem, &
generationem.

4. Tu exurgens misereberis Sion; quia tempus
miserendi ejus, quia venit tempus;

5. Quoniam placuerunt servis tuis lapides ejus;

6. Et terræ ejus miserebuntur:

7. Et timebunt gentes nomen tuum Domine,

8. Et omnes Reges terræ gloriam tuam.

1. Quia

1. Omnis & exhausto jam sanguine, inaruit artus:
Fœnea ceu trito marcet arista solo.
2. Ast Te, cui nullo labuntur sæcula fluxu,
Atque uno cingis tempora cuncta die,
Non carpit præceps, annis fugientibus, Ætas;
Immotusque idem semper, & ipse tibi es;
3. Nulla dies memori Te labens eximet ævo:
Ac tua discet Avo gesta docente Nepos.
4. Hinc velut excusso tergens oblivia somno,
In nostram exurges; auguror, unus opem
Plurima depositæ tanget Te cura Sionis;
Nam tantam ut releves; admonet hora, vicem.
5. Scilicet ipsa tuos tangunt vel rudera servos,
Quæis stetit erectâ mole superbus apex:
6. Dejectæque dolent urbis lacrymabile bustum;
Quod cæco assultans bellua calce terit.
7. Tunc, Deus, attonitæ sacræ formidine Gentes,
Te magno augustum nomine ritè colent,
8. Ac Tibi, regnantes toto procul Orbe, Tyranni
Substernent flexo stemmata serua genu.

1. Quia edificavit Dominus Sion, & videbitur
in gloria sua:
2. Respexit in orationem humilium, & non
sprevit precem eorum.
3. Scribantur hæc in generatione altera,
4. Et populus, qui creabitur, laudabit
Dominum;
5. Quia prospexit de excelso Sancto suo, Dominus
de cælo in terram aspexit:
6. Vt audiret gemitus compeditorum: ut solveret
filios interemptorum:
7. Vt annuntient in Sion nomen Domini, & nomen
ejus in Ierusalem:

1. Scilicet excelsa, Solymæ florentis ab arce,
Quam posita Domini struxerit Vrbe manus;
Conspicuo Numen se majestatis honore
Spectandum, toto latius orbe, dabit.
2. Sic est. abiectos respexit ab æthere servos;
Nec refugâ spreuit devius aure preces.
3. Hæc mihi stent tabulis descripta fidelibus, oro;
Quæ nulla inflicto tempora dente terant;
4. Progenies hæc sera leget, Regique, Deoque
Perfolvet laudes officiosa suas.
5. Namque sua Superum Princeps prospexit ab aula;
Defixitque oculos pronus ab axe solo.
6. Audiat ut gemitus, quos vincti è carcere fundunt,
Servet & instanti Mortis ab ungue reos.
7. Servet: ut effusum Solymæ per compita nomen
Magnaque divini Numinis acta canant,
Queis reboent, festo plaudentes murmure colles
Tecta que, & ex omni Templa, Theatra tholo.

1. In conveniendo populos in unum;
2. Et Reges ut serviant Domino;
3. Respondit ei in via virtutis sue;
4. Paucitatem dierum meorum nuntia mihi;
5. Ne revoces me in dimidio dierum meorum.
6. In generationem; & generationem
anni tui;
7. Initio tu, Domine, Terram fundasti, & opera
manuum tuarum sunt celi;
8. Ipsi peribunt; tu autem permanes;
9. Et omnes sicut vestimentum veterascent,

1. Huc populos cætum lex unica coget in unum;
Vt casto celebrent templa verenda pede:
2. Et formidati, posito diademate, Reges
Regnantum Domino subdita sceptrâ ferent.
3. Excipit hæc aliquis, cui vivida pectore virtus,
Ac dum tanta oculis cernere anhelus avet:
4. Dic, rogo, Numen, ait: nostræ brevis orbita vitæ,
Quàm procul è tumuli limite, carpit iter ?
5. Ah ne dum medium trepido tenet impete cursum,
Præproperâ jubeas nocte referre gradum.
6. Te nullis arctant glomerati finibus anni,
Nec tibi decidui temporis unda fluit.
Occiduâ surgentque, cadentque propagine proles,
Solutus postgenitis Ipse superstes eris.
O mea Te referat laxatis finibus ætas;
Vt tanto intersim testis & ipse choro.
7. Tu licet immotum nutu firmaveris orbem,
Artificique olim finxeris astra manu;
8. Hæc tamen interitus perdet; sed præpetis ævi
Dimoveat stabili te fuga nulla throno:
9. Hæc, velut annofo detritum tempore syrma,
Primævum amittent, axe rotante, decus;

1. *Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur;*
2. *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.*
3. *Filii servorum tuorum habitabunt, & semen eorum in seculum derigetur.*

PSALMUS SEXTUS.

1. *De profundis clamaui ad te, Domine,*
2. *Domine exaudi vocem meam :*
3. *Fiant aures tue intendentes in vocem deprecationis meę.*
4. *Si iniquitates observaveris, Domine,*

1. Excutesque novo squalentia tegmina mundo,
Vt nitidâ excutimus tegmina trita domo;
2. Ast Tibi tu semper constas, immotus & idem es,
Nec premet ulla tuas cana senectâ comas.
3. Sic famulis prognata tuis gens fera Nepotum,
Atque orta ipsorum è semine Progenies
Se tibi perpetuo sistat, Teque auspice, gressus
Dirigat æternus dum feret astra polus.

PSALMUS SEXTUS.

1. **E** Barathri caueâ, fundoque voraginis imo,
Obrutus ærumnis, forde, dolore, situ;
Assiduisque urgens tacitum clamoribus axem,
Ad te, Rex Superum, vota, precesque tuli.
2. O, age, clamanti, Deus, annue: Te meus horror,
Ac tota abiecti Te rogat illuvies.
3. Ah precor, admotis, quas ipsa silentia pulsant
Auribus, hoc fusos excipe corde sonos:
4. Crimina si rigide pendas examine lancis,
Et autu, Censor petriore notes,

1. Domine quis sustinebit?

2. Quia apud te propitiatio est,

3. Et propter legem tuam sustinui te, Domine;

4. Sustinuit anima mea in verbo eius:

5. Speravit anima mea in Domino.

6. A custodia matutina usque ad noctem speret
Israel in Domino.

1. Quis ferat, d, tanto plecti sub iudice ? quis stet,
Obrutus immensi mole supercilli ?
2. Candida te miti stipat Clementia vultu ,
Et placido blandus lumine stipat Amor :
Illa tibi leni consopit lumina nictu :
Hic jaculis mutat fulmina rapta suis ;
Erigor his animo, atque omni suspensus ab astro,
Opperior facili è Numine certus opem .
3. Ignea lex, summo Sine quæ vertice, in omne
Isacidum cudit flammea tela nefas ,
Hæc quoque, Dive, tuo manantes pectore rores ;
Supplicibus crimen spondet in omne reis .
Naufragus hæc nitor tabulâ ; ne cæca profundi
Exuperans totum deprimat unda caput .
4. Nec minor æterni mihi stat fiducia Verbo
Principis : hoc tellus pendula robore stat:
5. Hoc etiam mea spes pridem inconcussa recumbit;
Multa licet quatiat seva procella latus
6. Isacide primo redivivæ lucis ab ortu,
Solicitas tacitæ noctis ad excubias,
Anxia, spe freti , defigite lumina cælo:
Irrita spes votis haud cadet ulla suis

1. *Quia apud Dominum misericordia, & copiosa
apud eum redemptio:*

2. *Et ipse redimet Israel ex omnibus
iniquitatibus ejus.*

PSALMUS SEPTIMUS.

1. *Domine exaudi orationem meam:*

2. *Auribus percipe obsecrationem meam:*

3. *In veritate tua exaudi me in tua Iustitia:*

4. *Et non intres in iudicium cum servo tuo;*

5. *Quia non justificabitur in conspectu tuo
omnis vivens.*

I. *Quia*

1. Scilicet undanti erumpens exuberat æstu,
Nec remeat refluxo, ceu maris unda, freto
Implorata reis Domini indulgentia : fontes
Afferit effuso crimen in omne lytro.
2. Hæc, licet immenso cūrvent nos crimina fasce,
Devoveantque atræ proxima colla stygi,
Abrumpet miserans scelerum vincla omnia dextra,
Et dabit Isacidas tollere ad astra caput.

PSALMUS SEPTIMUS.

1. **A**Rbiter omnipotens, sceptro qui concutis Orbem,
Hec imo clemens excipe vota sinu.
2. Da precibus faciles, rorant dum lumina, nutus
Et rigidum mītis pone supercilium.
3. Te Veri, Rectique tenax tua, Dive, Voluntas
Flectat, & hæc lacrymis annuat una meis.
4. Ne sistas metuenda tuum ad subsellia servum;
Dum celso virgam Præses ab axe moves;
5. Namque hominum, uno si reputes capita omnia censu,
Quos modò vivifici luminis ardor alit,
Nemo est qui iustus, Te Iudice, prodeat urna,
Lustratusque tuo est lumine quisque nocens.

1. *Quia persequutus est inimicus animam meam:*
2. *Humiliavit in terra vitam meam:*
3. *Collocavit me in obscuris sicut mortuos*
Sæculi:
4. *Anxius est super me spiritus meus.*
5. *Memor fui dierum antiquorum:*
6. *Meditatus sum in omnibus operibus tuis, & in*
factis manuum tuarum meditabor:
7. *Expandi manus meas ad te;*
8. *Anima mea sicut terra sine aqua Tibi.*
9. *Velociter exaudi me, Domine, defecit spiritus*
meus.
10. *Non avertas faciem tuam à me, & similis ero*
descendentibus in lacum.

1. Aspice, ut adversis instans mihi viribus hostis,
Hoc petit, ignivomo dum furit ense, latus:
2. Sternit & hanc fēdo proculcans pulvere vitam
Vilis ut obsceno sternitur alga solo;
3. Exanimem, profugum latreboſis infodit antris;
Vt cæca infossum flebile funus humo.
4. Torqueor infelix: sævo me turbine verſat
Solicitos acuens anxia cura metus
5. Heu quid agam tanto miſeri ſub pectoris eſtu?
Quò ferar, anguſto cymbula preſſa freto?
Exactos memini, quos jam traduximus annos,
Signatosque notà candidiore dies;
6. Quin etiam aſſiduà, defixus, mente retracto,
Quæ tibi ſunt mirà geſta patrata manu.
7. Hinc animo ſupplex, paſſis ad ſidera palmis
Quam miſero ſpondeſ, invoco anhelus opem.
8. Qualis, pulvereos dudum quæ pertulit eſtus,
Supplicat imbrifero torrida gleba Iovi.
9. Hei mihi, Numen opem; en animus cadit: ocyùs audi
Et pede rumpe moras præpete, Numen opem:
10. Numen opem; averſo ſi deſpiciſ ore rogantem,
Tænatio referam funera merſa lacu.

1. *Auditam fac mihi mane misericordiam tuam;*
2. *Quia in te speravi.*
3. *Notam fac mihi viam, in qua ambulem;*
4. *Quia ad te levavi animam meam.*
5. *Eripe me de inimicis meis, Domine, ad te confugi.*
6. *Doce me facere voluntatem tuam; quia Deus meus es Tu.*
7. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.*
8. *Propter nomen tuum, Domine, vivificabis me in aequitate tua:*
9. *Educes de tribulatione animam meam.*

1. Anticipet mihi prona tuos Clementia rores ;
Et matutino compluat imbre caput;
2. Namque animo assurgens mea spes te nititur uno;
Pendula nec voto decider illa suo .
3. Errantis dudum per devia dirige gressus:
Pande, ò, qua gradiar, Te præeunte, viam;
4. Nam velut incerto jactatus in equore nauta,
Respicit arctoo sydera fixa polo:
Haud secus ipse oculos ad te, mentemque levavi:
Tu mihi Tu fidi syderis instar habes.
5. O, age, anhelantis me præripe faucibus hostis;
Ad te nam trepido confugit ore timor .
6. Arbitrium, mentemque tuis inflectere jussis
Indocilem erudias; nam Deus ipse mihi es.
7. Erigor, o, tuus ipse animos mihi Spiritus afflat;
Hec vehet in rectam Flaminis aura plagam.
8. Deposito accendes redivivo lumine vitam;
Vt tuus, Æqui te Vindice, vivat honos.
9. Sic est. sollicitis eductum Dive periclis,
Me tua inaccessò conteget ulna sinu;

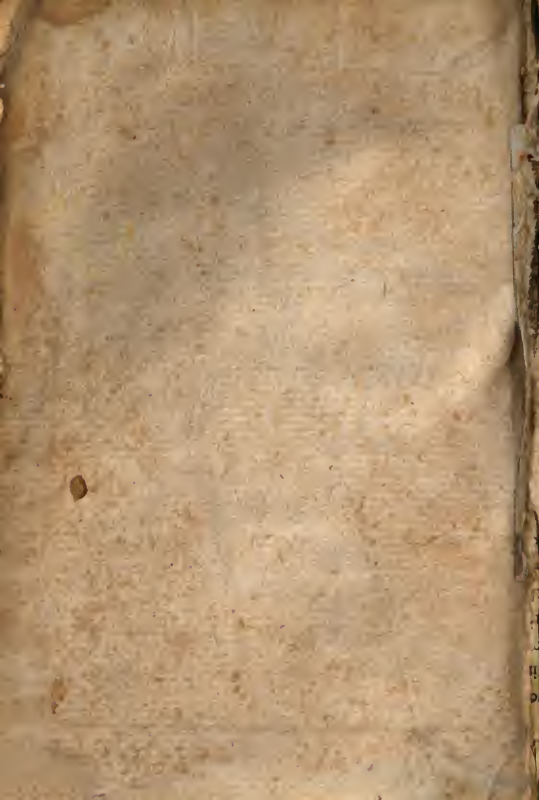
1. *Et in misericordiâ tuâ disperdes inimicos meos,*
2. *Et perdes omnes, qui tribulant animam meam;*
3. *Quoniam ego servus tuus sum.*

Paraphr.

1. Disjiciesque omnes miserans è finibus hostes,
Ceu rapido frondes disjicit aura noto.
2. Infectansque gravi percussos fulmine perdes,
Transadigunt sevà qui mihi vepre latus.
3. Scilicet obsequio Tibi vinctus mancipor uni,
Et tua servili stygmata fronte gero.

*Psalm. Penit. paraph.**Finis.***LAVS DEO:**

12
9
11

